

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1957:51

Ecklesiastikdepartementet

SOU
1957:51
A

AKADEMIKERRÄKNINGEN

1955

1955 ÅRS UNIVERSITETSUTREDNING II

Stockholm 1957

Statens offentliga utredningar 1957

Kronologisk förteckning

1. Nordiskt samarbete inom näringsforskningen. Statsrådets tryckeri, Helsingfors. 28 s. H.
2. JO och kommunerna. Kihlström. 80 s. Ju.
3. Fullföljdsbegränsning i skattemål. Idun. 146 s. Fl.
4. Oljelagring. Kihlström. 117 s. H.
5. Krigsskada å egendom. Idun. 188 s. H.
6. Statens institut för folkhälsan arbetsuppgifter och organisation. Victor Petterson. 191 s. I.
7. Förbättrad pensionering. Idun. 260 s. S.
8. Jordbruks förstärkande med skog. Kihlström. 416 s. Jo.
9. Orlogsvarvens organisation m. m. Victor Petterson. 320 s. Fö.
10. Balanserad expansion. Bilagor. Marcus. 197 s. Fl.
11. Fordringspreskription m. m. Idun. 198 s. Ju.
12. Stommateriäl från jord- och stenindustrin. Idun. 234 s. S.
13. Den statliga indirekta beskattningen. Kihlström. 423 s. Fl.
14. Beroende uppdragstagare. Beckman. 139 s. S.
15. Församlingslag. Idun. 413 s. E.
16. Remissyttranden över allmänna pensionsberedningens betänkande om förbättrad pensionering. Idun. 424 s. S.
17. Markvård och erosionsskydd. Idun. 82 s. Jo.
18. Trafiksäkerhet. 2. Idun. 493 s. K.
19. Biskopsval. Gummesson. 129 s. E.
20. Utredning med förslag till ny veterinärtaxa m. m. Statens Reproduktionsanstalt. 80 s. Jo.
21. Förenklad byggnadslagstiftning. Kihlström. 292 s. K.
22. Remissyttranden. — Balanserad expansion. Marcus. 331 s. Fl.
23. Kanslister i administrativ tjänst. Kihlström. 128 s. C.
24. Den akademiska undervisningen. Forskarrekryteringen. Hæggström. 223 s. E.
25. Statliga betongbestämmelser. Del 2 a. Idun. 23 s. K.
26. Statliga företagsformer. 4. Statens vattenfallsverk. Idun. 159 s. Fl.
27. Ärkebiskopsval. Biskopsvalkommitténs betänkande. Del 2. Gummesson. 47 s. E.
28. Lärarutbildningen på det husliga området. Idun. 304 s. E.
29. Mönstring och registrering av sjöfolk. Idun. 310 s. H.
30. Ströängar. Kihlström. 156 s. Jo.
31. Bostäder för äldre och invalider. Idun. 117 s. S.
32. Statens skogskolor. Idun. 111 s. Jo.
33. Allmän familjerådgivning. Kihlström. 220 s. S.
34. Stads- och häradsfängelser. Idun. 32 s. Ju.
35. Utbildning av lärare i manlig slöjd. Kihlström. 180 s. E.
36. Trafikförsäkring. Kihlström. 185 s. Ju.
37. Nordiskt ekonomiskt samarbete. Allmän del. Beckman. 137 s. H.
38. Offentlig föreläsning av djur. Kihlström. 176 s. Ju.
39. Sjömansskatt. Idun. 152 s. Fi.
40. Psykisk barna- och ungdomsvård. Idun. 197 s. I.
41. Idrotten och samhället. Idun. 259 s. H.
42. Löne- och skattegrupperingarna. Idun. 96 s. C.
43. Indragning av oförtjänt jordvärdestegring. Idun. 611 s. Ju.
44. Förenklad bostadslånggivning. Idun. 167 s. S.
45. Församlingslag för Stockholm. Idun. 101 s. E.
46. Seminarieorganisationen. 2. Idun. 366 s. E.
47. Offentliga byggnader. 2. Organisation och ekonomi. Idun. 172 s. K.
48. Arvsbeskattning. Marcus. 296 s. Fi.
49. Följdförfattningar till ny barnavårds lag m. m. 3. Beckman. 201 s. S.
50. Förfarandet vid konsumtionsbeskattning. Idun. 214 s. Fi.
51. Akademikerräkningen 1955. Idun. 103 s. E.

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1957:51

Ecklesiastikdepartementet

AKADEMIKERRÄKNINGEN 1955

1955 års

Universitetsutredning

II

IDUNS TRYCKERIAKTIEBOLAG ESSELTE AB

STOCKHOLM 1957

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1955:1

Elektroniska dokumentet

AKADEMIKONFERENS ÅR 1955

1955

Elektroniska dokumentet

II

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1955:1

Elektroniska dokumentet

Till Herr Statsrådet och Chefen för

Kungl. Ecklesiastikdepartementet

Efter framställning från 1955 års universitetsutredning gav chefen för ecklesiastikdepartementet den 5 december 1955 utredningen tillstånd att låta utföra ett antal statistiska undersökningar, bland andra en avseende samtliga nu yrkesverksamma akademikers fördelning efter ålder, utbildning, yrke m. m. Undersökningens resultat användes som ett av underlagen vid universitetsutredningens bedömningar av tendenserna på den akademiska arbetsmarknadens tillgångs- och efterfrågesidor. Emellertid har det vid flera tillfällen gjorts förfrågningar från myndigheter och organisationer om resultaten av undersökningen. Det saknas nämligen aktuellt material för en fullständig belysning av den akademiska arbetsmarknadens omfattning och sammansättning i skilda avseenden. Med hänsyn till det stora intresse som visats för undersökningens resultat har universitetsutredningen ansett det vara lämpligt att offentliggöra desamma innan utredningen framlägger sina egna kommentarer till undersökningen i samband med bedömningen av tendenserna på akademikernas arbetsmarknad.

Undersökningen, som givits namnet Akademikerräkningen 1955, har genomförts inom universitetsutredningens sekretariat närmast under ledning av *politices magistern Ulf Rundin*.

Universitetsutredningen får härmed vördsamt överlämna undersökningen som sitt betänkande II.

Stockholm den 17 december 1957.

För 1955 ÅRS UNIVERSITETSUTREDNING

Torgny Segerstedt

| Sven Moberg

Die Kunst der Darstellung
des menschlichen Geistes

Die Kunst der Darstellung des menschlichen Geistes ist ein weites Feld, das sich von der Malerei bis zur Literatur erstreckt. In der Malerei wird der Mensch oft als Ideal dargestellt, während in der Literatur der Mensch als Individuum mit seinen Schwächen und Stärken gezeichnet wird. Die Kunst der Darstellung des menschlichen Geistes ist ein weites Feld, das sich von der Malerei bis zur Literatur erstreckt. In der Malerei wird der Mensch oft als Ideal dargestellt, während in der Literatur der Mensch als Individuum mit seinen Schwächen und Stärken gezeichnet wird.

Die Kunst der Darstellung des menschlichen Geistes ist ein weites Feld, das sich von der Malerei bis zur Literatur erstreckt.

Die Kunst der Darstellung des menschlichen Geistes ist ein weites Feld, das sich von der Malerei bis zur Literatur erstreckt.

Die Kunst der Darstellung des menschlichen Geistes ist ein weites Feld, das sich von der Malerei bis zur Literatur erstreckt.

Innehåll

I. Metod och material

1. Undersökningens ändamål och omfattning samt vissa metodiska problem	13
2. Undersökningens utförande	
A. Inventeringen av antalet yrkesverksamma akademiker år 1955	15
B. Beräkningar av antalet akademiker 1935—55	21
C. Kontroller av akademikerinventeringen	22

II. Undersökningens huvudresultat

3. Examinationen 1910—55	26
4. Antalet akademiker 1935—55	33
5. Antalet yrkesverksamma akademiker år 1955	35

III. Olika utbildningskategorier

6. Teologer	47
7. Jurister	51
8. Politices magistrar	55
9. Filosofer	57
10. Civilingenjörer, arkitekter och lantmätare	64
11. Civilekonomer	69
12. Läkare och tandläkare	72
13. Apotekare och farmaceuter	75
14. Veterinärer	80
15. Jägmästare	82
16. Agronomer	85
17. Gymnastiklärare	88

Summary	91
---------	----

Bilagor

1. Frågeformulär	94
2. Uppskattningar och beräkningar av bortfallet i inventeringen	95
3. Förekomsten av dubbelexamina	99

Contents

I. Method and material

1. The purpose and scope of the studies, and certain problems of method	13
2. The carrying out of the studies	
A. A survey of the number of graduates working in 1955	15
B. A retrospective inquiry into the number of graduates, 1935—55	21
C. Cross-checks on the survey of graduates	22

II. The main findings of the studies

3. The number of degrees, 1910—55	26
4. The number of graduates, 1935—55	33
5. The number of graduates working in 1955	35

III. Graduates in the different branches of academic studies

6. Graduates with theological degrees (teol. kand.)	47
7. Graduates with law degrees (jur. kand.)	51
8. Graduates with the social sciences degrees (pol. mag.) ¹	55
9. Arts and Science degrees (at least fil. kand., or fil. mag.) ¹	57
10. Graduates in engineering (including architects and surveyors)	64
11. Graduates with degrees in economics and commerce (civilekonom) ¹	69
12. Doctors and dentists	72
13. Pharmacists and dispensing chemists	75
14. Veterinary surgeons	80
15. Graduates in forestry	82
16. Graduates in agriculture	85
17. Teachers of physical training	88

Summary in English	91
------------------------------	----

Appendices

1. The form	94
2. Estimates and calculations of non-response in the survey	95
3. The number of persons having taken more than one degree	99

¹) An explanatory note on some Swedish university degrees

pol. mag. This degree may be obtained either by studying subjects relating to the social sciences with emphasis on statistics, political science and economics, or by studying certain law subjects plus certain social science subjects (economics, statistics, etc.).

fil. kand. is a first degree in either the natural sciences, the humanities or the social sciences. At least two subjects must be taken.

fil. mag. (the degree required for teaching) is also a first degree in at least two subjects, but here the subjects must be grouped in certain combinations.

civilekonom a first degree with emphasis on business administration, and also economics and commercial law.

med. lic. this medical degree is required before registration as a doctor. (See Graph 12.)

Tabellförteckning

<i>Tab. 1.</i>	Antalet tillfrågade respektive antalet som svarat i enkätundersökningarna fördelade på undersökningsgrupper.....	19
<i>Tab. 2.</i>	Akademiska grundexamina åren 1910—55.....	28
<i>Tab. 3.</i>	Hela antalet akademiker (exkl. agronomer och gymnastiklärare) under 65 år vid slutet av olika år.....	33
<i>Tab. 4.</i>	Hela antalet akademiker under 65 år vid slutet av år 1955 samt antalet i inventeringen ingående.....	35
<i>Tab. 5.</i>	Hela antalet yrkesverksamma akademiker (exkl. gymnastiklärare) fördelade efter ålder vid slutet av år 1955.....	40
<i>Tab. 6.</i>	Hela antalet yrkesverksamma akademiker (exkl. gymnastiklärare) under 65 år inom olika näringsgrenar.....	42
<i>Tab. 7.</i>	Hela antalet yrkesverksamma akademiker (exkl. gymnastiklärare) enligt inventeringen fördelade efter näringsgren och ålder.....	44
<i>Tab. 8.</i>	De yrkesverksamma akademikernas medianålder; fördelning efter näringsgren och examen.....	45
<i>Tab. 9.</i>	Antal personer med teol. kand.-examen vid slutet av år 1955 fördelade efter verksamhet och ålder.....	50
<i>Tab. 10.</i>	Antal personer med jur. kand.- och kansliexamina vid slutet av år 1955 fördelade efter näringsgren och ålder.....	53
<i>Tab. 11.</i>	Det relativa antalet jurister under 65 år inom olika näringsgrenar...	54
<i>Tab. 12.</i>	Samtliga jurister i statlig tjänst fördelade efter verksamhetsområde..	55
<i>Tab. 13.</i>	Antal personer med pol. mag.-examen vid slutet av år 1955 fördelade efter näringsgren och ålder.....	56
<i>Tab. 14.</i>	Antal personer med filosofisk examen vid slutet av år 1955 fördelade efter näringsgren och ålder.....	62
<i>Tab. 15.</i>	Det relativa antalet filosofer under 65 år inom olika näringsgrenar...	63
<i>Tab. 16.</i>	Antal personer med civilingenjörsexamen vid slutet av år 1955 fördelade efter näringsgren och ålder.....	66
<i>Tab. 17.</i>	Det relativa antalet civilingenjörer under 65 år inom olika näringsgrenar.....	67
<i>Tab. 18.</i>	Samtliga civilingenjörer i statlig tjänst fördelade efter verksamhetsområde.....	68
<i>Tab. 19.</i>	Antal personer med civilekonomexamen vid slutet av år 1955 fördelade efter näringsgren och ålder.....	70
<i>Tab. 20.</i>	Det relativa antalet civilekonomer under 65 år inom olika näringsgrenar	72
<i>Tab. 21.</i>	Legitimerade läkare och övriga läkare med allmän behörighet år 1955 fördelade efter ålder och innehav av ordinarie befattningar.....	74
<i>Tab. 22.</i>	Svenska tandläkare samt vissa tandläkare med utländsk examen år 1955 fördelade efter ålder, yrkesverksamhet m. m.....	75
<i>Tab. 23.</i>	Antal personer med apotekarexamen vid början av år 1955 fördelade efter verksamhetens art och ålder.....	78
<i>Tab. 24.</i>	Antal personer med farm. kand./receptarieexamen i början av år 1955 fördelade efter verksamhetens art och ålder.....	79

<i>Tab. 25.</i>	Det relativa antalet apotekare och farmacie kandidater/receptarier under 65 år inom olika verksamhetsområden.....	79
<i>Tab. 26.</i>	Legitimerade veterinärer vid slutet av år 1955 fördelade efter verksamhet och ålder.....	81
<i>Tab. 27.</i>	Antal personer med civiljägmästarexamen vid slutet av år 1955 fördelade efter näringsgren och ålder.....	83
<i>Tab. 28.</i>	Det relativa antalet jägmästare under 65 år inom olika näringsgrenar	84
<i>Tab. 29.</i>	Antal personer med agronomexamen (inkl. institutsagronomer samt estländska och lettländska agronomer) vid början av år 1953 fördelade efter näringsgren och födelseår.....	87
<i>Tab. 30.</i>	Beräknat antal i livet varande agronomer vid slutet av år 1955.....	87
<i>Tab. 31.</i>	Beräknat antal agronomer under 65 år samt antal i åldrarna 30—54 år vid slutet av år 1955 inom olika näringsgrenar.....	88
<i>Tab. 32.</i>	Gymnastiklärare under 65 år inom olika verksamhetsområden.....	89
 <i>Bilaga 2</i>		
<i>Tab. 33.</i>	Beräknat bortfall i enkätundersökningarna.....	96
 <i>Bilaga 3</i>		
<i>Tab. 34.</i>	Antalet fil. kand.-examina år 1946 fördelade efter läroanstalt och kön	99
<i>Tab. 35.</i>	Antalet år 1946 examinerade filosofie kandidater, vilka avlagt annan akademisk examen, fördelade efter examenstyp, examensår och kön.	100
<i>Tab. 36.</i>	Antalet filosofie kandidater år 1946, vilka avlagt annan grundexamen	101

List of tables

<i>Table 1.</i>	The number of persons sent a questionnaire, and the number replying, distributed according to the occupational grouping used in the survey	19
<i>Table 2.</i>	First degrees, 1910—55.....	28
<i>Table 3.</i>	The total number of graduates (excluding those with degrees in agriculture, and teachers of physical training) under the age of 65 at the end of various years.....	33
<i>Table 4.</i>	The total number of graduates under 65 at the end of 1955 and the number included in the survey.....	35
<i>Table 5.</i>	The total number of graduates working (excluding teachers of physical training) by age at the end of 1955.....	40
<i>Table 6.</i>	The total number of graduates working (excluding teachers of physical training) under 65 by various occupations and industries.....	42
<i>Table 7.</i>	The total number of graduates working (excluding teachers of physical training) according to the survey, by occupation or industry, and by age.....	44
<i>Table 8.</i>	The median age of the graduates working; distribution by occupation or industry and by type of degree.....	45
<i>Table 9.</i>	The number of persons with teol.kand. (theology) degrees at the end of 1955 with distribution by appointment, and by age.....	50
<i>Table 10.</i>	The number of persons with jur.kand. (law) degrees at the end of 1955 by occupation or industry, and by age.....	53
<i>Table 11.</i>	The relative number of persons with law degrees under the age of 65 by various occupations and industries.....	54

<i>Table 12.</i>	All persons with law degrees in government employment, by occupation.....	55
<i>Table 13.</i>	The number of persons with pol.mag. ¹ (social sciences) degrees at the end of 1955 with distribution by occupation or industry, and by age.....	56
<i>Table 14.</i>	The number of persons having taken degrees at faculties of Arts and Sciences (at least fil. kand. or fil. mag. ¹) at the end of 1955 by occupation or industry, and by age.....	62
<i>Table 15.</i>	The relative number of persons having taken degrees at faculties of Art and Sciences (at least fil.kand. or fil.mag. ¹) under the age of 65 in various occupations and industries.....	63
<i>Table 16.</i>	The number of persons with engineering degrees at the end of 1955, with distribution by occupation or industry, and by age.....	66
<i>Table 17.</i>	The relative number of engineers under 65 in various occupations and industries.....	67
<i>Table 18.</i>	All the government-employed engineers by their appointments.....	68
<i>Table 19.</i>	The number of persons with the civilekonom ¹ degree at the end of 1955, with distribution by occupation or industry, and by age.....	70
<i>Table 20.</i>	The relative number of persons with the civilekonom ¹ degree under the age of 65 in various occupations and industries.....	72
<i>Table 21.</i>	Registered medical practitioners and other authorized doctors in 1955 with distribution by age and certain permanent positions.....	74
<i>Table 22.</i>	Swedish dentists and certain dentists with foreign degrees in 1955 by age, by whether or not they are working and by type of position held.....	75
<i>Table 23.</i>	The number of persons with a degree in pharmacy at the beginning of 1955, with distribution by type of position held and by age.....	78
<i>Table 24.</i>	The number of persons with farm.kand./receptarieexamen (dispensing chemists) at the beginning of 1955, with distribution by type of position and by age.....	79
<i>Table 25.</i>	The relative number of pharmacists and dispensing chemists under 65 in various occupations and industries.....	79
<i>Table 26.</i>	Registered veterinary surgeons at the end of 1955, with distribution by appointments and age.....	81
<i>Table 27.</i>	The number of persons with degrees in forestry at the end of 1955, with distribution by occupation or industry, and by age.....	83
<i>Table 28.</i>	The relative number of graduates in forestry under 65 in various occupations and industries.....	84
<i>Table 29.</i>	The number of persons with degrees in agriculture (including those with diplomas from institutes of agriculture and those with Estonian and Latvian degrees in agriculture) at the beginning of 1953, with distribution by occupation or industry, and by year of birth.....	87
<i>Table 30.</i>	Estimated number of graduates in agriculture alive at the end of 1955.....	87
<i>Table 31.</i>	Estimated number of graduates in agriculture under the age of 65, and the number between 30—54, at the end of 1955 in various occupations and industries.....	88
<i>Table 32.</i>	Teachers of physical training under the age of 65 according to various positions held.....	89
 <i>Appendix 2</i>		
<i>Table 33.</i>	Estimated non-response in the questionnaire inquiries.....	96

¹ Cf. p. 6.

Appendix 3

Table 34. The number of graduates having taken the degree of fil.kand.¹ in 1946, with distribution by university and sex..... 99

Table 35. The number of graduates having taken fil.kand.¹ in 1946 who have taken another degree, with distribution by type of degree, year of degree, and sex..... 100

Table 36. The number of graduates having taken the degree of fil.kand.¹ in 1946 who have afterwards taken another first degree..... 101

¹ Cf. p. 6.

Diagramförteckning

<i>Diagram 1.</i> Studentexamina och akademiska grundexamina åren 1910—55..	27
<i>Diagram 2.</i> Antalet årligen avlagda examina vid universiteten (inkl. Stockholms högskola och Karolinska institutet) samt fackhögskolorna (exkl. G. C. I.).....	32
<i>Diagram 3.</i> Svenska akademiker i yrkesverksam ålder vid slutet av år 1955..	38
<i>Diagram 4.</i> Hela antalet akademiker fördelade efter utbildning, kön och andelen yrkesverksamma.....	39
<i>Diagram 5.</i> Ålderspyramid för de yrkesverksamma akademikerna vid slutet av år 1955.....	40
<i>Diagram 6.</i> Hela antalet yrkesverksamma akademiker under 65 år inom olika huvudnäringsgrenar.....	43
<i>Diagram 7.</i> Teol. kand.-examina åren 1930—55.....	48
<i>Diagram 8.</i> Jur. kand.-, jur. pol. mag.-, fil. pol. mag.-examina samt kansliexamina åren 1930—55.....	52
<i>Diagram 9.</i> Fil. kand.- och fil. ämbetsexamina åren 1930—55.....	58
<i>Diagram 10.</i> Civilingenjörsexamina åren 1930—55.....	65
<i>Diagram 11.</i> Civilekonomexamina åren 1930—55.....	69
<i>Diagram 12.</i> Med. lic.- och tandläkarexamina åren 1930—55.....	73
<i>Diagram 13.</i> Apotekar- och farm. kand.-/receptarieexamina åren 1930—55....	76
<i>Diagram 14.</i> Veterinärexamina åren 1930—55.....	81
<i>Diagram 15.</i> Civiljägmästarexamina åren 1930—55.....	82
<i>Diagram 16.</i> Agronomexamina åren 1934—55.....	86

List of Graphs

<i>Graph 1.</i> Higher Certificate (»student») examination and first degrees 1910—55	27
<i>Graph 2.</i> The number of degrees taken annually at the university faculties (including the Karolinska Institute) and the colleges of university standing (excluding the Central Institute for Physical Training).....	32
<i>Graph 3.</i> Swedish graduates of working age at the end of 1955.....	38
<i>Graph 4.</i> The total number of graduates distributed by degree, sex and the proportion of graduates working.....	39
<i>Graph 5.</i> An age pyramid for the graduates working at the end of 1955.....	40
<i>Graph 6.</i> The total number of graduates under 65 working with distribution by occupation or industry.....	43
<i>Graph 7.</i> Degrees in theology (teol.kand.), 1930—55.....	48
<i>Graph 8.</i> Degrees in law and the social sciences (jur.kand., pol.mag.), 1930—55	52
<i>Graph 9.</i> Degrees taken at faculties of Art and Sciences (at least fil.kand. or fil.mag.) ¹ , 1930—55.....	58
<i>Graph 10.</i> Engineering degrees, 1930—55.....	65

¹ Cf. p. 6.

<i>Graph 11.</i> Degrees in economics and commerce (civilekonom ¹).....	69
<i>Graph 12.</i> Medical (med.lic. ¹) and dental degrees, 1930—55.....	73
<i>Graph 13.</i> Degrees in pharmacy, and dispensing chemist degrees (farm.kand./receptarieexamen), 1930—55.....	76
<i>Graph 14.</i> Degrees in veterinary surgery, 1930—55.....	81
<i>Graph 15.</i> Degrees in forestry, 1930—55.....	82
<i>Graph 16.</i> Degrees in agriculture, 1934—55.....	86

¹ Cf. p. 6.

I. Metod och material

1. *Undersökningens ändamål och omfattning samt vissa metodiska problem*

En av universitetsutredningens huvuduppgifter är att klarlägga, hur stort samhällets behov av universitets- och högskoleutbildad arbetskraft kan väntas bli under den närmaste framtiden. Det framhålles särskilt i direktiven, att det ej blott är fråga om en allmän förutsägelse om utvecklingen på arbetsmarknaden, utan att behovet bör undersökas inom olika yrkesområden.

En utgångspunkt för en sådan framtidsbedömning är en beskrivning av nu verksamma akademikers fördelning efter ålder och examen inom de olika yrkesområdena. Den undersökning, som här presenteras, har i första hand syftat till att ge en sådan beskrivning av den akademiska arbetskraftens sammansättning år 1955. För att ge en bakgrund åt framställningen har dessutom ett försök gjorts att i stora drag belysa utvecklingen sedan år 1935.

Man kan tänka sig olika tillvägagångssätt för att erhålla erforderliga data om de nu verksamma akademikerna. Det bästa sättet är givetvis att tillfråga hela befolkningen (eller ett urval av densamma) om utbildning och sysselsättning. Kostnaderna för en sådan undersökning skulle dock bli ofantligt stora, om den skulle utföras fristående. Utförs den däremot i samband med en allmän folkräkning, blir merkostnaderna sannolikt relativt obetydliga.

En annan metod är att enbart vända sig till de personer, som avlagt akademisk examen. Vid varje universitet och högskola finns personuppgifter för de under olika år examinerade. För att erhålla upplysningar om de examinerades nuvarande sysselsättning skulle då erfordras, att man till dem som ej kunnat återfinnas i matriklar o. d., riktade en personlig förfrågan.

Saken kompliceras av att examensstatistiken endast ger uppgift om antaletamina och ej om antalet examinerade personer. Sålunda kan en och samma person avlägga två eller fleraamina, antingen byggda på varandra, såsom t. ex. fil. kand.- och fil. lic.-examen, eller kompletterande varandra, såsom t. ex. fil. kand.- och jur. kand.-examen. Det skulle därför erfordras ett omfattande identifieringsarbete, innan man ens kommit därhän, att ett fullständigt register över de examinerade personerna vore tillgängligt. Den avgörande svårigheten ligger dock i att erhålla uppgift om

sysselsättningen för de uppskattningsvis femtiotusen personer, som beröres av undersökningen. Visserligen skulle ett stort antal kunna återfinnas i föreningsmatriklar och kataloger m. m., men den resterande gruppen torde dock vara så stor, att man med hänsyn till erforderliga tids- och kostnadskrävande kontroller och kompletteringar ej kan generellt tillämpa denna metod.

Ett tredje alternativ består i att efterforska antalet akademiker inom olika verksamhetsområden genom hänvändelse till arbetsgivare av skilda slag. Exempelvis kan man för skolväsendet genom respektive skola inhämta uppgifter om de anställda lärarnas utbildning; för de anställda inom industrin kan motsvarande uppgifter erhållas från industrins arbetsgivare etc. Metoden skiljer sig sålunda från de två tidigare nämnda därigenom att personuppgiften i detta fall lämnas av arbetsgivaren och ej av den examinerade själv. Tillvägagångssättet har påtagliga nackdelar: det är svårt att nå vissa yrkesgrupper, t. ex. fria företagare; man kan ej erhålla uppgifter om de icke yrkesverksamma akademikerna; man stöter på svårigheter till följd av att många akademiker har anställning hos mer än en arbetsgivare, d. v. s. man löper risk för dubbelräkningar.

Emellertid är metoden trots sina uppenbara svagheter användbar i en undersökning som denna. För stora verksamhetsområden finns nämligen f. n. uppgifter om de anställdas utbildning och ålder. Detta gäller främst hela den statliga arbetsmarknaden, industrin och sjukvården samt ytterligare ett antal avgränsade yrkesområden.

Vid valet mellan de metoder, som här i korthet berörts, har vi stannat för det sistnämnda alternativet; inventeringen av akademikerna har sålunda huvudsakligen skett efter verksamhetsområde. För vissa examens-kategorier har vi dock — i överensstämmelse med alternativ två ovan — litat till de särskilda förteckningar över de examinerades nuvarande verksamhet, som funnits tillgängliga; detta gäller t. ex. agronomer, farmaceuter, jägmästare och veterinärer.

Vid sidan av denna *inventering*, som syftat till att beskriva förhållandena vid slutet av år 1955, ges i den fortsatta framställningen även en översikt dels av examinationen sedan år 1930, dels av totalantalet personer med olika akademiska examina åren 1935, 1940, 1945, 1950 och 1955. Den sistnämnda *historiska översikten* har baserats på dels beräkningar av det sannolika antalet kvarlevande av dem som examinerats under tidigare år, dels äldre inventeringar av olika utbildningsgrupper.

Då översikten som regel bygger på ett från inventeringen fristående material, har inventeringens resultat kunnat kontrolleras i vad avser hela antalet personer med olika examina på så sätt att antalet akademiker i inventeringen jämförts med det beräknade antalet akademiker år 1955.

Undersökningen omfattar personer med examen från följande läroanstalter:

Universiteten, Stockholms högskola och Karolinska institutet

De tekniska högskolorna

Handelshögskolorna

Tandläkarhögskolorna

Farmaceutiska institutet

Veterinärhögskolan

Lantbrukshögskolan

Skogshögskolan

Gymnastiska centralinstitutet

Gränsdragningen mellan högskolor i trängre bemärkelse och övriga högre läroanstalter har skett genom att endast utbildningslinjer med studentexamen som inträdeskrav medtagits. I överensstämmelse härmed ingår i undersökningen examinerade från gymnastiska centralinstitutets gymnastiklärarlinje men ej examinerade från dess sjukgymnastlinje. Personer med enbart distriktsåklagarexamen ingår ej heller i undersökningen.

På den svenska arbetsmarknaden förekommer även ett antal personer med utländsk akademisk utbildning. Dessa har redovisats i den mån uppgifter om dem kunnat erhållas; någon fullständig beskrivning av denna kategori har det dock ej kunnat bli fråga om.

2. Undersökningens utförande

A. Inventeringen av antalet yrkesverksamma akademiker år 1955

Tillgänglig statistik

Statistiska centralbyrån insamlar årligen statistiska uppgifter om de statsanställda.¹ I statistiken, vilken hänförs till den 1 oktober varje år, redovisas bl. a. ålder och utbildning för personer anställda av statlig myndighet.² Vid avgränsning av statliga myndigheter från icke statliga, främst statsunderstödd verksamhet av olika slag, har statistiska centralbyrån begagnat den indelning, som tidigare använts av riksräkenskapsverket.³ För följande kategorier, som avlönas enligt av staten fastställda avlöningsreglementen men som i centralbyråns redovisning ej räknas som statstjänstemän, har från statistiska centralbyrån särskilda uppgifter erhållits: kyrkomusiker, personal vid hushållningssällskap och skogsvårdsstyrelser, lärarpersonal vid Stockholms högskola och socialinstitutet samt polispersonal.

Svenska arbetsgivareföreningen (SAF) och socialstyrelsen inhämtar årligen uppgifter om bl. a. industritjänstemännens löner. Vid undersökningen

¹ För ett sammandrag av 1955 års statistik se Statistisk Tidskrift, häfte 7 1955.

² Personal vid postverket, televerket, väg- och vattenbyggnadsverket samt arbetsmarknadsstyrelsen är dock redovisade per den 1 januari.

³ Centralbyråns uppgifter har kompletterats med uppgiften om statsråden och vid hovet anställda.

i augusti 1955 innehöll formuläret även en fråga om de anställdas utbildning. De framkomna siffrorna har ställts till utredningens förfogande och utgör stommen till uppgifterna rörande akademikerna inom industrin.

En inventering av lärarkårens storlek och sammansättning företogs år 1954. Resultatet finns publicerat i realskoleutredningens betänkande.¹ För denna undersökning hade uppgifter om lärarna vid allmänna läroverk, enhetsskolans högstadium, högre tekniska läroverk, folk- och småskoleseminarier lämnats av statistiska centralbyrån. Uppgifterna om lärarna vid kommunala och privata högre skolor samt folkhögskolor hade erhållits från Läroverkslärarnas riksförbunds årsbok 1954 och skolöverstyrelsen.

Realskoleutredningens undersökning avser år 1954. Då emellertid föreliggande inventering hänför sig till förhållandena år 1955, har det syntts önskvärt att så långt som möjligt aktualisera realskoleutredningens statistik över lärarna. För lärare vid allmänna läroverk, enhetsskolans högstadium, högre tekniska läroverk samt folk- och småskoleseminarier har därför utnyttjats centrabyråns uppgifter för år 1955. För lärare vid övriga skolor bygger dock inventeringen på realskoleutredningens uppgifter från år 1954.

Matriklar m. m.

Vid sidan av den nu nämnda statistiken finns för akademikerna ett värdefullt statistiskt grundmaterial i form av matriklar, kataloger, föreningsregister o. d. Dessa är så fullständiga, att många utbildningskategorier rätt väl kunnat kartläggas på denna väg. En grupp har utgjorts av de akademiker, som för sin yrkesutövning behöver legitimation eller auktorisation, t. ex. läkare, tandläkare, veterinärer, advokater m. fl. Den legitimerande myndigheten eller auktoriserande föreningen har som regel kunnat tillhandahålla tillförlitliga och aktuella uppgifter om bl. a. ålder, kön och verksamhet för de berörda akademikerna.

En annan grupp bildar de akademiker, som genom sin fackorganisation finns bokförda i matriklar. Emellertid har inte alla medlemsregister kunnat utnyttjas. Endast sådana som redovisar samtliga personer med viss utbildning — alltså oavsett medlemskap i sammanslutningen — har begagnats. För jägmästare, apotekare, farmaceuter, agronomer och arkitekter har härigenom relativt fullständiga uppgifter kunnat erhållas.

Enkäter

I syfte att fylla ut kartans återstående vita fläckar har en serie av enkätundersökningar företagits. I tablån på sidan 18 anges de verksamhetsområden eller yrkeskategorier, som berörts av enkäterna. Som synes upptar förteckningen även två kompletterande undersökningar inom industrin. Det material, som erhållits från SAF och socialstyrelsen, om-

¹ Realskolan under övergångstiden (S.O.U. 1955: 53).

fattade nämligen ej befattningshavare i ledande ställning. Denna kategori har härför gjorts till föremål för särskild undersökning.

Det frågeformulär, som använts för ingenjörbyråer (grupp 9 i tablån) och med endast obetydliga ändringar även för samtliga övriga grupper, återfinnes som bilaga 1.

Beträffande undersökningsmetodiken må följande framhållas.

1. Huvudsvårigheten har varit att skaffa ett aktuellt och tillförlitligt företags- eller företagarregister. I fyra fall har detta problem lösts genom att telefonkatalogens yrkesregister anlåtats (för grupperna 9, 10, 11 och 14 i tablån). Registret torde vara relativt fullständigt för dessa kategorier företagare.

För sju grupper har olika föreningars medlemsförteckningar begagnats (1, 7, 12, 15, 16, 17 och 19). I endast två fall (advokatbyråer och konsumtionsföreningar) täcker dessa förteckningar hela verksamhetsområdet. I övriga fall har de olika föreningarnas förteckningar därför fått kompletteras med uppgifter från andra källor. Detta gäller t. ex. försäkringsbolagen och pressen.

Grupp 13, organisationer, omfattar en rad olika sammanslutningar, av vilka endast några huvudtyper angivits i tablån. Därutöver ingår politiska central- och distriktsorganisationer, nykterhetsorganisationer, handelskammarna m. m. samt till arbetsgivar- och löntagarorganisationer anknutna utredningsinstitut m. fl. liknande organ. Tillvägagångssättet vid uppgörande av det register, som legat till grund för denna delundersökning, har varit följande. I första hand har uppgifter inhämtats om till olika centralorganisationer anslutna förbund och institutioner; så har bl. a. SAF, HAO, KF, SACO, TCO, LO, RLF, SL härvid tillfrågats. I andra hand har tillgängliga uppslagsverk anlåtats (t. ex. Svensk Industrikalender, Blå Boken, Sveriges Statskalender o. d.). Slutligen har telefonkatalogens yrkesregister (rubrik: föreningar och sällskap) samt folkräkningens föreningsregister utnyttjats. Så gott som samtliga sammanslutningar, vilka är av den storleksordningen, att de varaktigt sysselsätter avlönade tjänstemän, torde på detta sätt ha kommit med i undersökningen.

2. Det har visat sig nödvändigt att för områden med ett stort antal småföretag begränsa undersökningarnas omfattning. Strävan har varit att — där en totalundersökning av verksamhetsområdet ej kunnat komma ifråga — utvälja de med hänsyn till antalet anställda tjänstemän största företagen. Urvalsmetoden har dock i varje särskilt fall fått anpassas efter de tillgängliga registrens uppläggning.

Enkätundersökningarnas omfattning

Verksamhetsområde eller kategori	Följande har tillfrågats
1. Vid advokatbyråer anställda biträdande jurister	Samtliga advokatbyråer enligt Sveriges advokatsamfundets matrikel år 1955
2. Annonsbyråer	Vissa större, av Tidningsutgivareföreningen auktoriserade annonsbyråer
3. Bildningsorganisationer och privata skolor	Skolor upptagna under rubriken »Skolor för teknisk utbildning» och »Skolor för handelsutbildning» enligt S.O.U. 1949: 55 samt övriga privata, icke statsunderstödda skolor, enligt telefonkatalogens yrkesregister; bildningsförbund och studieförbund
4. Enskilda järnvägar	Enskilda järnvägsföretag enligt Sveriges statskalender 1955, vilka ej utgör del av företag, som i annat sammanhang tillfrågats
5. Företagsledare m. fl. ej medtagna i socialstyrelsens lönestatistik	Samtliga i socialstyrelsens statistik ingående företag med mer än 11 anställda tjänstemän
6. Företagsledare m. fl. ej medtagna i SAF:s lönestatistik	Samtliga till SAF anslutna företag med mer än 10 anställda tjänstemän
7. Försäkringsbolag	Bolag, vilka ingår i försäkringsbolagens förhandlingsorganisation eller upptagits som medlemmar av Svenska försäkringsbolagens riksförbund samt därutöver vissa större fristående bolag
8. Handelsföretag	Företag, som ingår i socialstyrelsens register över handelsföretag och vilka vid styrelsens undersökning i maj 1955 redovisade kontorspersonal i chefsställning eller med i övrigt kvalificerat arbete
9. Ingenjörbyråer	Samtliga byråer och enskilda ingenjörer, upptagna i telefonkatalogens yrkesregister under rubrikerna »Ingenjörer och ingenjörfirmor» och »Konsulterande ingenjörer»
10. Juridiska byråer	Samtliga byråer upptagna i telefonkatalogens yrkesregister under rubriken »Juridiska byråer»
11. Kemisk-tekniska firmor	Samtliga firmor upptagna i telefonkatalogens yrkesregister under rubriken »Kemiska analyser»
12. Konsumtionsföreningar	Till Kooperativa förbundet anslutna föreningar som under år 1954 haft en omsättning överstigande 10 milj. kr.
13. Organisationer	Arbetsgivar- och löntagarorganisationer, bransch- och näringsorganisationer, religiösa och ideella organisationer m. fl.
14. Patentbyråer	Samtliga byråer upptagna i telefonkatalogens yrkesregister under rubriken »Patentbyråer»
15. Pressen	Samtliga tidningsföretag upptagna i Svenska tidningsutgivareföreningens matrikel år 1955; omfattar dagstidningar, veckotidningar och vissa facktidningar; dessutom vissa telegrambyråer
16. Rederier	Rederiföretag med två eller flera registrerade fartyg enligt Sveriges redareförenings årsbok 1955
17. Resebyråer	Vissa större resebyråer, anslutna till Svenska resebyråföreningen
18. Restauranger	Ett fåtal större restaurangföretag
19. Revisorer	Till Föreningen auktoriserade revisorer anslutna revisorer och deras firmor. Kompletterande uppgifter har inhämtats genom Svenska civilekonomföreningens matrikel år 1956.
20. Städer	Lönemyndigheten i landets samtliga städer

I tab. 1 visas svarsprocenten i enkätundersökningarna. Det framgår, att det totala antalet svar utgör 6 316 av 7 124 tillfrågade adressater. För samtliga undersökningar gör detta en svarsfrekvens av 89 procent.

Tab. 1. Antalet tillfrågade respektive antalet som svarat i enkätundersökningarna fördelade på undersökningsgrupper

Table 1. The number of persons sent a questionnaire, and the number replying, distributed according to the occupational grouping used in the survey

Verksamhetsområde eller kategori	Antal tillfrågade adressater	Antal svar	
		abs.	%
Advokatbyråer	135	129	96
Annonsbyråer	25	25	100
Bildningsorganisationer och privata skolor	88	72	82
Enskilda järnvägar	7	7	100
Företag anslutna till SAF	1 996	1 861	93
Övriga industriföretag	355	300	85
Försäkringsbolag	71	71	100
Handelsföretag	1 401	1 336	95
Ingenjörbyråer	1 663	1 271	76
Juridiska byråer	384	299	78
Kemisk-tekniska firmor	17	16	94
Konsumtionsföreningar	39	39	100
Organisationer	357	351	98
Patentbyråer	61	57	93
Pressen	206	177	86
Rederier	78	74	95
Resebyråer	6	6	100
Restauranger	5	5	100
Revisorer	97	88	91
Städer	133	132	99
Summa	7 124	6 316	89

Endast i två fall ligger svarsprocenten under 80, nämligen beträffande ingenjörbyråer och juridiska byråer. Det är ganska naturligt att man just för dessa två kategorier fått nöja sig med en så pass låg andel svar. Ett flertal av de i telefonkatalogen upptagna firmorna torde nämligen vara av så ringa omfattning, att de ej bereder innehavaren varaktig sysselsättning. Vidare torde av firmainnehavarna ett icke ringa antal vara pensionerade f. d. yrkesutövare.

Då vi i denna undersökning syftat till att beskriva det totala antalet personer med viss examen och viss verksamhet, har det varit nödvändigt att uppskatta hur många akademiker inom varje examensgrupp och verksamhetsområde, som ej kommit med i inventeringen. En beskrivning av hur dessa uppskattningar utförts redovisas i bilaga 2.

Sammanfattning av källmaterialet

I nedanstående tablå ges en sammanfattande översikt av hela materialets fördelning på de olika huvudkällorna till inventeringen. För varje utbildningskategori har vidare gjorts en uppskattning av hur stor del av hela

antalet personer med olika utbildning, som erhållits från de angivna källorna. Denna uppskattning har av tekniska skäl måst göras ungefärlig. Följande beteckningar har använts i tablan:

Beteckning i tablan	Andel av skilda utbildningskategorier från angiven källa
Samtliga.....	95—100 %
Nästan alla.....	75— 95 %
Flertalet.....	50— 75 %
En mindre del.....	10— 50 %
Ett fåtal.....	0— 10 %

För samtliga oavsett examen har det däremot varit möjligt att göra en mera exakt bedömning av materialets fördelning på de olika huvudkällorna.

Andel av olika utbildningskategorier, som erhållits från de olika källmaterial, som begagnats i inventeringen

Utbildningskategori	Statistiska centralbyrån	SAF och socialstyrelsen	Annan tillgänglig statistik	Matriklar, register o. d.	Enkäter
Teologer.....	En mindre del	—	Ett fåtal	Nästan alla	Ett fåtal
Jurister.....	Flertalet	Ett fåtal	Ett fåtal	En mindre del	En mindre del
Politices magistrar...	Flertalet	Ett fåtal	Ett fåtal	—	En mindre del
Filosofier.....	Flertalet	Ett fåtal	En mindre del	—	En mindre del
Civilingenjörer.....	En mindre del	En mindre del	Ett fåtal	Ett fåtal	En mindre del
Civilekonomer.....	En mindre del	En mindre del	Ett fåtal	En mindre del	En mindre del
Läkare och tandläkare	—	—	—	Samtliga	—
Apotekare och farmaceuter.....	—	—	—	Samtliga	—
Veterinärer.....	—	—	—	Samtliga	—
Jägmästare.....	—	—	—	Samtliga	—
Agronomer.....	—	—	—	Samtliga	—
Gymnastiklärare.....	Flertalet	—	En mindre del	Ett fåtal	Ett fåtal
Totalt	26 %	9 %	4 %	44 %	17 %

Bearbetningen av materialet

Undersökningen har gällt kön, ålder, examen och verksamhet. Strävan har varit att redovisa samtliga akademiker under 65 år i femårsåldersklasser. I några fall har det varit nödvändigt att göra approximationer, därför att grundmaterialet endast ger totalantalet över 60 år.

Vid gruppering på verksamhetsområden har använts den näringsgrensindelningen, som kommer till användning i folkräkningarna. Indelningen har ej gjorts alltför detaljerad. Detta har givetvis medfört, att vissa aka-

demikergrupperns verksamhet ej närmare kunnat specificeras. I gengäld har dock redovisningen kunnat göras mera överskådlig.

En viss avvikelse från den i folkräkningarna använda näringsgrensindelningen har dock gjorts. Den näringsgren, som i 1950 års folkräkning rubriceras som »organisationer för intressegemenskap, ej annorstädes redovisade» motsvaras här av »organisationer för intressegemenskap». Till denna grupp har m. a. o. förts *samtliga* akademiker med sysselsättning i olika slags intresseorganisationer. Som exempel kan nämnas, att anställda i jordbrukets föreningsrörelse redovisas i denna grupp, medan de i folkräkningarna hänförs till jordbruksnäringen. Vidare har till gruppen »organisationer» även förts akademiker sysselsatta vid vissa till organisationerna anknutna organ (utredningsinstitut m. m.).

Den tidpunkt inventeringens uppgifter avser är i regel den 1 oktober 1955. Anledningen till att detta datum valdes var, att statstjänstemännen redovisas per den 1 oktober. I samtliga enkätundersökningar har därför detta datum angivits. För vissa områden, där vi varit hänvisade till redan införskaffat statistiskt material, har dock annan tidpunkt måst godtagas. Sålunda är de i industrin verksamma akademikerna redovisade per den 31 augusti 1955, medan uppgifterna om prästerna hänför sig till början av år 1956; farmaceuterna har bokförts efter sysselsättningen vårvintern 1955 och för agronomerna har uppgifter från 1953 måst användas.

Vad beträffar *totalantalet akademiker* med skilda examina år 1955 torde den olika dateringen av vissa delundersökningar ej i nämnvärd utsträckning ha påverkat resultaten. Det är naturligtvis möjligt att några personer kommit att bokföras två gånger; likaså att en del akademiker, som mellan angivna tidpunkter bytt sysselsättning ej blivit medräknade. I stort torde emellertid dessa fel taga ut varandra. För de flesta utbildningskategorier, som ej kunnat undersökas vid slutet av år 1955 (agronomer, farmaceuter m. fl.), har emellertid det tillgängliga materialet kompletterats med uppgifter om de nyexaminerade fram till år 1955.

Vad så beträffar akademikernas *fördelning på olika verksamhetsområden* torde olikheten i fråga om redovisningstidpunkt vara något mera besvärande. Minst tillförlitliga i detta avseende är uppgifterna för agronomerna, för vilka inga uppgifter kunnat erhållas om hur många, som bytt sysselsättning sedan år 1953. För agronomer, liksom för övriga utbildningskategorier, som ej kunnat undersökas vid slutet av år 1955, har vi måst antaga, att verksamheten vid slutet av år 1955 var densamma som vid undersökningstillfället.

B. Beräkningar av antalet akademiker 1935—55

Ett försök har även gjorts att i stora drag beskriva utvecklingen på den akademiska arbetsmarknaden under de senaste tjugu åren genom att beräkna antalet akademiker med olika utbildning åren 1935, 1940,

1945, 1950 och 1955. Härvid har i första hand tidigare undersökningar av olika akademikergrupper utnyttjats. Endast ett fåtal av dessa ger emellertid data, som hänför sig till samtliga de fem tidpunkter, som översikten anknutits till. Det har därför varit nödvändigt att för flertalet examina beräkna antalet akademiker vid dessa tidpunkter. Härvid har i stora drag förfarits på följande sätt.

För de flesta utbildningsgrupper har utgångspunkten för beräkningarna varit de uppgifter om antalet akademiker fördelade efter ålder vid slutet av år 1933, som finns redovisade i Wicksell—Jernemans betänkande angående tillströmningen till de intellektuella yrkena (S. O. U. 1935: 52). Det sannolika antalet kvarlevande åren 1935, 1940, 1945, 1950 och 1955 av dem som var i livet vid slutet av år 1933 har beräknats genom att framskrivna de givna åldersfördelningarna till respektive år med hjälp av dödlighetstabeller för perioden 1946—50. Till de så beräknade värdena har lagts det sannolika antalet kvarlevande av dem som examinerats sedan år 1934 och fram till nämnda tidpunkter, varvid ett antagande gjorts om medelåldern vid examens avläggande och avgången på grund av dödsfall beräknats med ledning av 1946—50 års dödlighet.

Beräkningar enligt denna metod har utförts för var och en av de utbildningsgrupper, för vilka erforderliga uppgifter om beståndet under tidigare år ej direkt kunnat erhållas. Det har härvid genomgående antagits, att medelåldern vid examens avläggande är 25 år. Endast vad beträffar examinerade från filosofisk fakultet har beräkningar utförts separat för män och kvinnor.

C. Kontroller av akademikerinventeringen

Som tidigare nämnts har en kontroll av inventeringens resultat avseende totala antalet personer med olika examina kunnat göras genom att jämföra det beräknade antalet akademiker år 1955 med det observerade antalet enligt inventeringen. Kontrollberäkningar har utförts för teologer, jurister, politices magistrar, filosofer, civilingenjörer och civil-ekonomer. Vid jämförelse mellan siffrorna för det totala antalet personer med skilda examina enligt de två olika undersökningarna måste beaktas, att de beräknade totalsiffrorna till skillnad från de siffror, som hämtats från inventeringen, innefattar dels personer, som ej är yrkesverksamma, dels personer som vistas i utlandet.

Följande bör framhållas om hur storleken av skilda grupper av ej yrkesverksamma bestämts.

a) *Arbetsoförmögna*, d. v. s. personer, som av sjukdom och liknande skäl ej är yrkesverksamma, ingår ej i inventeringen. Någon säker uppskattning av hur stor del av hela antalet akademiker, som utgöres av arbetsoförmögna, har ej kunnat göras. För jurister uppskattade Wicksell—Jerneman denna grupp till ca 2,5 procent av totalantalet under 67 år.

Bl. a. med hänsyn till att den övre åldersgränsen för akademiker i yrkesverksam ålder i denna undersökning satts vid 65 år, har det syntts befogat att använda en något lägre siffra. Här räknas med 2 procent av samtliga akademiker under 65 år för andelen arbetsoförmögna.

b) *Icke yrkesverksamma kvinnliga akademiker.* Som underlag för att bedöma hur stor del av de kvinnliga akademikerna, som ej har förvärvsarbete utanför hemmet, har använts dels en undersökning av yrkesverksamheten bland kvinnorna i studentårgången 1937 (se Sociala meddelanden 1957: 1), dels en undersökning rörande de kvinnliga akademikernas yrkesverksamhet, utförd på uppdrag av Sveriges förenade studentkårers sociala utskott år 1953 (stencil), dels ock uppgifter från 1945 års folkräkning (jfr nedan sid. 26). De två förstnämnda undersökningarna pekar på att i genomsnitt 30—40 procent av de kvinnliga akademikerna ej är yrkesverksamma utanför hemmen de första tio åren efter avlagd examen. Med ledning av uppgifter från 1945 års folkräkning för hela antalet kvinnor under 65 år, vilka avlagt examen vid någon av de fem fakulteterna eller avbrutit sina studier vid dessa fakulteter utan examen, har andelen ej yrkesverksamma kvinnor med sådan utbildning år 1945 kunnat beräknas till 45 procent. Då det finns anledning att antaga att den övervägande delen av de kvinnor, som avbrutit sina studier utan examen, tillhör gruppen ej yrkesverksamma, torde andelen ej yrkesverksamma bland de examinerade kvinnorna ha varit något mindre än 45 procent, kanske omkring 40 procent.

c) *Nyexaminerade och studerande.* I de beräknade värdena ingår samtliga akademiker examinerade intill årsskiftet 1955/56. Den övervägande delen av uppgifterna i inventeringen avser emellertid oktober 1955. Man måste därför vid en jämförelse taga hänsyn till att de akademiker, som examinerats under hösten 1955, ej finns medtagna i inventeringen. Vidare torde många av de under våren 1955 examinerade ej ha hunnit få en så fast anställning den 1 oktober 1955, att uppgifter för dem lämnats i enkäterna och i centralbyråns statistik. De torde många gånger ha varit semestervikarier, auskultanter o. d. Därtill kommer, att flertalet av de nyexaminerade, som vid undersökningstillfället höll på med kompletterande studier eller fullgjorde militärtjänstgöring, ej finns redovisade i inventeringen.

Så gott som samtliga akademiker, som år 1955 var sysselsatta med studier för licentiatexamen eller med doktorsavhandlingsarbete, är däremot medtagna. Uppgifter om dessa har erhållits från universitetsutredningens forskningsvolymundersökningar.

Det har antagits, att ett antal motsvarande de under år 1955 examine-
rade ej var yrkesverksamma vid undersökningstillfället. Detta antagande har dock måst modifieras för vissa utbildningsgrupper, bl. a. med hänsyn till den kännedom man har om hur pass många akademiker inom respektive utbildningsområde, som fortsätter med kompletterande studier efter primärexamen.

Det har ej varit möjligt att genom inventeringen närmare fastställa hur många akademiker, som är verksamma i utlandet.¹ Den tillgängliga statistiken liksom även enkätundersökningarna omfattar endast i Sverige verksamma personer med akademisk examen. För några utbildningskategorier har dock vissa uppgifter kunnat erhållas genom matriklar o. d.

Uppgifterna på denna punkt är mest fullständiga för teologerna. Likaså torde uppgifterna om antalet i utlandet verksamma jägmästare och agronomer vara så gott som fullständiga. Vissa upplysningar har även kunnat erhållas om antalet civilingenjörer och civilekonomer i utlandet. Däremot saknas uppgifter helt för jurister, politices magistrar och filosofer.

Strävan har varit att särredovisa samtliga i utlandet verksamma akademiker. I fråga om läkare, tandläkare och veterinärer har dock ej detta varit möjligt, då inga uppgifter kunnat erhållas om hur många i utlandet verksamma som ingår i grundmaterialet.

Genom inventeringen har uppgifter även erhållits om ett antal personer med utländsk akademisk examen, som år 1955 var verksamma inom landet. Dessa personer har dock skilts från den övriga delen av materialet. De antalsuppgifter, som hämtats från inventeringen, avser därför genomgående personer med svensk akademisk examen.

Vid jämförelse mellan det vid inventeringen observerade och det på grundval av examensuppgifterna beräknade antalet akademiker måste även tagas hänsyn till förekomsten av dubbelexamina. En och samma person kan nämligen avlägga två grundexamina², t. ex. jur. kand.- och civilekonomexamen, vilket medför, att vederbörande kommer att ingå dels i det beräknade antalet personer med jur. kand.-examen, dels i det beräknade antalet personer med civilekonomexamen. Vill man t. ex. bestämma det sammanlagda antalet personer med jur. kand.- och/eller civilekonomexamen erfordras därför, att man, sedan man adderat de för varje examen beräknade värdena, reducerar summan med hänsyn till hur många personer, som avlagt både jur. kand.- och civilekonomexamen.

Detta tillvägagångssätt blir tämligen komplicerat, när man vill beräkna hela antalet personer med akademisk examen och har att taga hänsyn till ett stort antal olika grundexamina och möjliga kombinationer av sådana. Dels gäller det att bestämma, hur många akademiker, som avlagt mer än en grundexamen, dels gäller det att fastställa, efter vilka principer personer med två akademiska examina skall grupperas.

Den vanligaste kombinationen av två grundexamina är fil. kand.-examen och fil. ämbetsexamen. Men fil. kand.-examen kombineras ofta även med en icke-filosofisk examen. Antalet personer med två grundexamina, varav

¹ Akademiker anställda inom den svenska utrikesrepresentationen ingår dock i undersökningen.

² Med grundexamen avses första slutexamen (t. ex. fil. kand., fil mag., med. lic., veterinär-examen etc.).

ingen är fil. kand., är förhållandevis ringa. Den övervägande delen består av personer med jur. kand./jur. pol. mag. och civilekonomexamen. Även kombinationen civilingenjör-civilekonom förekommer samt i enstaka fall fil. ämbetsexamen utan tidigare fil. kand.-examen i kombination med teol. kand., jur. kand., eller annan akademisk examen.

Beträffande grupperingen av personer med dubbelexamina har huvudregeln varit den att personer med två examina grupperats med hänsyn till den mest specialiserade utbildningen, såvida det icke varit uppenbart, att den mindre specialiserade utbildningen varit den väsentligaste för hans yrkesutövning. En person med jur. kand. och fil. kand. har satts som jur. kand., en person med teol. kand. och fil. kand. som teol. kand., en person med civilekonomexamen och fil. kand. som civilekonom etc.

För att komma tillrätta med de problem, som sammanhänger med dubbelexamina, har bl. a. en undersökning gjorts av 1946 års filosofie kandidater. Resultatet av denna undersökning redovisas i bilaga 3. Där lämnas även en något utförligare redogörelse för de principer, efter vilka personer med två examina grupperats.

Redogörelsen för undersökningens resultat sker i två huvudavsnitt. I det första ges en sammanfattning av undersökningens resultat. Efter en översikt av antalet akademiska examina sedan år 1910 ges först resultatet av beräkningarna av antalet akademiker med skilda examina 1935—55 och sedan huvudresultaten av 1955 års akademikerinventering. I andra avsnittet lämnas detaljerade redogörelser för olika utbildningskategorier. Redogörelserna har disponerats så att inledningsvis behandlas examinationen under tidigare år, varefter ges en översikt av antalet akademiker vid slutet av åren 1935, 1940, 1945, 1950 och 1955. På basis av akademikerinventeringen beskrivs så akademikernas ålder och verksamhet år 1955, varvid, där så är erforderligt, inventeringens resultat jämföres med de på basis av examensstatistiken beräknade värdena.

II. Undersökningens huvudresultat

3. *Examinationen 1910—55*

I tab. 2 anges antalet grundexamina vid universitet och högskolor sedan år 1910. Redovisningen har skett för varje kalenderår med uppdelning på kön, i den mån uppgifter härom funnits att tillgå. I diagram 1 visas hela antalet avlagda examina sedan 1910.¹ Vidare redovisas antalet studentexamina under perioden. Kurvan över studentexamina har förskjutits fem år i förhållande till kurvan för de akademiska examina.

Kurvan för de akademiska examina visar en jämn ökning under de fyrtiofem åren. Åren 1920—34 synes uppgången ha varit speciellt påtaglig liksom även under den senaste femårsperioden. Den tillfälliga nedgången år 1940 torde kunna tillskrivas inkallelserna i samband med den förstärkta beredskapen detta år. Som man kan vänta, visar studentexaminationen och avlagda akademiska examina en stark samvariation.

I diagram 2 anges dels det årliga antalet »universitetsexamina», d. v. s. teol. kand., jur. kand., kansliexamina, pol. mag., med. lic., fil. kand. och fil. ämbetsexamina, dels det årliga antalet »fackhögskoleexamina» (exkl. gymnastiklärarexamina). Kurvorna i diagrammet återspeglar i stort antalet examina vid läroanstalter med icke reglerad tillströmning och vid de spärrade högskolorna.

Fram till slutet av tjugutalet dominerade universitetsexamina helt. Antalet från fackhögskolor examinerade studerande höll sig omkring 400, medan antalet universitetsexamina uppgick till ca 600 per år. Denna utveckling bröts omkring år 1930 genom att fackhögskolorna starkt ökade sin andel av examinationen. En lika påtaglig ökning av examinationen vid fackhögskolorna skedde under fyrtioalet. Så uppgick antalet examinerade vid fackhögskolorna år 1947 till 1 028, en siffra som obetydligt skiljer sig från det sammanlagda antalet universitetsexamina (1 052). Från och med detta år går dock de båda kurvorna isär.

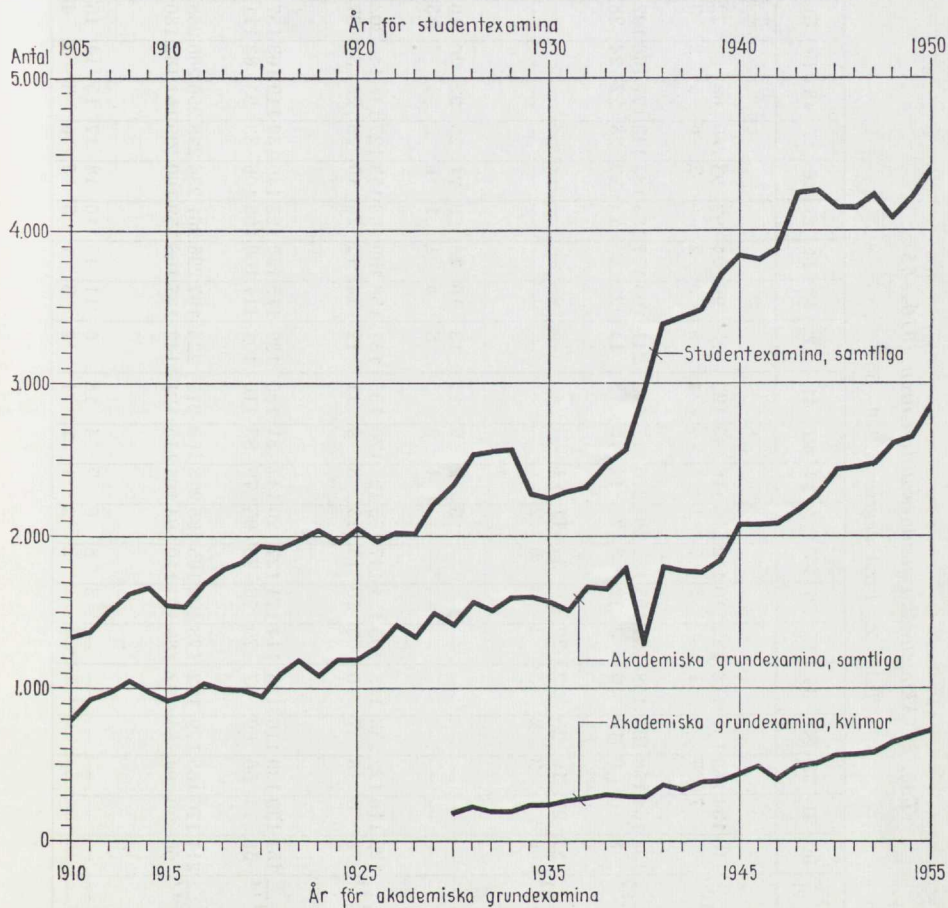
Som synes har antalet från fackhögskolor examinerade kvinnor varit obetydligt. Över hälften utgöres av farmaceuter.

Man finner, att den fortlöpande ökningen av antalet akademiska examina, som vi studerat i diagram 1, under perioder då antalet fackhögskoleexamina legat på nära konstant nivå (åren 1910—28, 1931—44 och 1948—55) bäres upp av en ökning av universitetsexamina, medan under år, då fack-

¹ I summan av antalet avlagda examina ingår ej gymnastiklärarexamen, då examensuppgifter saknas för åren före år 1934.

Diagram 1. Studentexamina och akademiska grundexamina åren 1910—55

Graph. 1. Higher Certificate («student») examination and first degrees, 1910—55

Examen	1910-14	15-19	20-24	25-29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	
Civilingenjörssex. män	173	169	213	193	191	206	206	249	221	270	291	294	240	304	243	309	266	302	337	400	369	473	456	477	453	497	493	477	478	522	
kvinnor									1	1	2	5	1	1	3	2	3	4	2	6	8	6	3	4	8	5	6	8	9		
Civilekonomsex. män	47	62	60	61	90	110	111	114	105	111	100	113	110	136	62	100	79	100	143	172	165	226	196	180	188	197	198	175	157	171	
kvinnor					—	2	3	—	1	4	3	4	5	5	—	4	2	7	7	9	18	7	4	2	6	7	7	3	12	5	
Tandläkarexamen män	26	33	39	84	112	167	162	158	(169)	114	62	65	90	63	33	(33)	(101)	62	30	70	73	94	111	96	135	97	120	134	130	142	
kvinnor									(4)	35	25	24	15	18	27	(30)	(8)	28	22	45	63	21	39	44	25	40	42	45	28	37	
Apotekarexamen män	22	20	22	29	15	27	16	31	30	59	9	62	10	45	18	35	16	30	19	26	18	37	22	12	49	16	23	15	16	9	
kvinnor					9	4	—	2	3	5	3	2	—	6	3	8	10	10	10	9	9	11	11	6	17	13	5	17	4	5	
Farm. kand./receptarieexamen män	38	40	65	37	29	56	36	44	33	34	18	27	41	41	28	23	39	37	34	35	43	20	14	13	20	16	11	8	6	3	
kvinnor					27	24	17	13	23	23	25	22	37	57	27	53	37	42	44	57	78	68	115	126	132	98	106	113	108	110	
Veterinärexamen män	17	20	16	12	11	15	23	27	17	15	17	26	9	2	10	18	16	16	10	22	17	24	17	28	32	11	15	28	18	26	
kvinnor										1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	1	1	2	—	3
Civiljägmästarex. män	23	24	34	17	19	9	8	16	15	19	13	6	15	17	3	22	14	12	15	29	31	21	23	24	18	38	17	32	28	39	
Agronomexamen män									2	6	1	15	17	15	13	15	17	27	16	16	16	19	32	32	35	38	36	41	57	42	
kvinnor									—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	1	2	1	—	—	1	
Gymnastiklärar-examen män									12	16	18	10	8	..	4	10	15	18	15	17	14	24	20	20	20	20	24	29	29	31	
kvinnor									25	20	20	20	24	..	31	27	27	18	25	20	27	34	30	30	29	32	32	34	33	33	

Anmärkningar till tab. 2

Samtliga uppgifter för åren 1910—29 har hämtats från S.O.U. 1935:52 och anger genomsnittliga antalet årligen examinerade per femårsperiod. För följande examina är femårsmedeltalen räknade per läsår, varvid årtalssiffran hänför sig till höstterminen: teol. kand.-examen, jur. kand.-examen, kansliexamen, med. lic.-examen, fil. kand.-examen, fil. ämbetsexamen och veterinärexamen. Härigenom har under vårterminen 1930 avlagda examina blivit dubbelredovisade.

Teol. kand.

Källa: Statistiska centralbyrån.

Jur. kand.

Källa: Statistiska centralbyrån.

Kansliexamen

Källa: Statistiska centralbyrån.

Statsvetenskaplig-juridisk examen

Källa: Statistiska centralbyrån.

Med. lic.

Källa: Statistiska centralbyrån.

Fil. ämbetsexamen

Källa: Statistiska centralbyrån

Fil. kand.

Källa: Statistiska centralbyrån.

Statsvetenskaplig-filosofisk examen

Källa: Statistiska centralbyrån samt S.O.U. 1953:16, sid. 102.

Anm. År 1936 redovisar S.O.U. 1953:16 3 examinerade utan angivande av kön. St.c. redovisar ej några examinerade detta år. St.c. anger antalet examinerade år 1937 till 6 män och 2 kvinnor. I S.O.U. 1953:16 anges sammanlagt 10.

Uppgifterna i tabellen för år 1936 och 1937 bygger på S.O.U. 1953:16, varvid det antagits att de 3 år 1936 examinerade var män.

Civilingenjörsexamen

Källa: S.O.U. 1943:35, statistiska centralbyrån samt lantmäteristyrelsen.

Tabellen visar det sammanlagda antalet vid KTH och CTH (tidigare CTI) examinerade (inkl. lantmätare).

Uppgifter om antalet examinerade civilingenjörer (exkl. lantmätare) har erhållits från S.O.U. 1943:35. Där anges ej någon fördelning efter kön. Uppgifter härom har erhållits från centralbyrån och avser för perioden 1930—39 läsår (årtalssiffran hänför sig till höstterminen). Uppgifter om examinerade lantmätare 1930—39 har erhållits från lantmäteristyrelsen («Promemoria angående lantmätarnas fördelning på åldersklasser»). Från och med år 1940 bygger redovisningen på statistiska centralbyråns uppgifter. Fördelningen på kalenderår för åren 1940—44 är dock approximativ.

Civilekonomexamen

Källa: Åren 1930—41: Svenska civilekonomföreningens matrikel 1956. Åren 1942—55: Statistiska centralbyrån.

Anm. Den första civilekonomen examinerades år 1911. Medeltalet för åren 1910—14 är beräknat som det genomsnittliga antalet examina under fyra år.

Antalet examinerade under åren 1942—55 enligt Svenska civilekonomföreningens matrikel överstiger centralbyråns redovisning med 40.

Tandläkarexamen

Källa: Åren 1930—33: S.O.U. 1935: 52. Åren 1934—40: Statistiska centralbyråns läsårsvis givna examensuppgifter. Åren 1943—55: Statistiska centralbyråns kalenderårsvis givna examensuppgifter.

Anm. För åren 1934—40 hänför sig årtalsciffran till höstterminen, varför uppgifterna sålunda avser ht. 1934—vt. 1941. Detta innebär att de under vt. 1934 examinerade fallit bort och att de under vt. 1941 examinerade dubbelräknats. För åren 1937—41 överensstämmer statistiska centralbyråns läsårsvis givna siffror exakt med de för kalenderår givna siffrorna i S.O.U. 1953: 36. Totalantalet examinerade kalenderåren 1941 och 1942 har hämtats från S.O.U. 1953: 36. Antalet kvinnor har satts lika med antalet examinerade kvinnor under ht. 1941 resp. ht. 1942 enligt centralbyråns redovisning.

Apotekarexamina och farm. kand./receptarieexamina

Källa: Åren 1910—29 S.O.U. 1935: 52, tab. 102. Åren 1930—37: Farmaceutiska föreningen. Åren 1938—55: Statistiska centralbyrån.

Anm. I S.O.U. 1935: 52 lämnas motstridiga uppgifter om antalet farm. kand.-examina åren 1910—24. (jfr tab. 102 och tab. 10 i betänkandet).

Veterinärexamen

Källa: 1930—34: S.O.U. 1935: 52. 1935—55: Statistiska centralbyrån.

Anm. Fördelningen på kalenderår år 1935 och 1936 är approximativ. Examinerade utlänningar ingår ej.

Civiljägmästarexamen

Källa: 1930—33: S.O.U. 1935: 52. 1934—41: Arbetsmarknadskommissionens undersökning »Behovet av skogligt utbildad personal». 1942—55: Statistiska centralbyrån.

Anm. Enligt skogshögskolans stadgar skall studerande efter fullgjorda studier ingiva ansökan till rektor om examen. Emellertid har det visat sig att de studerande — sedan de avslutat de studier som erfordras för att avlägga examen — ofta väntar med att taga ut examen. Tidpunkten för examen och för studiernas avslutande sammanfaller sålunda icke alltid. Centralbyråns uppgifter avser antalet avlagda examina, d. v. s. antalet personer som erhållit examensbevis.

Agronomexamen

Källa: 1930—33: S.O.U. 1935: 52. 1934—55: Statistiska centralbyrån.

Anm. Uppgifterna för åren 1934 och 1935 avser läsåren 1934/35 och 1935/36. Antalet examina år 1936 har satts lika med antalet examinerade hösten 1936.

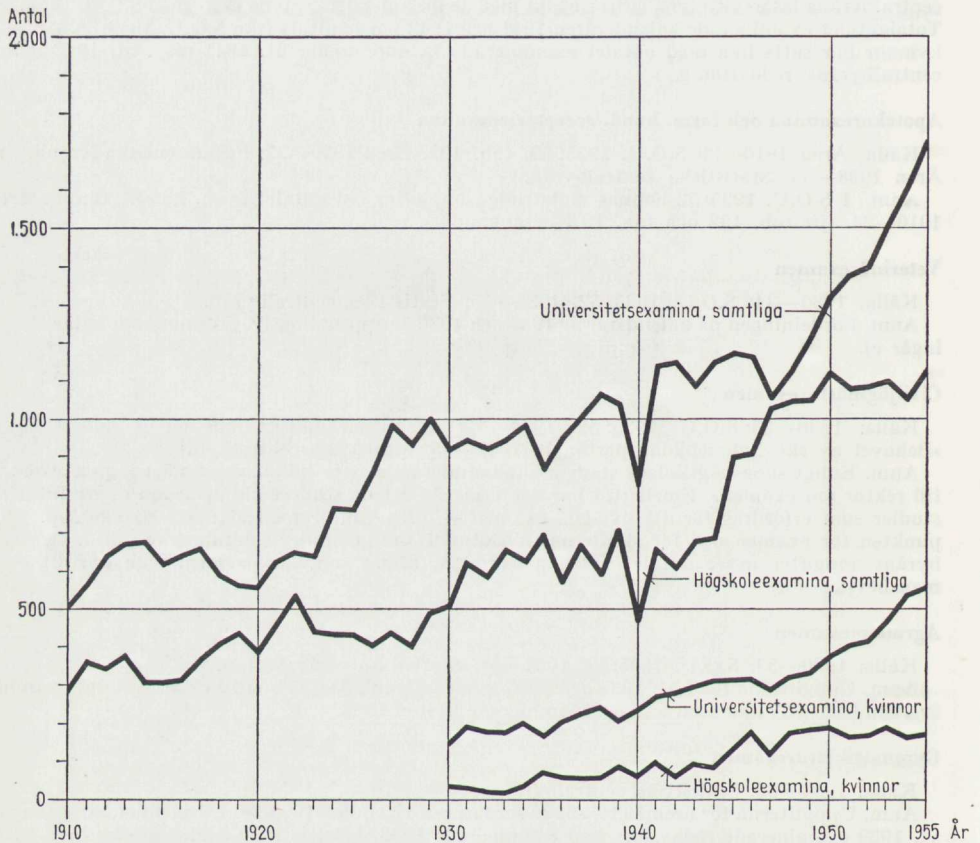
Gymnastiklärarexamen

Källa: 1934—55: Statistiska centralbyrån.

Anm. Uppgifterna för åren 1934—38 avser läsåren 1934/35—1938/39. Därigenom har de under vt. 1939 examinerade redovisats som examinerade 1938. Hösten 1939 examinerades inga gymnastiklärare. Uppgifterna inkluderar examinerade officerare.

Diagram 2. Antalet årligen avlagda examina vid universiteten (inkl. Stockholms högskola och Karolinska institutet) samt fackhögskolorna (exkl. G.C.I)

Graph. 2. The number of degrees taken annually at the faculties (including the Karolinska Institute) and the colleges of university standing (excluding the Central Institute for Physical Training)

högskolorna starkt ökat sin andel (åren 1928—31 och 1944—48), antalet universitetsexamina ligger nära nog stilla.

4. Antalet akademiker 1935—55

För att ge ytterligare en bakgrund åt den bild av nuläget, som vi senare skall beskriva, har ett försök gjorts att beräkna det totala antalet akademiker åren 1935, 1940, 1945, 1950 och 1955. Det är givet, att sådana beräkningar måste bli mycket approximativa främst beroende på svårigheter att eliminera dubbelexamina.

Tab. 3. Hela antalet akademiker (exkl. agronomer och gymnastiklärare) under 65 år vid slutet av olika år

Table 3. The total number of graduates (excluding those with degrees in agriculture, and teachers of physical training) under the age of 65 at the end of various years

Grupp	1935		1940		1945		1950		1955	
	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.
Teologer	2 900	9,2	3 200	8,8	3 400	8,3	3 500	7,4	3 400	6,3
Jurister o. pol. mag.	5 000	15,9	5 620	15,5	6 390	15,5	7 060	14,9	7 530	13,8
Läkare	2 580	8,2	3 130	8,6	3 710	9,0	4 330	9,1	4 980	9,1
Filosofier	8 000	25,4	9 200	25,3	10 700	26,0	12 100	25,6	14 800	27,2
Civilingenjörer	6 700	21,2	7 700	21,2	8 500	20,7	9 800	20,7	11 400	21,0
Civilekonomer	1 700	5,4	2 200	6,1	2 700	6,6	3 600	7,6	4 300	7,9
Tandläkare	1 770	5,6	2 130	5,9	2 550	6,2	3 230	6,8	3 850	7,1
Apotekare	880	2,8	900	2,5	920	2,2	940	2,0	950	1,7
Farmaceuter/receptarier	820	2,6	1 050	2,9	1 050	2,6	1 440	3,0	1 760	3,2
Veterinärer	510	1,6	520	1,4	550	1,3	630	1,3	650	1,2
Jägmästare	660	2,1	670	1,8	670	1,6	750	1,6	810	1,5
Summa	31 520	100,0	36 320	100,0	41 140	100,0	47 380	100,0	54 430	100,0
Index	100	—	115	—	131	—	150	—	173	—
Procentuell ökning per femårsperiod	—	—	15	—	13	—	15	—	15	—

I tab. 3 visas den högre utbildade arbetskraftens sammansättning vid slutet av fem olika år. Då säkra uppgifter för agronomer och gymnastiklärare ej kunnat erhållas, har dessa grupper uteslutits. Tabellen bygger i vissa delar på resultatet av inventeringen. Bl. a. har reduktioner för antalet teologer, jurister, politices magistrar, filosofer och civilekonomer med dubbelexamina åren 1935, 1940, 1945 och 1950 gjorts med ledning av de uppgifter om förekomsten av dubbelexamina år 1955, som kunnat erhållas ur inventeringen.

Hela antalet akademiker synes sedan år 1935 ha ökat med drygt 70 procent. Ökningstakten har varit mycket stabil. Perioderna 1935—40, 1945—50 och 1950—55 steg antalet med ca 15 procent, under det att en något lägre siffra, 13 procent, erhålles för perioden 1940—45.

Endast obetydliga förskjutningar av akademikernas relativa fördelning på skilda examina har ägt rum sedan år 1935. Teologerna synes ha minskat sin andel med inte fullt 3 procentenheter. En minskning — om än i mindre omfattning — av andelen jurister (inkl. pol. mag.), civilingenjörer, apotekare, veterinärer och jägmästare synes även ha skett. Häremot svarar en ökning för läkare, filosofer, civilekonomer, tandläkare och farmaceuter med tillsammans 7 procentenheter. Det bör påpekas, att relativtalen i tab. 3 bygger på, i vissa fall till hundratal, avrundade siffror.

I nedanstående tablå anges akademikernas andel av hela antalet jämnåriga åren 1935, 1940, 1945, 1950 och 1955. Beräkningarna bygger på slutsummorna i tab. 3 och på uppgifter om folkmängden i åldrarna 25—65 år vid slutet av de angivna åren.

År	1935	1940	1945	1950	1955
Antal akademiker (exkl. agronomer och gymnastiklärare) i % av folkmängden i åldrarna 25—65 år.....	0,99	1,06	1,14	1,25	1,41
Ökning i antal procentenheter.....		+ 0,07	+ 0,08	+ 0,11	+ 0,16

Som synes har det relativa antalet akademiker ökat från ca 1 procent till ca 1,4 procent av folkmängden. Ökningen har varit mest markerad under den senaste femårsperioden. Åren 1950—55 ökade akademikernas andel av folkmängden med 0,16 procentenheter. Motsvarande siffra för åren 1935—40 var 0,07 procentenheter.

I samband med 1945 års folkräkning inhämtades vissa uppgifter rörande befolkningens yrkesutbildning. Tyvärr publicerades inga resultat från denna del av folkräkningen. Med ledning av råtabellerna har emellertid vissa data kunnat erhållas rörande antalet personer med akademisk examen år 1945 och andelen yrkesverksamma bland dessa. I följande tablå redovisas hela antalet personer med viss akademisk utbildning enligt 1945 års folkräkning och det av oss beräknade antalet akademiker under 65 år vid slutet av år 1945. De uppgifter, som hämtats från folkräkningen, omfattar samtliga personer med angiven utbildning, alltså även personer i åldern 65 år och däröver. De avser dessutom endast personer med avslutad yrkes-

	Antal personer enligt 1945 års folkräkning	Beräknat antal under 65 år (jfr tab. 3)
Examen vid		
teologisk fakultet.....	3 406	3 400
juridisk »	7 270	6 300
medicinsk »	4 656	3 710
filosofisk »	10 509	10 700
ej uppgiven »	211	—
tekn. högskola.....	9 051	8 500
handelshögskola.....	2 651	2 700
Tandläkarutbildning.....	2 690	2 550
Veterinärutbildning.....	512	550

utbildning. Folkräkningsuppgifterna visar en relativt god överensstämmelse med de av oss beräknade värdena för flertalet grupper.

5. Antalet yrkesverksamma akademiker år 1955

Hela antalet personer under 65 år med svensk akademisk examen kan vid slutet av år 1955 beräknas ha uppgått till ca 56 660. Detta framgår av tab. 4, där en översikt ges av antalet akademiker efter utbildning.

Tab. 4. Hela antalet akademiker under 65 år vid slutet av år 1955 samt antalet i inventeringen ingående

Table 4. The total number of graduates under 65 at the end of 1955 and the number included in the survey

1 Grupp	2 Hela antalet under 65 år		4 I pro- cent	5 Antal enligt invente- ringen under 65 år	6 Därav i utlandet	7 Med utländsk examen under 65 år
	u. h. t. dubbelex.	m. h. t. dubbelex.				
Teologer.....	3 400	3 400	6	13 383	65	..
Jurister.....	7 200	7 000	12	6 029	—	..
Politics magistrar.....	670	2530	1	357	—	..
Läkare.....	5 020	4 980	9	34 975	..	563
Filosofor.....	15 700	14 800	26	10 538	—	..
Civilingenjörer.....	11 400	11 400	20	410 554	239	412
Civilekonomer.....	4 400	4 300	8	3 459	138	..
Tandläkare.....	3 850	3 850	7	3 848	..	430
Apotekare.....	960	950	2	950	..	..
Farm. kand./receptarier.....	1 790	1 760	3	71 765	2	61
Veterinärer.....	650	650	1	646	..	15
Jägmästare.....	810	810	1	809	5	74
Agronomer.....	1 270	1 270	2	1 268	15	47
Gymnastiklärare.....	(960)	(960)	(2)	957	—	..
Summa	58 080	56 660	100	49 538	464	1 602

¹ Exkl. personer, som prästvigt efter dispens från kravet på teol. kand. (84 st.).

² Det har antagits att, förutom i bilaga 2 redovisade antalet politics magistrar med dubbel-examen, 30 politics magistrar, som dessutom avlagt fil. lic.-examen ingår bland filosoferna. Jfr sid. 56.

³ Utländska läkare med allmän behörighet har ej medtagits; vid avräkningen har dessa antagits vara under 65 år.

⁴ Inkl. 239 civilingenjörer i utlandet, som antagits vara under 65 år.

⁵ Exkl. de 40 utländska tandläkare, som ingår i tab. 23. Dessa har antagits vara under 65 år.

⁶ Exkl. 5 apotekare som avlagt med. lic.-examen.

⁷ Inkl. 2 farmaceuter i utlandet, vilka ej ingår i tab. 25 och 26, men exkl. 24 farmaceuter, som avlagt med. lic.- eller tandläkarexamen.

⁸ Exkl. estländska och lettländska agronomer.

I den andra kolumnen i tabellen har angivits hela antalet examinerade, oavsett om annan akademisk grundexamen dessutom avlagts. För teologer, jurister, politics magistrar, filosofer, civilingenjörer och civilekonomer grundas de angivna värdena på beräkningar av det sannolika antalet kvar-

levande år 1955 av dem som examinerats under tidigare år enligt den metod, som tidigare redovisats.¹ Siffrorna är approximativa och har avrundats till jämna hundratal. Antalsredovisningen för övriga grupper bygger på observerade värden erhållna ur matriklar, förteckningar o. d., som givit data för samtliga levande personer med respektive utbildning. Ett undantag härifrån utgör gymnastiklärarna, för vilka säkra uppgifter ej kunnat erhållas. De nu berörda siffrorna i kol. 2 har avrundats till jämna tiotal.

Det bör observeras, att summan i kol. 2 ej anger antalet personer med akademisk examen, då en och samma person kan ingå i två olika grupper.

I kol. 3 har ett försök gjorts att rensa antalsredovisningen i kol. 2 från överskattningar på grund av dubbelexamina. Hur detta tillgått redovisas i bilaga 2. Avrundningar har gjorts på samma sätt som i kol. 2.

Det är givet, att de angivna siffrorna, särskilt vad beträffar dem, som grundas på beräkningar, måste bli osäkra. Detta beror till största delen på att förekomsten av dubbelexamina ej fullständigt kunnat klarläggas. Emellertid torde summa 56 660 utgöra ett maximivärde för antalet personer med akademisk examen. Den undre gränsen kan ej exakt fastställas men torde ej ligga under 56 300.

I kol. 5 (tab. 4) anges hela antalet personer under 65 år, som omfattas av inventeringen. Siffrorna inkluderar de akademiker, som — enligt vad som framgått av inventeringen — vistas i utlandet. Som synes har uppgifter härom kunnat erhållas endast för vissa grupper.

Såsom tidigare nämnts har inventeringen främst inriktats på att belysa de yrkesverksamma akademikernas ålder och sysselsättning. Det är därför av intresse att närmare granska, i vilken utsträckning detta syfte uppnåtts.

Hela antalet personer, för vilka uppgifter erhållits i inventeringen, utgör enligt kol. 5 i tab. 4 49 538 personer. I denna siffra ingår emellertid 1 201 personer, som ej var yrkesverksamma eller för vilka sysselsättningen ej angivits. Dessa personer tillhör i regel de utbildningskategorier, för vilka uppgifter erhållits genom matriklar o. d. Om man antager, att samtliga 1 201 var icke-yrkesverksamma vid tidpunkten för inventeringen, innebär det, att 48 337 eller i runt tal 48 300 yrkesverksamma akademiker under 65 år blivit räknade genom inventeringen. På basis av de antaganden angående arbetsförmögna, icke-yrkesverksamma kvinnliga akademiker och studerande, som redovisats i avsnitt 2 C, kan vidare antalet ej yrkesverksamma akademiker i de utbildningsgrupper, för vilka uppgifter om antalet ej yrkesverksamma ej kunnat erhållas genom matriklar o. d., uppskattas till ca 4 200. De under hösten 1955 examinerade akademikerna, vilka genom delundersökningarnas olika datering ej blivit medtagna i inventeringen, har därvid ej inbegripits. Sammanlagt gör detta 5 400 (4 200 + 1 200) ej yrkesverksamma akademiker.

¹ Se ovan sid. 22.

Förutom de 48 300 yrkesverksamma akademikerna enligt inventeringen kan man räkna med att man borde ha erhållit uppgifter om ytterligare ca 700 personer, om nämligen svar erhållits från samtliga tillfrågade i enkätundersökningarna och om vissa i inventeringen utelämnade verksamhetsområden undersökts (se bilaga 2). Detta gör tillhoppa 49 000 yrkesverksamma. Läger vi därtill antalet ej yrkesverksamma och antalet under hösten 1955 examinerade akademiker, vilka ej blivit medtagna i inventeringen (sammanlagt ca 900 personer), erhålles siffran 55 300. Då antalet akademiker vid slutet av år 1955 utgjorde ca 56 660 (se tab. 4 kol. 3), betyder detta, att ca 1 300 aktiva akademiker under 65 år på grund av ofullständigheter i inventeringen kan antagas ej ha blivit redovisade. (På grund av gjorda avrundningar blir differensen 1 360 eller avrundat 1 400. Mera exakta beräkningar ger dock ett värde, som ligger närmare 1 300.) Denna grupp torde till övervägande delen bestå av dels akademiker anställda vid vissa mindre företag, som av praktiska skäl ej kunnat undersökas, dels företagare med egen rörelse av begränsad omfattning, dels ock ett antal akademiker, som vistas i utlandet.

I nedanstående tablå ges en sammanfattning av nu nämnda beräkningar och uppskattningar.

Yrkesverksamma under 65 år

Enligt inventeringen	48 300
Bortfall i inventeringen	700
Bortfall på grund av ofullständighet	1 300
	Summa 50 300
	därav kvinnor 6 600

Ej yrkesverksamma under 65 år

Enligt inventeringen	1 200
Enligt uppskattningar	4 200
	Summa 5 400
	därav kvinnor 3 700

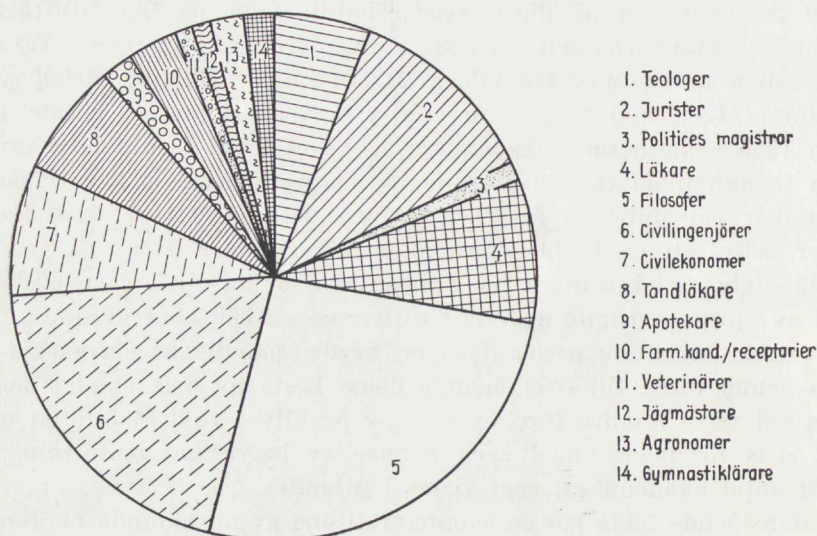
Samtliga	55 700
	därav kvinnor 10 300

Genom inventeringen har sålunda uppgifter kunnat erhållas för ca 48 300 yrkesverksamma akademiker under 65 år eller ca 96 procent av samtliga yrkesverksamma under 65 år. Andelen ej yrkesverksamma av de manliga och de kvinnliga akademikerna under 65 år vid tidpunkten för inventeringen kan vidare beräknas till 4 respektive 36 procent. För personer med avslutad utbildning vid de fem fakulteterna var motsvarande siffror enligt 1945 års folkräkning 3 respektive 45 procent. För samtliga oavsett kön blir

Diagram 3. Svenska akademiker i yrkesverksam ålder vid slutet av år 1955

Graph 3. Swedish graduates of working age at the end of 1955

andelen ej yrkesverksamma 10 procent enligt denna undersökning, medan 11 procent redovisas som ej yrkesverksamma i 1945 års folkräkning.

Det har med säkerhet kunnat fastställas, att åtminstone 1 602 personer med utländsk högre utbildning var verksamma i landet år 1955. Som framgår av tab. 4 (kol. 7) har antalet utlänningar kunnat beräknas endast inom vissa utbildningsgrenar, varför det verkliga antalet personer med utländsk högre utbildning inom landet torde vara betydligt större. I den följande sammanfattningen har personer med utländsk högre utbildning ej medtagits. Ej heller har svenska akademiker i utlandet inbegripits.

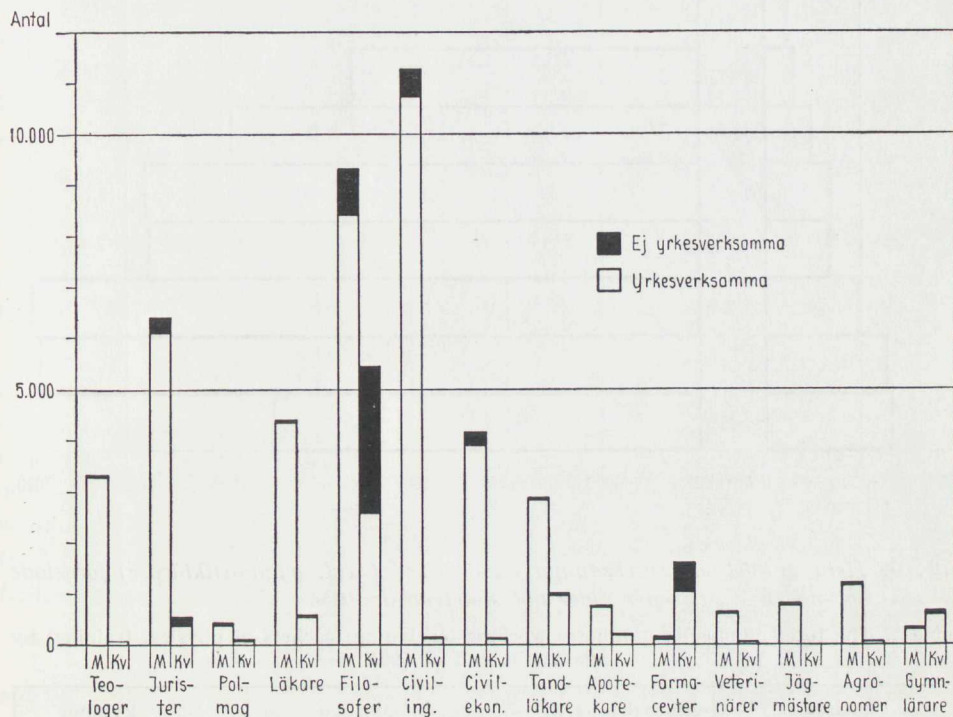
Den universitets- och högskoleutbildade arbetskraftens relativa fördelning på olika utbildningskategorier har beräknats i kol. 4 (tab. 4). Resultatet illustreras i diagram 3.

Som synes är filosoferna den största gruppen bland akademikerna (26 procent) närmast följd av civilingenjörerna (20 procent). 13 procent av samtliga utgöres av jurister (inkl. pol. mag.), medan personer med medicinsk utbildning i vidsträckt bemärkelse svarar för 22 procent av hela antalet (läkare 9, tandläkare 7, apotekare 2, farmaceuter 3 och veterinärer 1 procent). Bland de övriga dominerar teologer och civilekonomer, 6 resp. 8 procent av totalantalet, medan jägmästare, agronomer och gymnastiklärare tillsammans svarar för endast 5 procent av totalantalet.

Det bör betonas, att de nu anförda siffrorna hänför sig till hela antalet under 65 år, alltså inklusive de ej yrkesverksamma. Gruppernas relativa storlek blir något annorlunda, om man gör avdrag för de ej yrkesverksamma, särskilt vad beträffar andelen filosofer och farmaceuter. Såsom

Diagram 4. Hela antalet akademiker fördelade efter utbildning, kön och andelen yrkesverksamma

Graph. 4. The total number of graduates distributed by degree, sex and the proportion of graduates working

framgår av diagram 4, där hela antalet akademiker med skilda examina samt de ej yrkesverksammas andel av varje grupp angivits, är en relativt stor del av särskilt de kvinnliga filosoferna ej yrkesverksamma. Även de kvinnliga farmaceuterna visar en förhållandevis stor andel ej yrkesverksamma.

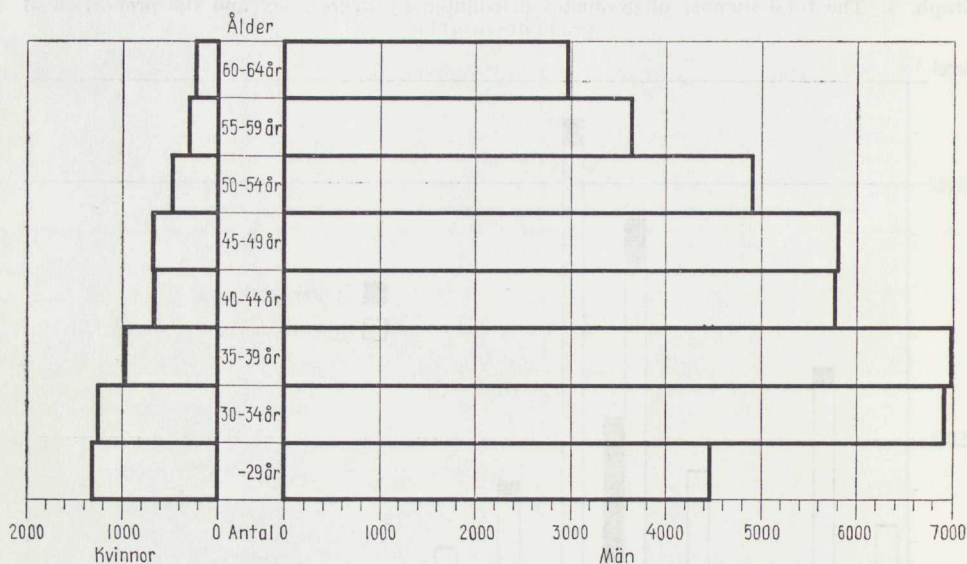
Följande tabell visar akademikernas åldersfördelning. I tabellen ingår — med några undantag — endast i Sverige yrkesverksamma personer med svensk akademisk examen. Då fullständiga åldersuppgifter saknas för gymnastiklärarna, är dessa ej medtagna i tabellen. Åldersfördelningen återges i form av en ålderspyramid i diagram 5.

Den mest karakteristiska egenskapen hos pyramiden är den stympade basstapeln, som representerar antalet akademiker under trettio år. Som förklaring till denna — särskilt för de manliga akademikerna — onormala avvikelser från den i övrigt tämligen jämna åldersstrukturen må följande framhållas.

Om man kunde beräkna medelåldern vid examens avläggande för alla akademiska utbildningsgrenar tillsammans, skulle man säkerligen finna,

Diagram 5. Ålderspyramid för de yrkesverksamma akademikerna vid slutet av år 1955

Graph 5. An age pyramid for the graduates working at the end of 1955

Tab. 5. Hela antalet yrkesverksamma akademiker (exkl. gymnastiklärare) fördelade efter ålder vid slutet av år 1955

Table 5. The total number of graduates working (excluding teachers of physical training) by age at the end of 1955

Födelseår	Ålder den 31/12 —55	Samtliga	Därav kvinnor
—30	—29	5 775	1 315
1925—21	30—34	8 161	1 249
1920—16	35—39	7 960	972
1915—11	40—44	6 442	665
1910—06	45—49	6 482	670
1905—01	50—54	5 369	468
1900—96	55—59	3 942	298
1895—91	60—64	3 195	233
1890—	65—	1 677	101
okänd ålder		54	16
Summa		49 057	5 987

Anm. Tabellen upptar 340 utländska läkare med allmän behörighet samt 40 utländska tandläkare i överensstämmelse med tab. 21 och tab. 22. Redovisningen inkluderar även 84 teologer, som prästvigt efter dispens. Antalet i tabellen ingående agronomer överensstämmer med redovisningen i tab. 30 med avdrag för estländska och lettländska agronomer. Agronomernas åldersfördelning hänförs sig sålunda till år 1955, vilket medfört att den här redovisade åldersfördelningen för samtliga akademiker ej överensstämmer med den i tab. 7.

att detta medeltal något översteg 25 år. Medelåldern är särskilt hög för läkare, veterinärer och apotekare (omkring 28 år), medan endast receptarier (och gymnastiklärare) genomsnittligen torde vara under 25 år, då de examineras. Detta gör, att man vid en given tidpunkt och med en måttlig

ökning av examinationen kan vänta sig ett något större antal personer i intervallet 30—34 år än i intervallet under 29 år.

Såsom framgår av diagrammet synes detta »bortfall» bland de manliga akademikerna under 30 år vara relativt sett större än bland de kvinnliga. Detta sammanhänger med att medelåldern vid examens avläggande är lägre för kvinnor än för män. Vidare finns bland de kvinnliga akademikerna ett stort antal farmaceuter, vilka som regel är ganska unga vid examenstillfället.

Av större betydelse torde dock det förhållandet vara, att en stor del av de ej yrkesverksamma akademikerna återfinnes i åldrarna under trettio år, bl. a. de studerande. Såsom framgått av diskussionen i avsnitt 2 C är de akademiker, som bedriver kompletterande studier, ej medtagna i inventeringen.

Till slut torde dessutom som förklaring gälla, att det finns en grupp — företrädesvis yngre akademiker — som vid undersökningstillfället temporärt var utan fast anställning. Hit hör för det första de nyexaminerade, som i avvaktan på en gynnsam anställning utfyller luckan mellan examensdatum och tillträdesdagen med vikariat eller tillfälliga uppdrag, liksom även de, som utan formellt anställningsavtal praktiserar vid olika företag och institutioner, ibland i utlandet. Vidare torde värnpliktstjänstgöringen i vissa fall fullgöras efter det att studierna avslutats.

Samtliga akademiker, för vilka uppgifter om sysselsättningen kunnat erhållas, har grupperats efter näringsgren. Som tidigare nämnts ansluter sig näringsgrensindelningen till den som används vid folkräkningarna, dock med viss avvikelse ifråga om gruppen »organisationer för intressegemenskap». Det har ej alltid varit möjligt att gruppera materialet med ledning av arbetsgivarens näringsgrenstillhörighet. Sålunda har en avvikelse skett ifråga om läkare och tandläkare, för vilka detaljerade uppgifter om sysselsättning saknats. Samtliga läkare och tandläkare har hänförs till näringsgrenen »hälso- och sjukvård», vilket medfört att bl. a. industriläkare, läkare vid universitetsklinikerna och Karolinska institutet därigenom ej redovisas i den rätta näringsgrenen.

Till näringsgrenen »religionsvård» har förts enbart prästvigda personer inom statskyrkan, medan de fåtaliga akademikerna inom andra religiösa samfund redovisas under rubriken »organisationer».

Följande tabell visar akademikernas fördelning på näringsgrenar. Tabellen upptar endast de i inventeringen ingående yrkesverksamma under 65 år. En mera översiktlig bild ges i diagram 6.

Diagrammet visar att akademikerna är koncentrerade till ett fåtal områden. I runt tal 25 procent är verksamma såsom lärare eller vetenskapsmän. Inom hälso- och sjukvård sysselsättes — med den gjorda avgräns-

Tab. 6. Hela antalet yrkesverksamma akademiker (exkl. gymnastiklärare) under 65 år inom olika näringsgrenar

Table 6. The total number of graduates working (excluding teachers of physical training) under 65 by various occupations and industries

Näringsgren	Hela antalet		Teologer	Juris- pol. mag.	Filoso- fer	Civil- ingen- jörer	Civil- ekono- mer	Läka- re	Tand- läkare	Apothe- kare	Far- ma- center	Vete- rinärer	Jäg- mäts- tare	Agro- nomer
	abs.	rel.												
Jordbruk med binärningar	702	1,5	—	9	3	4	12	—	—	—	—	—	437	237
Grubvrytning	147	0,3	—	3	11	122	11	—	—	—	—	—	—	—
Metall- och verkstadsindustri	3 213	6,8	—	32	28	2 674	417	—	—	—	—	—	32	30
Jord- och stenindustri	209	0,4	—	8	7	160	34	—	—	—	—	—	37	1
Träindustri	212	0,4	—	10	5	96	63	—	—	—	—	—	123	1
Pappers- och grafisk industri	610	1,3	—	23	55	286	122	—	—	—	—	—	—	26
Livsmedels-, dryckesvaru- och tobaksind.	299	0,6	—	13	28	146	86	—	—	—	—	—	—	5
Textil- och sömnadsindustri	315	0,7	1	15	10	149	135	—	—	—	—	—	—	—
Läder-, hår- och gummivaruind.	77	0,2	—	5	5	31	36	—	—	—	—	—	—	—
Kemisk-teknisk industri	604	1,3	—	10	33	367	117	—	—	39	24	—	1	13
Byggnadsverksamhet	734	1,5	—	11	1	679	41	—	—	—	—	—	—	2
El-, gas- och vattenverk m. m.	389	0,8	—	12	4	350	16	—	—	—	—	—	5	2
Samfärdsel	903	1,9	1	84	143	533	134	—	—	—	—	—	5	3
Varuhandel	601	1,3	—	28	24	97	446	—	—	—	—	—	—	6
Bank- och försäkringsverksamhet	1 149	2,4	—	496	197	106	335	—	—	—	—	—	6	9
Advokatverksamhet	1 180	2,5	—	1 175	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—
Patent-, ingenjör- och arkitektbyråer	1 261	2,7	—	6	15	1 202	38	—	—	—	—	—	—	—
Bokförlägg- och revisionsverksamhet	377	0,8	—	1	—	7	367	—	—	—	—	—	—	2
Annonss- och reklambyråer, fastighetsför- valtning m. m.	133	0,3	—	5	7	4	107	—	—	—	—	—	1	9
Statl. och komm. förvalt. m. m.	7 791	16,4	—	3 998	701	2 365	401	—	—	—	—	—	48	278
Hälsa- och sjukvård	11 621	24,5	—	—	—	—	—	5 315	3 818	829	1 085	574	—	—
Religionsvård	2 804	5,9	2 804	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Undervisn. och vetenskaplig verksamhet	10 855	22,9	513	150	8 853	709	181	—	—	—	—	—	—	319
Litterär och konstnärlig verksamhet	321	0,7	7	17	219	15	52	—	—	—	—	—	—	8
Arbetsgivarorganisationer	210	0,4	—	115	20	23	26	—	—	—	—	—	2	6
Löntagarorganisationer	81	0,2	1	47	16	5	8	—	—	—	—	—	—	4
Bransch- och näringsorganisationer	375	0,8	—	86	28	56	108	—	—	—	—	—	—	—
Ideella och politiska organisationer	159	0,3	37	10	106	—	6	—	—	—	—	—	—	91
Övriga organisationer	78	0,2	—	17	18	23	18	—	—	—	—	—	—	—
Summa	47 410	100,0	3 364	6 386	10 538	10 209	3 321	5 315	3 818	902	1 123	618	764	1 052

Anm. Agronomernas fördelning på näringsgrenar avser slutet av år 1953 (jfr tab. 29). Tabellen inkluderar 340 utländska läkare och 40 utländska tandläkare. Politices magistrarna ingår bland juristerna.

Diagram 6. Hela antalet yrkesverksamma akademiker under 65 år inom olika huvudnäringsgrenar

Graph 6. The total number of graduates under 65 working with distribution by occupation or industry

Näringsgren och utbildningsgrupp	Antal	1% av hela antalet i näringsgrenen	1% av hela antalet med annan utbildning
Jordbruk med binärningar			
Jägmästare		62.0	57.2
Agronomer		34.0	20.5
Övriga		4.0	—
Industri och gruvbrutning			
Jurister		2.1	2.3
Civilingenjörer		74.3	49.6
Civilekonomer		15.8	32.5
Jägmästare		2.9	25.9
Övriga		4.9	—
Samfärdsel			
Filosof		15.8	1.0
Civilingenjörer		59.0	6.2
Civilekonomer		14.8	4.0
Övriga		10.4	—
Varuhandel			
Civilekonomer		74.2	13.4
Övriga		25.8	—
Bank- och försäkr.-verks.			
Jurister		43.2	7.6
Civilekonomer		29.2	10.1
Övriga		27.6	—
Uppdragsverksamhet m.m.			
Jurister		40.2	19.7
Civilingenjörer		41.1	11.9
Civilekonomer		17.5	15.5
Övriga		1.2	—
Stift och komm.förvaltn.			
Jurister		51.3	62.8
Civilingenjörer		30.4	23.2
Filosof		9.0	6.6
Civilekonomer		5.1	12.1
Agronomer		3.6	26.9
Jägmästare		0.6	6.3
Hälsa- och sjukvård			
Läkare		45.8	100.0
Tandläkare		32.9	100.0
Apotekare		7.1	91.1
Formacevter		9.3	96.
Veterinärer		4.9	100.0
Religionsvård			
Teologer		100.0	82.0
Undervisn. o. vetensk. verks.			
Teologer		4.7	12.8
Jurister		1.4	2.1
Filosof		81.6	84.0
Civilingenjörer		6.5	7.1
Civilekonomer		1.7	7.0
Agronomer		2.9	31.9
Övriga		1.2	—
Litterär och konstn.verks.			
Samtliga		100.0	—
Organisationer			
Jurister		30.5	3.6
Filosof		20.8	1.8
Civilekonomer		18.4	5.0
Övriga		30.3	—

Tab. 7. Hela antalet yrkesverksamma akademiker (exkl. gymnastiklärare) enligt inventeringen fördelade efter näringsgren och ålder

Table 7. The total number of graduates working (excluding teachers of physical training) according to the survey, by occupation or industry, and by age

Näringsgren	Hela antalet	därav i åldern									O-känd ålder
		—29	30—34	35—39	40—44	45—49	50—54	55—59	60—64	65—	
Jordbruk med binärningar.....	718	49	79	82	50	82	93	140	127	16	
Gruvbrytning.....	149	22	31	35	20	12	11	11	5	2	
Metall- o. verkstadsindustri.....	3 254	472	735	620	408	302	282	240	153	41	1
Jord- och stenindustri.....	209	14	39	59	34	20	15	20	8		
Träindustri.....	217	9	39	44	32	22	22	29	14	5	1
Pappers- och grafisk industri ...	617	74	132	132	92	61	48	49	22	7	
Livsmedels-, dryckesvaru- och tobaksindustri.....	303	25	50	40	42	38	41	34	29	4	
Textil- o. sömnadsindustri.....	317	44	70	63	55	32	24	16	11	2	
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	77	4	20	14	16	7	5	4	7		
Kemisk-teknisk industri.....	616	78	118	140	91	61	46	42	28	12	
Byggnadsverksamhet.....	752	104	150	136	120	78	66	52	28	18	
El-, gas- o. vattenverk m. m....	394	38	78	69	67	40	32	38	26	5	1
Samfärdsel.....	908	94	159	164	157	118	81	72	56	5	2
Varuhandel.....	620	78	128	127	87	57	45	47	24	19	8
Bank- o. försäkringsverksamhet..	1 171	62	149	210	184	168	171	117	87	22	1
Advokatverksamhet.....	1 310	44	177	211	145	132	208	171	89	130	3
Patent-, ingenjör- och arkitektbyråer.....	1 385	197	306	207	164	150	94	75	67	124	1
Bokförings- o. revisionsverks....	392	55	97	81	42	42	23	21	13	15	3
Annon- o. reklambyråer, fastighetsförvaltning m. m.....	135	16	30	22	20	21	13	6	4	2	1
Statl. o. komm. förvaltning, socialvård, hälso- o. sjukvård, religionsvård.....	23 132	2 422	3 435	3 409	3 018	3 472	2 828	2 004	1 624	916	4
Undervisning o. vetenskaplig verksamhet.....	11 126	1 709	1 884	1 839	1 397	1 434	1 086	677	804	271	25
Litterär o. konstnärlig verksamhet	331	36	49	49	49	40	46	27	25	10	
Arbetsgivarorganisationer.....	213	24	39	53	34	18	21	12	9	3	
Löntagarorganisationer.....	81	8	24	24	13	5	4	2	1		
Bransch- o. näringsorganisationer.	383	38	65	70	63	42	48	28	21	8	
Ideella o. politiska organisationer	168	16	20	28	33	20	15	16	8	9	3
Övriga organisationer.....	80	12	13	21	10	10	6	5	1	2	
Summa	49 058	5 744	8 116	7 949	6 443	6 484	5 374	3 955	3 291	1 648	54
därav kvinnor	5 987	1 315	1 249	972	665	670	468	298	233	101	16

ningen — ca 25 procent, medan 16 procent tjänstgör inom förvaltningen och 14 procent inom industrin.

Även vissa examensgrupper företer en stark koncentration till ett fåtal områden. Bortser vi från medicinalpersonalen, gäller detta framför allt filosofer och civilingenjörer. Undervisning och vetenskap disponerar nära 85 procent av filosoferna, medan ca 50 procent av civilingenjörerna finns inom industrin. Däremot är jurister och civilekonomer företrädade inom så gott som samtliga områden, dock med en viss koncentration av juristerna till förvaltningen.

Tab. 8. De yrkesverksamma akademikernas medianålder; fördelning efter näringsgren och examen

Table 8. The median age of the graduates working; distribution by occupation or industry, and by type of degree

Näringsgren	Samtl.	Teologer	Jurister o. pol. mag.	Filosofer	Civilingenjörer	Civilekonomer	Läkare	Tandläkare	Apo- tekare	Farma- ceuter	Veteri- närer	Jäg- mästare	Agro- nomer
Jordbruk med binärningar	50,5	—	..	41,8	..	..	—	—	—	—	—	44,4	55,4
Industri och gruvbrytning	38,9	..	42,9	41,8	39,0	37,0	—	—	36,8	39,3	—	40,5	53,0
Samfärdsl.	41,1	..	42,8	41,5	41,3	38,3	—	—	—	—	—	..	..
Varuhandel	38,6	..	46,7	42,0	42,7	37,4	—	—	—	—	—	..	..
Bank- o. försäkringsverksamhet	44,2	—	45,5	45,2	39,1	43,2	—	—	—	—	—	..	..
Uppdragsverksamhet	40,4	—	45,4	41,7	38,0	37,5	—	—	—	—	—	..	..
Statl. och komm. förvaltning	41,8	—	42,5	43,0	39,9	39,3	—	—	—	—	—	53,0	49,4
Hälsa- och sjukvård	42,1	—	—	—	—	—	43,2	41,9	45,9	30,7	45,2	—	—
Religionsvård	48,2	48,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Undervisning och vetensk. verks.	40,0	45,2	41,0	39,9	34,5	39,3	—	—	38,1	—	35,6	—	47,0
Litterär och konstnärlig verks.	42,8	..	..	43,0	..	41,1	—	—	..	..	—	—	..
Organisationer	39,9	42,5	38,9	42,8	40,4	36,5	—	—	..	..	—	..	48,8
Samtliga näringsgrenar	41,5	47,7	42,8	40,7	39,0	38,1	43,2	41,9	44,9	30,9	44,3	43,2	49,5

Anm. Medianåldern har ej beräknats för grupper innehållande mindre än 20.

Ca 70 procent av akademikerna är anställda i offentlig tjänst — statlig och kommunal förvaltning, hälso- och sjukvård, religionsvård samt undervisning och vetenskaplig verksamhet — medan övriga antingen är egna företagare eller i enskild tjänst.

I tab. 7 redovisas akademikerna efter ålder och näringsgren i kombination. Ett sammandrag ges i tab. 8, som anger medianåldern inom skilda huvudnäringsgrenar. Dessutom visas medianåldern för varje utbildningsgrupp. Beräkningarna grundar sig på antalet akademiker i yrkesverksam ålder (under 65 år).

Medelåldern för samtliga akademiker inom de olika näringsgrenarna visar sig ligga omkring fyrtio år. Med undantag av jordbruk och religionsvård visar sig avvikelserna från medelvärdet för samtliga, 41,5, vara små. Medelvärdet påverkas starkt av ålderssammansättningen hos de yrkesgrupper, som med varierande storlek ingår i respektive näringsgren. Teologer och agronomer har hög medelålder, vilket leder till den höga medelåldern inom näringsgrenarna jordbruk och religionsvård. Lägsta medelåldern har farmaceuterna, vilket förklaras bl. a. av att ett stort antal kvinnliga farmaceuter lämnar sitt yrke redan vid unga år. Medelåldern för civil-ekonomer ligger betydligt lägre än genomsnittet — en naturlig följd av att handelshögskoleutbildningen började först på 1910-talet.

Om man närmare granskar avvikelserna från medelåldern efter examen inom olika näringsgrenar, finner man, att akademikerna inom bank- och försäkringsväsendet genomgående har relativt hög medelålder i motsats till akademikerna inom organisationsväsendet, vilket med några undantag synes rekrytera förhållandevis ung personal.

III. Olika utbildningskategorier

6. Teologer

Tillströmningen till den teologiska studiebanan har, till skillnad från tillströmningen till övriga studiebanor, fortgående avtagit sedan början av 1930-talet. Examinationen nådde ett maximum år 1933 med 164 teologie kandidatexamina (tab. 2). Examenskurvan (diagram 7) stupar därefter brant nedåt. År 1955 examinerades endast 36 teologie kandidater.

Även ur en annan synpunkt har teologutbildningen hittills intagit en särställning, nämligen ifråga om studiegången. År 1955 trädde en ny examensstadga i kraft, som bl. a. innebar, att teol.-fil.-examen avskaffades. Tidigare hade en studerande, som önskade inskriva sig vid teologisk fakultet, först måst avlägga examen vid annan fakultet. I regel skedde detta vid filosofisk fakultet genom den för blivande teologer inrättade teologisk-filosofiska examen. Men även annan akademisk examen godkändes för inträde på den teologiska studiebanan. Denna studiegång har lett till att ett rätt stort antal präster och kristendoms lärare förutom sin teologiska examen avlagt även annan akademisk grundexamen.¹ I undersökningen har dock samtliga personer med både teologisk och filosofisk grundexamen inbegripits bland teologerna.

Det bör framhållas, att det för prästvigning ej räcker med att ha avlagt teol. kand.-examen. Dessutom erfordras en praktisk-teologisk övningskurs (under ca en termin), vilken avslutas med prov.²

Antalet teologer under 65 år vid olika tidpunkter visas i nedanstående tablå. Siffrorna är beräknade med utgångspunkt från Wicksell—Jernemans uppgifter. Resultatet av beräkningarna har dock korrigerats med ledning av resultatet av inventeringen (se sidan 51).

Vid slutet av år.....	1935	1940	1945	1950	1955
Antal personer med teologisk examen under 65 år ³	2 900	3 200	3 400	3 500	3 400

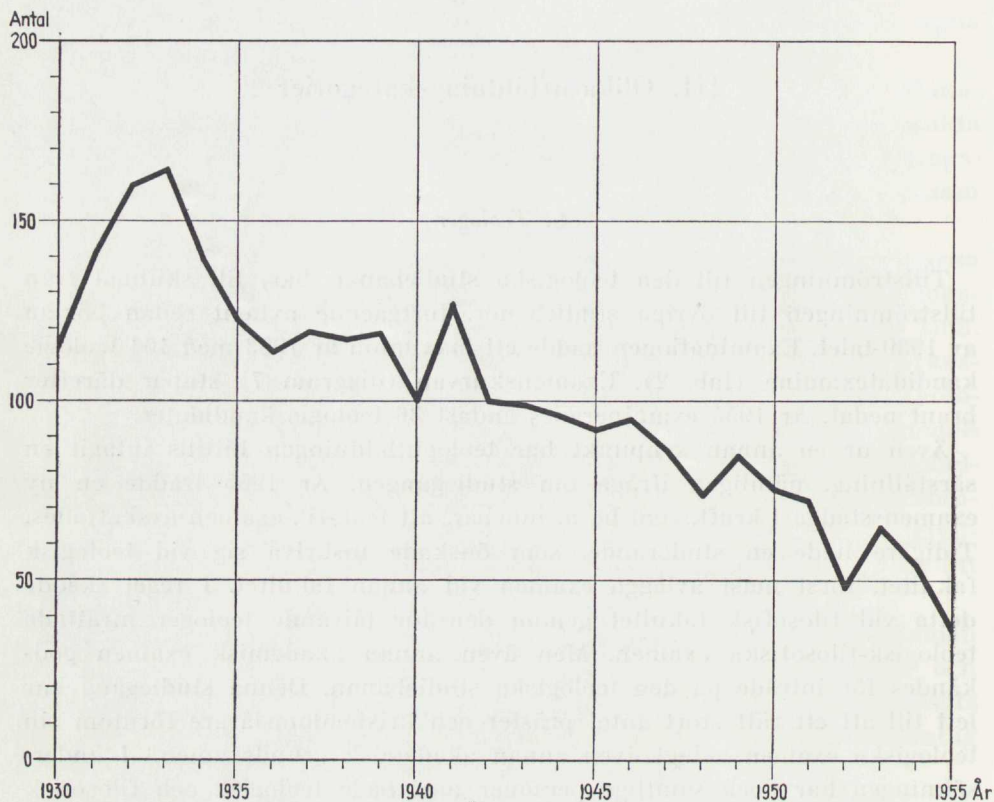
Från 1935 till 1940 ökade antalet teologer med ca 300 personer. Även på fyrtioalet skedde en ökning om än i mindre omfattning. Under den senaste femårsperioden synes däremot antalet teologer i yrkesverksam

¹ Teologisk-filosofisk examen utgör dock ej grundexamen i här avsedd mening.

² Prästexamen avlägges inför domkapitlet i det stift, där den blivande prästen vill inträda. Efter godkänd examen sker prästvigning, som även är en rent kyrklig angelägenhet.

³ Exklusive personer, som prästvigts efter dispens.

Diagram 7. Teol. kand.-examina åren 1930—55
Graph 7. Degrees in theology (teol. kand.), 1930—55

ålder ha nedgått med ca 100 personer. Av examenssiffrorna att döma kommer minskningen att bli än mer markant under de närmaste åren.

För inventeringen av teologerna har i huvudsak tre källor anlitats, nämligen »Statistisk matrikel för svenska kyrkans prästerskap 1956», statistiska centralbyråns redovisning av statstjänstemännen och realskoleutredningens undersökning av lärarna vid kommunala m. fl. skolor. Materialet har kompletterats med de uppgifter om ej prästviga personer, som erhållits i enkätundersökningarna.

Prästmatrikeln innehåller uppgifter om samtliga inom svenska kyrkan prästviga personer enligt förhållandena vid mitten av år 1956. Vid sammanställningen av matrikelns uppgifter har vissa justeringar vidtagits i syfte att bättre belysa förhållandena vid slutet av år 1955. Totalt redovisas här 3 631 personer,¹ fördelade på följande kategorier (ordinarie befattning).²

¹ Matrikeln upptar sammanlagt 3 720 prästviga personer.

² Sammanställningarna ur prästmatrikeln har utförts vid statistiska institutionen i Göteborg under ledning av preceptor Hannes Hyrenius.

Biskopar	13	
Kyrkoherdar	1 370	
Komministrar	871	
Kyrkoadjunkter	373	
Stiftsadjunkter	42	
Pastorsadjunkter	252	
Summa aktiva i egentlig prästtjänst inom landet	2 921	
Lärare (inkl. professorer)	188	
Övriga inom landet	37	
Övriga utomlands	67	
Summa övriga aktiva	292	
Summa aktiva	3 213	
Emeriti	418	
Samtliga	3 631	

De i egentlig prästtjänst inom landet verksamma utgör 91 procent av hela antalet aktiva. Därtill bör läggas 2 procent, som tjänstgör utomlands. Huvuddelen av dessa är nämligen legationspräster, sjömanspräster eller missionärer.

Av de prästvigda var 548 i åldern 65 år och däröver vid slutet av år 1955.

Till det här angivna antalet prästvigda har, med uteslutande av grupperna »lärare» och »övriga inom landet», lagts 1) samtliga statstjänstemän med teologisk examen enligt statistiska centralbyråns redovisning, 2) teologer i övrig lärartjänst, 3) teologer enligt enkätundersökningarna. Resultatet av denna gruppering framgår av tab. 9. En sammanställning ges i nedanstående tablå, som upptar antalet teologer under 65 år.

Verksamhet	Antal	
	abs.	rel.
I egentlig prästtjänst inom landet.....	2 758	82,0
Läraryrkesverksamhet.....	430	12,8
Övrig verksamhet.....	176	5,2
Summa	3 364	100,0
Ej yrkesverksamma.....	38	
I utlandet.....	65	
Samtliga	3 467	

Enligt pensionsreglementet för präster kan pensionering äga rum vid uppnådda 65 år. Vederbörande må dock kvarstå till 67 års ålder. Vissa möjligheter finns även att kvarstå i tjänst efter denna ålder. Det bör noteras, att tablåen sålunda ej anger samtliga yrkesverksamma teologer. Som framgår av tab. 9 finns därutöver bl. a. 163 präster i aktiv tjänst.

Det totala antalet personer under 65 år med teologisk utbildning är enligt tablåen 3 467. Emellertid har de beräkningar av antalet teologer under 65 år, vilka gjorts med utgångspunkt från Wicksell—Jernemans

Tab. 9. Antal personer med teol. kand.-examen vid slutet av år 1955 fördelade efter verksamhet och ålder

Table 9. The number of persons with teol. kand. (theology) degrees at the end of 1955 with distribution by appointment, and by age

Verksamhetsområde	Hela antalet	därav i åldern									Okänd ålder
		—29	30—34	35—39	40—44	45—49	50—54	55—59	60—64	65—	
<i>I svenska kyrkan:</i>											
Biskopar	13					1	4	1	5	2	
Kyrkoherdar	1 370		2	21	67	306	340	239	258	137	
Komministrar	871	8	39	113	206	240	134	68	41	22	
Kyrkoadjunker	373	15	68	101	89	62	28	7	3		
Stiftsadjunkter	42	3	17	10	8		1	2		1	
Pastorsadjunkter	252	64	57	68	29	15	11	6	1	1	
<i>Lärare vid:</i>											
Universitet och högskolor . .	34		3	10	5	8	2	2	4		
Folk- o. småskoleseminarier..	32		1	4	8	6	8	3	2		
Allmänna läroverk	260	5	15	37	42	60	44	28	29		
Övriga skolor	104	1	11	18	22	20	11	9	11		1
I annan offentlig tjänst	49	1	3	3	9	9	10	3	8	3	
Ideella organisationer	38	3	4	8	6	4	6	3	2	1	1
Övrig verksamhet	93	16	25	20	15	8	4	3	1		1
Ej yrkesverksamma (emeriti) . .	418					3	13	6	16	380	
I utlandet	67	4	16	17	14	5	2	4	3	2	
Summa	4 016	120	261	430	520	747	618	384	384	549	3
därav kvinnor	65	2	7	14	9	6	15	4	7		1

Anm. Tabellen inkluderar personer, som prästvigt efter dispens från kravet på teol.kand.-examen.

uppgifter, givit vid handen, att det år 1955 bör ha funnits ca 3 300 personer med teologisk examen. Denna differens kan till en del förklaras av att prästkårens dödlighet kan vara något lägre än den allmänna dödligheten för män. Vid beräkningar med ledning av officiella dödlighets-siffror skulle sålunda avgången på grund av dödsfall ha överskattats. Av större betydelse torde dock det förhållandet vara, att bland de prästvigda förekommer ett antal personer utan teologisk examen (prästvigda efter dispens). För att belysa prästernas utbildning lämnas nedan en översikt av de uppgifter härom, som kunnat erhållas ur matrikeln.

Enbart teologisk examen	2 880
Teologisk och filosofisk examen	624
Teologisk och annan akademisk examen	5
Ingen angiven examen samt övriga utan teologisk examen	122
därav emeriti	38

Summa 3 631

Antalet präster (exkl. emeriti) utan angiven examen eller utan teologisk examen uppgick till 84. Om man från det i tablån på föregående sida

angivna antalet teologer (3 467) drar antalet präster utan teologisk examen, erhålles 3 383, en siffra, som med ca 100 överstiger det beräknade antalet. För att erhålla något mera rättvisande uppgifter om antalet teologer under skilda år har därför de beräknade siffrorna korrigerats på så sätt att till det beräknade antalet år 1955 lagts det för år 1955 observerade överskottet. Motsvarande uppräknning av de beräknade värdena har skett för åren 1950, 1945, 1940, dock med den skillnaden att överskottet successivt reducerats för varje femårsperiod. (Se tablån sid. 47.)

7. Jurister

Inom de juridiska fakulteterna vid universiteten och Stockholms högskola avlägges för närvarande två olika grundexamina, nämligen juris kandidatexamen och statsvetenskaplig-juridisk examen.¹ Tidigare kunde inom juridisk fakultet även avläggas kansliexamen. Denna examen avskaffades emellertid i samband med tillkomsten av den nuvarande statsvetenskapliga examen. Kansliexamen avlades sista gången år 1939.

I den följande redogörelsen har bland jurister endast inbegripits personer, som avlagt jur. kand.- eller kansliexamen. Uppgifter om de personer, som avlagt statsvetenskaplig-juridisk examen, kommer tillsammans med motsvarande data för personer med statsvetenskaplig-filosofisk examen att presenteras i nästa avsnitt.

Det årliga antalet jur. kand.- och kansliexamina åren 1930—55 framgår av tab. 2. En grafisk framställning av utvecklingen sedan år 1930 visas i diagram 8.

Som synes har antalet årligen examinerade juris kandidater varierat kraftigt under de senaste tjugofem åren. Två maxima kan konstateras, det ena omkring år 1940 och det andra i början av 1950-talet. I genomsnitt har under åren 1930—55 ca 200 juris kandidater årligen examinerats, under det att antalet årligen avlagda kansliexamina fram till år 1937 höll sig omkring 30.

Juristkårens utveckling sedan 1935 visas i nedanstående tablå. Siffrorna har framräknats med utgångspunkt från Wicksell—Jernemans redovisning av antalet jurister år 1933 och har avrundats till jämna hundratal.

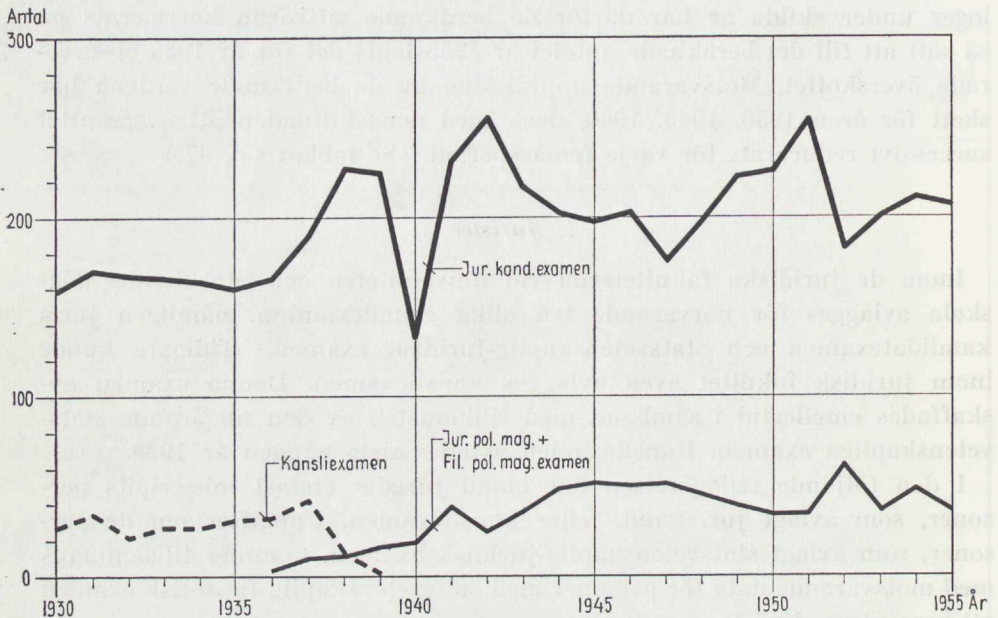
Vid slutet av år.....	1935	1940	1945	1950	1955
Antal personer med jur. kand. och kansliexamen under 65 år.....	5 000	5 600	6 300	6 800	7 200

Tillväxten var starkast under perioden 1940—45. Det totala tillskottet på arbetsmarknaden var ca 700 personer, medan ökningen under de två nästföljande perioderna endast rörde sig om ca 500 resp. 400. I stort sett kan man räkna med att arbetsmarknaden har absorberat ca 2 000 jurister

¹ Distriktsåklagareexamen, som endast kan avläggas vid Stockholms högskola, beröres — såsom tidigare framhållits — ej av undersökningen.

Diagram 8. Jur. kand.-, jur. pol. mag.-, fil. pol. mag.-examina samt kansliexamen åren 1930—55

Graph 8. Degrees in law and social sciences (jur. kand., pol. mag.), 1930—55

sedan år 1935 utöver det antal, som erfordrats för att ersätta de av åldersskäl eller annan orsak avgångna.

Underlaget för kartläggningen av juristkårens sammansättning år 1955 har erhållits genom en sammanläggning av de från skilda verksamhetsområden införskaffade uppgifterna. Källorna har i stort varit följande: 1) statistiska centralbyråns redovisning av de statsanställda, 2) advokatsamfundets matrikel för år 1955, 3) enkätundersökningarna (särskilt undersökning 1 och 10 enligt tablån sid. 18), 4) SAF:s och socialstyrelsens statistik, 5) Svensk bankmatrikel för år 1955.

Tab. 10 visar antalet i inventeringen ingående personer med jur. kand.-examen och kansliexamen vid slutet av år 1955. Sammanlagt upptar tabellen 6 207 jurister, varav 6 029 under 65 år (inkl. 7 personer med okänd ålder). De beräkningar av antalet jurister under skilda år, vilkas resultat angivits i tablån ovan, har dock givit vid handen, att det vid slutet av år 1955 bör ha funnits ca 7 200 jurister under 65 år, varav ca 500 kvinnor. Differensen uppgår sålunda till ca 1 200. Det är emellertid möjligt att till en del förklara denna.

Ett relativt stort antal jurister har förutom jur. kand.-examen (eller kansliexamen) avlagt även annan akademisk grundexamen (se bilaga 3). Av jurister med två akademiska grundexamina har endast personer med kombinationen juridisk och filosofisk examen och kombinationen jur.

Tab. 10. Antal personer med jur. kand.- och kansliexamen vid slutet av år 1955 fördelade efter näringsgren och ålder

Table 10. The number of persons with jur. kand. (law) degrees at the end of 1955 by occupation or industry, and by age

Näringsgren	Hela antalet	därav i åldern									Okänd ålder
		—29	30—34	35—39	40—44	45—49	50—54	55—59	60—64	65—	
Jordbruk och skogsbruk	9			1	1	2	3			2	
Industri och gruvbrytning	139	4	12	32	29	24	15	12	7	3	1
Handel och samfärdsel	100	4	12	17	18	7	15	14	11	2	
Bank- och försäkringsväsen	473	11	48	75	69	69	86	63	36	15	1
Advokatverksamhet	1 305	44	177	210	145	132	207	168	89	130	3
Annan uppdragsverksamhet	12			3	3	4		1	1		
Statlig och kommunal förv.	3 804	427	551	552	592	533	478	326	323	20	2
Undervisning m. m.	77	3	8	17	15	10	9	6	9		
Övrig vetenskaplig verks.	47	10	3	3	10	5	5	4	6	1	
Litterär o. konstnärlig verks.	12		1		6		1	1	3		
Arbetsgivarorganisationer	108	9	13	33	23	11	8	7	1	3	
Löntagarorganisationer	35	3	8	11	4	4	3	1	1		
Bransch- o. näringsorg.	67	2	10	14	17	8	10	4	2		
Andra organisationer	19	1	1	5	4	2	2			4	
Summa	6 207	518	844	973	936	811	842	607	491	178	7
därav kvinnor	352	64	73	60	69	36	22	18	5	4	1

kand. och pol. mag. inräknats i tab. 10.¹ Antalet personer med juridisk examen och annan akademisk examen, som hänförs till andra grupper än jurister, uppgår enligt bilaga 3 till 164. Då våra uppgifter om dubbel-examina är ofullständiga, kan hela antalet dylika personer med juridisk examen år 1955 antagas ha uppgått till ca 200.

Antalet ej yrkesverksamma bland de 7 000 (7 200 — 200) personer som här betecknas som jurister kan uppskattas sålunda: arbetsoförmögna 140, gifta kvinnliga jurister 130 (av de ca 480 kvinnliga juristerna under 65 år har det antagits, att 70 procent var gifta och att 40 procent av de gifta var ej yrkesverksamma), studerande och nyexaminerade 200. Sammanlagt gör detta 470 ej yrkesverksamma jurister. Som framgår av bilaga 2 kan man vidare räkna med att ca 90 jurister fallit bort på grund av ofullständig svarsfrekvens m. m.

Jurister verksamma såsom lärare vid kommunala och privata skolor har ej blivit medtagna i inventeringen. Med ledning av realskoleutredningens undersökning av lärarna vid kommunala och privata skolor kan dessa juristers antal uppskattas till 10. Jfr bilaga 3.

Av skillnaden mellan det beräknade antalet jurister, exkl. personer med dubbelexamen, och antalet jurister enligt inventeringen (7 000 — 6 030 = 970) återstår sedan avdrag gjorts för antalet ej yrkesverksamma (470)

¹ De i statlig tjänst anställda akademikerna med utbildningen fil. dr, lic. jämte jur. kand. (11 st.) har dock räknats som filosofer. I tab. 10 ingår dessutom 12 advokater med civilekonomexamen.

och det beräknade bortfallet (90 + 10) ca 400 jurister, för vilka verksamheten ej kunnat angivas. En del av restgruppen torde återfinnas i mindre företag, som av praktiska skäl ej kunnat undersökas. Vidare har jurister, som är verksamma i utlandet, ej kunnat redovisas.

Beträffande juristernas ålderssammansättning (se tab. 10) observerar man det ringa antalet jurister i åldern under 29 år. Detta bekräftar vårt antagande, att en stor del av de nyexaminerade ej blivit redovisade i undersökningen.

Åldersstrukturen är i övrigt ganska jämn; dock visar sig antalet jurister i åldrarna 50—54 år vara något större än normalt. Detta sammanhänger med ett examensmaximum vid 1920-talets slut.

Juristernas relativa fördelning på näringsgrenar belyses av tab. 11. Som synes är drygt 60 procent av juristerna anställda i offentlig tjänst. Den näst största gruppen, omfattande ca 20 procent av samtliga, utgöres av jurister i advokatverksamhet. Förutom advokater ingår även här vid juridiska byråer sysselsatta personer samt vid advokatbyråer anställda biträdande jurister. Den största gruppen av de övriga juristerna bildar de, som är verksamma inom bank- och försäkringsväsendet.

Tab. 11. Det relativa antalet jurister under 65 år inom olika näringsgrenar

Table 11. The relative number of persons with law degrees under the age of 65 by various occupations and industries

Näringsgren	Antal under 65 år		Antal i åldrarna 30—64 år	
	abs.	rel.	abs.	rel.
Jordbruk och skogsbruk.....	9	0,1	9	0,2
Industri och gruvbrytning.....	136	2,3	132	2,4
Handel och samfärdsel.....	98	1,6	94	1,7
Bank- och försäkringsverksamhet.....	458	7,6	447	8,1
Advokatverksamhet.....	1 175	19,5	1 131	20,5
därav advokater.....	904	15,0	903	16,4
Annan uppdragsverksamhet.....	12	0,2	12	0,2
Statlig och kommunal förvaltning.....	3 784	62,8	3 357	60,9
Undervisning m. m.....	77	1,3	74	1,4
Övrig vetenskaplig verksamhet.....	46	0,8	36	0,7
Litterär och konstnärlig verksamhet.....	12	0,2	12	0,2
Arbetsgivarorganisationer.....	105	1,7	96	1,7
Löntagarorganisationer.....	35	0,6	32	0,6
Bransch- och näringsorganisationer.....	67	1,1	65	1,2
Andra organisationer.....	15	0,2	14	0,2
Summa	6 029	100,0	5 511	100,0

Det kan vara av intresse att se inom vilka områden av den statliga sektorn, som de statsanställda juristerna huvudsakligen har sin verksamhet. I tab. 12 har juristerna fördelats på sju statliga verksamhetsområden. Det bör anmärkas, att indelningen icke helt ansluter sig till den näringsgrensindelning, som i övrigt begagnats i undersökningen.

Tab. 12. Samtliga jurister i statlig tjänst fördelade efter verksamhetsområde

Table 12. All persons with law degrees in government employment, by occupation

Verksamhetsområde	Hela antalet	I procent
Skolor, sjukvård och socialvård.....	63	2,0
Försvarsväsendet.....	148	4,8
SJ, postverket, televerket och tullverket.....	50	1,6
Andra industri- och kommunikationsverk.....	73	2,4
Rätts- och ordningsväsendet.....	1 210	39,2
Bibliotek och forskningsinstitutioner.....	28	0,9
Övrig förvaltning.....	1 518	49,1
därav centralförvaltning.....	969	31,4
lokal förvaltning.....	549	17,7
Summa	3 090	100,0

Man finner, att ca 40 procent av juristerna i statlig tjänst är verksamma inom rätts- och ordningsväsendet. Central- och lokalförvaltningen anlitar dock en större del av de statsanställda juristerna eller ca 50 procent. Som synes är även en relativt stor del av juristerna sysselsatta inom försvarsväsendet.

8. *Politics magistrar*

Den samhällsvetenskapliga utbildningen bedrivs för närvarande inom två fakulteter. Inom juridisk fakultet avlägges statsvetenskaplig-juridisk examen (jur. pol. mag.-examen), medan statsvetenskaplig-filosofisk examen (fil. pol. mag.-examen) avlägges inom filosofisk fakultet. Båda examina är tämligen nya. Den första *politics magistrern* examinerades 1936. År 1945 uppgick antalet avlagda statsvetenskapliga examina till 51 (se diagram 8). Examinationen har därefter varit tämligen konstant med ca 40 examinerade per år.

Med utgångspunkt från en undersökning från år 1950 av personer med jur. pol. mag.- och fil. pol. mag.-examen¹ kan antalet samhällsvetare vid slutet av år 1955 beräknas ha uppgått till 670, därav 370 med jur. pol. mag.-examen och 300 med fil. pol. mag.-examen, samtliga under 65 år. Det kvinnliga inslaget kan uppskattas till 60 respektive 45.

Utvecklingen fram till år 1955 åskådliggöres i nedanstående tablå. Antalet kvarlevande år 1940 och 1945 har satts lika med antalet examinerade fram till utgången av respektive år. Siffran för år 1950 har — liksom den för år 1955 — beräknats på basis av Näverfelt's undersökning.

Vid slutet av år.....	1940	1945	1950	1955
Antal personer med pol. mag.-examen.....	58	255	465	670

¹ Arne Näverfelt: Undersökning rörande *politics magistrar* och vissa filosofie kandidater (S.O.U. 1953: 16, bilaga 7).

Det framgår, att vid utgången av år 1940 hade 58 *politices* magistrar examinerats. Kåren har därefter ökat med ca 40 personer per år.

Det är ej möjligt att ur dessa siffror utläsa hur stort tillskottet på arbetsmarknaden varit av *politices* magistrar utan ytterligare examen. En relativt stor del av *politices* magistrarna har nämligen avlagt även annan akademisk examen. Om vi bortser från dem som även avlagt fil. kand.-examen, vilken examen ofta utgör ett steg på vägen mot fil. pol. mag.-examen, fanns det år 1955 åtminstone 108 *politices* magistrar, som hade avlagt annan akademisk grundexamen (se bilaga 3). Härtill kommer de *politices* magistrar, som avlagt fil. lic.-examen eller disputerat. Samtliga filosofie doktorer och filosofie licentiaterna ingår nämligen i inventeringen bland filosoferna. I ämnena statskunskap, nationalekonomi, statistik och sociologi (de s. k. pol. mag.-ämnena) har under åren 1946—55 133 personer avlagt fil. lic.-examen. Det är svårt att säga hur många av dessa, som byggt sin licentiatexamen på en pol. mag.-examen. Uppskattningsvis rör det sig om ett trettio-tal, som därigenom i inventeringen blivit redovisade tillsammans med filosoferna.

Det sagda innebär, att åtminstone ca 140 *politices* magistrar i inventeringen torde ha blivit redovisade i en annan examensgrupp. Antalet »rena» *politices* magistrar torde sålunda år 1955 ej ha uppgått till mer än 530. Av dessa torde ca 70 vara ej yrkesverksamma. (På grund av kårens ungdom har endast en procent eller 5 personer antagits vara arbetsoförmögna. Antalet gifta, ej yrkesverksamma kvinnor har antagits uppgå till 30, nyexaminerade och studerande till 35.)

Det bör även nämnas, att *politices* magistrar — liksom jurister — verksamma som lärare vid kommunala och privata skolor ej ingår i inventeringen. Såsom framgår av bilaga 3 kan dessas antal uppskattas till 10.

Tab. 13. Antal personer med pol. mag.-examen vid slutet av år 1955 fördelade efter näringsgren och ålder

Table 13. The number of persons with pol. mag. (social sciences) degrees at the end of 1955 with distribution by occupation or industry, and by age

Näringsgren	Hela antalet		därav i åldern					Okänd ålder
	abs.	rel.	—29	30—34	35—39	40—44	45—	
Industri, handel och samfärdsel	20	5,6	2	4	10	2	2	
Bank- och försäkr.verks.	38	10,7	3	14	16	5		
Statlig och kommunal förv.	215	60,2	31	58	86	34	5	1
Undervisning och vet. verks.	31	8,7	9	13	9			
Intresseorganisationer.	53	14,8	14	15	16	8		
Summa	357	100,0	59	104	137	49	7	1
därav kvinnor.	57		6	24	21	4	2	

Ann. Det bör observeras att i tabellen ingår ej personer, som jämte pol. mag.-examen avlagt icke-filosofisk grundexamen eller högre filosofisk examen.

Tab. 13 visar ålder och verksamhet för de politices magistrar, för vilka uppgifter kunnat erhållas genom inventeringen. Uppgifterna härrör från i stort sett samma källor som uppgifterna för juristerna. Då jur. pol. mag. och fil. pol. mag. ej är åtskilda i statistiska centralbyråns examenskod, har det ej varit möjligt att i tabellen särredovisa personer med jur. pol. mag.- resp. fil. pol. mag.-examen.

Sammanlagt redovisas 357 politices magistrar eller 78 procent av samtliga yrkesverksamma. Flertalet av dessa (60 procent) är anställda i offentlig tjänst. Endast ett fåtal är sysselsatta inom industrin, medan däremot en påfallande stor andel är verksamma i intresseorganisationer av olika slag.

9. Filosofer

De filosofiska grundexamina är till antalet tre, nämligen filosofisk ämbetsexamen, filosofie kandidatexamen och statsvetenskaplig-filosofisk examen. Personer, som avlagt statsvetenskaplig-filosofisk examen, har tidigare separat redovisats, varför beteckningen filosofer i fortsättningen endast avser dem, som avlagt fil. ämbetsexamen och/eller fil. kand.-examen, och dem som gått vidare från filosofisk grundexamen eller jur. pol. mag.-examen till fil. lic. och fil. dr.

I diagram 9 (s. 58) visas antalet årligen avlagda fil. ämbets- och fil. kand.-examina sedan år 1930 (se även tab. 2).

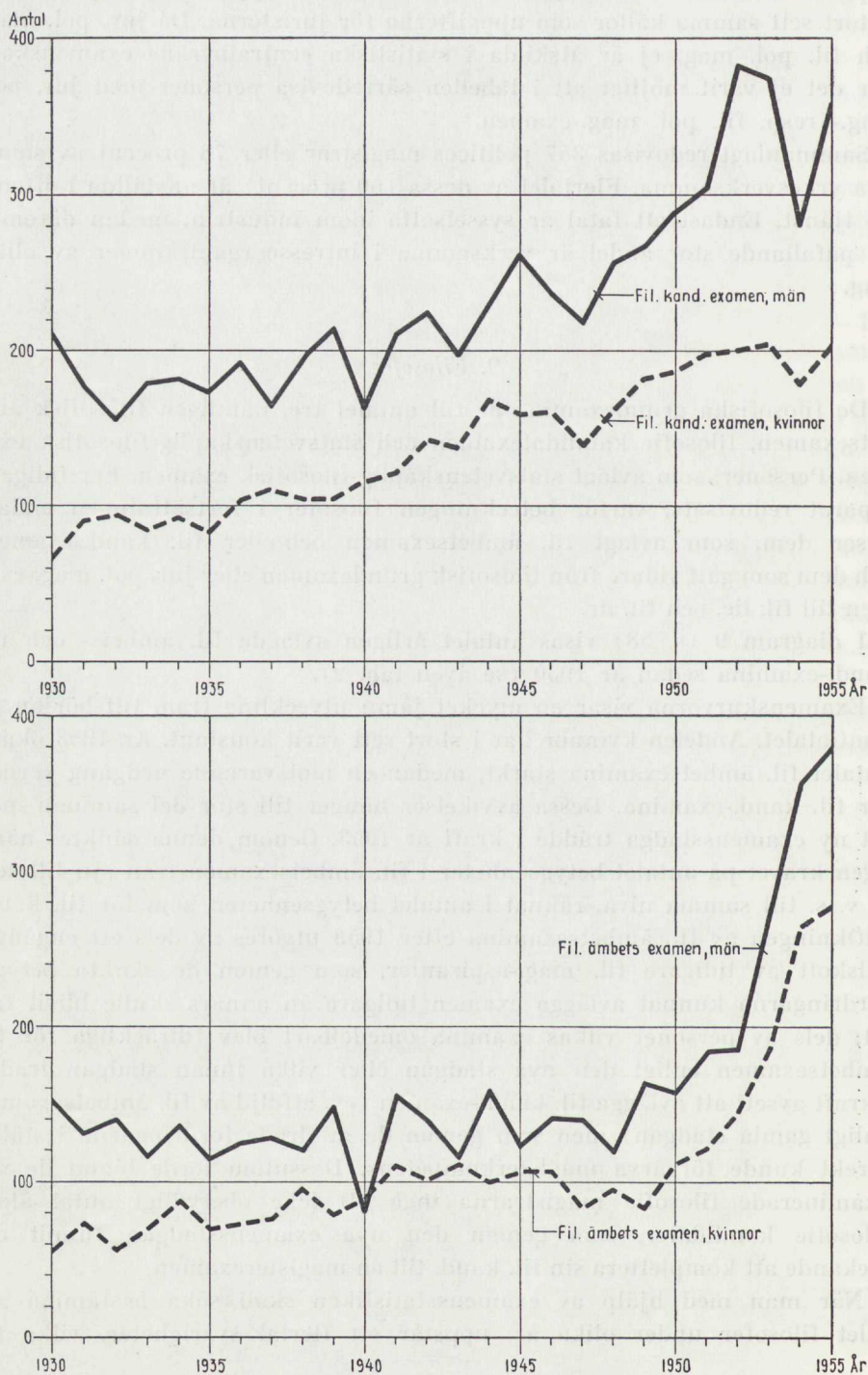
Examenskurvorna visar en mycket jämn utveckling fram till början av femtiotalet. Andelen kvinnor har i stort sett varit konstant. År 1953 ökade antalet fil. ämbetsexamina starkt, medan en motsvarande nedgång skedde för fil. kand.-examina. Dessa avvikelser hänger till stor del samman med att ny examensstadga trädde i kraft år 1953. Genom denna sänktes nämligen kravet på antalet betygsheter i fil. ämbetsexamen från sju till sex, d. v. s. till samma nivå, räknat i antalet betygsheter, som för fil. kand.

Ökningen av fil. ämbetsexamina efter 1953 utgöres av dels ett engångstillskott av tidigare fil. mag.-aspiranter, som genom de sänkta betygsfordringarna kunnat avlägga examen tidigare än annars skulle blivit fallet, dels av personer vilkas examina omedelbart blev tillräckliga för fil. ämbetsexamen enligt den nya stadgan eller vilka innan stadgan trädde i kraft avsett att avlägga fil. kand.-examen (ev. åtföljd av fil. ämbetsexamen enligt gamla stadgan) men som genom de mildrade fordringarna i stället direkt kunde förvärva magisterkompetens. Dessutom torde bland de ny-examinerade filosofie magistrarna ingå ett icke obetydligt antal äldre filosofie kandidater, som genom den nya examensstadgan funnit det lockande att komplettera sin fil. kand. till en magisterexamen.

När man med hjälp av examensstatistiken skall söka bestämma antalet filosofer under olika år, uppstår ett flertal svårigheter, vilka till

Diagram 9. Fil. kand.- och fil. ämbetsexamen åren 1930—55

Graph 9. Degrees taken at faculties of Arts and Sciences (at least fil. kand. or fil. mag.), 1930—55

större delen har sin grund däri, att fil. kand.-examen i stor utsträckning har karaktären av förberedande examen, särskilt för dem, som sedermera avlägger teol. kand.-, pol. mag.- eller fil. ämbetsexamen. En framskrivning baserad på Wicksell—Jernemans uppgifter om antalet filosofer 1933 med tillägg för examensstatistikens uppgifter om både antalet avlagda fil. kand.-examina och fil. ämbetsexamina skulle ge alltför höga siffror, då många filosofie kandidater avlägger fil. ämbetsexamen eller kombinerar en filosofisk examen (fil. mag., fil. kand.) med en icke-filosofisk examen (t. ex. teol. kand., civilekonomexamen). För att erhålla en uppfattning om i vilken utsträckning fil. kand. kombineras med övriga examina har — som tidigare nämnts — 1946 års filosofie kandidater undersökts på denna punkt. Resultatet redovisas i bilaga 3. Det framgår av redovisningen där, att av 1946 års kandidater hade 40 procent avlagt fil. ämbetsexamen före juni 1956. Av männen har 45 procent nöjt sig med fil. kand. som enda grundexamen. 55 procent har sålunda utökat sin kompetens med annan grundexamen. Motsvarande siffror för kvinnorna var 57 procent med enbart fil. kand.; 43 procent hade sålunda annan grundexamen.

Det är naturligtvis omöjligt att avgöra, om dessa relationer generellt kan tillämpas för hela perioden 1933—55. I brist på säkrare hållpunkter har emellertid dessa resultat fått bilda utgångspunkt för en uppskattning av antalet filosofer under skilda år.

I tablån, sid. 60, anges för olika år först bruttoantalet personer under 65 år med filosofisk examen. Bruttosiffrorna, som hänför sig till hela antalet personer med filosofisk examen oavsett om annan icke-filosofisk grundexamen avlagts, har beräknats under antagande, att 40 procent av samtliga manliga och kvinnliga filosofie kandidater examinerade åren 1934—54 sedermera avlagt fil. ämbetsexamen. Endast 60 procent av antalet kandidatexamina åren 1934—54 har sålunda medräknats. Däremot ingår hela antalet år 1955 examinerade filosofie kandidater liksom även — sedan reduktion gjorts för den sannolika avgången på grund av dödsfall — hela antalet sedan år 1934 examinerade filosofie magistrar.

För att erhålla nettoantalet filosofer, d. v. s. bruttoantalet reducerat med hänsyn till de filosofer, som sannolikt avlagt icke-filosofisk grundexamen har det beträffande filosofie kandidaterna antagits, att 45 procent av de manliga och 55 procent av de kvinnliga kandidaterna, som examinerats 1934—54, nöjt sig med enbart fil. kand.-examen. Antalet filosofie kandidater åren 1934—54 har sålunda reducerats till 45 respektive 55 procent av de årligen examinerade. Resultatet av de beräkningar, som på basis av dessa antaganden utförts, visas även i tablån.

Svaghetera i den begagnade beräkningsmetoden kan sammanfattas sålunda:

1. Ett antal av de filosofer, som ingår i Wicksell—Jernemans undersökning (8 259 under 65 år) torde ha avlagt ytterligare en filosofisk grund-

	Vid slutet av år				
	1935	1940	1945	1950	1955
Bruttoantalet filosofer					
under 65 år					
män.....	6 200	7 000	7 800	8 500	10 000
kvinnor.....	1 900	2 500	3 400	4 200	5 700
Summa	8 100	9 500	11 200	12 700	15 700
Nettoantalet filosofer					
under 65 år					
män.....	6 200	6 700	7 400	8 000	9 300
kvinnor.....	1 800	2 500	3 300	4 100	5 500
Summa	8 000	9 200	10 700	12 100	14 800

examen, t. ex. en fil. kand. examinerad 1933, som avlagt fil. mag. 1936. Detta medför en överskattning både av bruttoantalet och nettoantalet.

2. Ett antal av de filosofer, som ingår i Wicksell—Jernemans undersökning kan ha avlagt icke-filosofisk examen efter år 1933, t. ex. en fil. kand. examinerad 1933, som avlagt teol. kand. år 1936. Detta medför en överskattning av nettoantalet.

3. Ett antal av de personer, som i Wicksell—Jernemans undersökning betecknats som icke-filosofier men som förutom sin icke-filosofiska examen även hade en filosofisk examen, avlagd innan år 1934, har ej blivit medräknade i vare sig bruttoantalet eller nettoantalet.¹ Detta medför, att bruttoantalet underskattats.

4. Ett antal filosofie magistrar, som examinerats efter år 1933, har senare avlagt icke-filosofisk examen. Detta medför en överskattning av nettoantalet.

5. Ett antal filosofie kandidater, som examinerats under senare år, torde ej ännu ha hunnit att avlägga ytterligare en grundexamen. Detta innebär en underskattning både av bruttoantalet och nettoantalet.

Att närmare precisera inverkningarna av de nu nämnda felkällorna låter sig ej göra. Nettoeffekten torde dock gå i den riktningen, att bruttoantalet filosofer enligt de redovisade beräkningarna — särskilt med hänsyn till punkt 3 — något har underskattats, under det att nettoantalet något överskattats.

Genom inventeringen har ålder och verksamhet kunnat fastställas för 11 977 personer med filosofisk examen. Av dessa har emellertid 1 166 avlagt även annan akademisk grundexamen (se bilaga 3), varför de ej räknats som filosofer i vår redovisning. Inventeringen omfattar sålunda 10 811 (= 11 977 — 1 166) filosofer, vilket framgår av tab. 14. Hela antalet filosofer under 65 år uppgår enligt tabellen till 10 538, varav 2 466 är

¹ Wicksell-Jerneman redovisar i regel såsom filosofer endast personer med enbart filosofisk examen. I de från Wicksell-Jerneman hämtade uppgifterna om antalet akademiker i olika åldrar fördelade efter examen, vilka utgör utgångspunkten för våra beräkningar, ingår därför ett antal personer med filosofisk examen i icke-filosofiska examensgrupper (t. ex. i grupperna teologer, jurister, medicinare).

kvinnor.¹ En jämförelse med det för år 1955 beräknade brutto- resp. nettoantalet filosofer ger följande resultat.

	Antal filosofer år 1955	
	Brutto	Netto
Beräknat antal under 65 år		
män.....	10 000	9 300
kvinnor.....	5 700	5 500
Summa	15 700	14 800
Observerat antal under 65 år		
män.....	—	8 072
kvinnor.....	—	2 466
Summa	11 704	10 538
Procent i inventeringen		
män.....	—	86,8
kvinnor.....	—	44,8
Summa	74,5	71,2

Av det beräknade bruttoantalet filosofer har nära tre fjärdedelar blivit representerade i inventeringen, medan en något mindre andel erhålles, om man stöder sig på det beräknade nettoantalet. Av männen ingår nära nittio procent, räknat på nettoantalet, medan inte ens hälften av de kvinnliga filosoferna blivit redovisade. Motsvarande beräkningar på bruttoantalet har ej kunnat utföras då — såsom framgår av bilaga 3 — personer med dubbelexamina ej är uppdelade på kön.

Såsom ovan framhållits är skillnaden mellan bruttoantalet och nettoantalet filosofer lika med antalet personer, som avlagt både filosofisk och annan akademisk examen. För år 1955 uppgår denna skillnad till 900. Emellertid har inventeringen visat, att det år 1955 fanns åtminstone 1 166 personer under 65 år, som jämte sin filosofiska examen även avlagt icke-filosofisk grundexamen. Detta tyder på att vi genom den använda beräkningsmetoden antingen underskattat bruttoantalet eller överskattat nettoantalet eller underskattat bruttoantalet och överskattat nettoantalet. Bl. a. med hänsyn till punkt 3 ovan har det dock ansetts, att nettovärdena är behäftade med mindre felmarginal än bruttovärdena och att alltså representativiteten bör ligga närmare 71 procent än 75 procent.

Innan vi övergår till att granska filosofernas verksamhet, bör bortfallets storlek och orsaker något beröras.

En stor del av de nyexaminerade filosoferna ägnar sig med all säkerhet åt fortsatta studier. En del av dessa har kunnat medtagas i inventeringen, nämligen de, som vid slutet av år 1955 var sysselsatta med högre studier (licentiander och doktorander). Storleken av den återstående delen kan ej närmare angivas. Man kan dock utgå ifrån, att huvuddelen av de under hösten 1955 examinerade (514 st.) ej blivit representerade i inventeringen.

¹ De 16 filosofer, för vilka åldersuppgift saknas, har antagits vara under 65 år.

Tab. 14. Antal personer med filosofisk examen vid slutet av år 1955 fördelade efter näringsgren och ålder

Table 14. The number of persons having taken degrees at faculties of Arts and Sciences (at least fil. kand. or fil. mag.) at the end of 1955, by occupation or industry, and by age

Näringsgren	Hela antalet	därav i åldern											Okänd ålder					
		—29 30—34 35—39 40—44 45—49 50—54 55—59 60—64 65—																
		—29	30—34	35—39	40—44	45—49	50—54	55—59	60—64	65—								
Jordbruk och skogsbruk.....	3																	
Industri.....	192	16	25	39	38	19	23						11	16				5
Varuhandel och samfärdsel.....	172	11	25	36	39	14	18						11	13				5
Bank- och försäkringsverksamhet.....	199	16	22	28	32	29	24						20	26				2
Uppdragsverksamhet m. m.....	24	4	5	2	3		3						5	1				1
Statlig och kommunal förvaltning.....	708	56	106	127	103	99	82						55	73				7
Universitet och högskolor.....	562	22	55	115	100	93	73						43	40				21
Undervisning i övrigt.....	6 312	793	972	1 050	819	883	705						421	506				160
Biblioteks-, musei- o. arkivverksamhet.....	824	63	128	149	127	150	81						46	77				1
Annan vetenskaplig verksamhet.....	1 399	543	369	192	97	71	24						18	14				9
Litterär och konstnärlig verksamhet.....	224	26	30	36	30	30	34						18	15				5
Organisationer.....	192	14	26	33	36	27	21						15	14				4
Summa	10 811	1 564	1 766	1 807	1 424	1 415	1 088						663	795				16
därav kvinnor	2 479	474	526	412	313	334	198						74	121				13

Tab. 15. Det relativa antalet filosofer under 65 år inom olika näringsgrenar

Table 15. The relative number of persons having taking degrees at faculties of Arts and Sciences (at least fil. kand. or fil. mag.) under the age of 65 in various occupations and industries

Näringsgren	Antal under 65 år		Antal i åldrarna 30—64 år	
	abs.	rel.	abs.	rel.
Jordbruk, skogsbruk och industri	190	1,8	174	1,9
Varuhandel och samfärdsel	167	1,6	156	1,7
Bank- och försäkringsverksamhet	197	1,9	181	2,1
Uppdragsverksamhet m. m.	23	0,2	19	0,2
Statlig och kommunal förvaltning	701	6,6	645	7,2
Universitet och högskolor	541	5,1	519	5,8
Undervisning i övrigt	6 152	58,4	5 359	59,7
däruv: folk- och småskoleseminarier	301	2,9	283	3,2
allmänna läroverk	3 857	36,6	3 334	37,1
högre tekniska läroverk	80	0,8	78	0,9
komm. gymnasier och realskolor	(297)	(2,8)	(253)	(2,8)
praktiska realskolor	(272)	(2,6)	(251)	(2,8)
privata läroverk	(312)	(3,0)	(284)	(3,2)
folkhögskolor	(329)	(3,1)	(303)	(3,4)
Biblioteks-, musei- och arkivverksamhet	823	7,8	760	8,5
Annan vetenskaplig verksamhet	1 337	12,7	794	8,8
Litterär och konstnärlig verksamhet	219	2,1	193	2,2
Organisationer	188	1,8	174	1,9
Summa	10 538	100,0	8 974	100,0

Anm. Siffrorna inom parentes har hämtats från realskoleutredningens undersökning, vilken avser förhållandena år 1954. Som framgår av bilaga 2 har vissa antaganden om de i denna undersökning ingående lärarnas examen måst göras. Det har sålunda ansetts sannolikt att det vid de berörda skolorna fanns 20 lärare med teologisk examen och 20 med juridisk eller statsvetenskaplig examen. Då det ej är möjligt att fördela dessa efter skolformer ingår alltså 40 icke-filosofier i de inom parentes angivna antalsuppgifterna, däremot ej i totalsiffran (10 538).

Om man vidare antar, att antalet filosofer, som bedriver fortsatta studier (exkl. doktorander och licentiander) ungefär uppgår till antalet under vårterminen 1955 examinerade, kan gruppen studerande och nyexaminerade sättas till ca 1 200.

Till detta kommer sedan antalet ej yrkesverksamma på grund av sjukdom o. d., säg 300 personer (= 2 procent av nettoantalet filosofer i yrkesverksam ålder), samt ett beräknat bortfall på 100 personer (se bilaga 2).

Såsom framgått av tablån på sid. 61 har endast 2 466 eller 45 procent av det beräknade nettoantalet kvinnliga filosofer blivit redovisade i inventeringen. Om kvinnornas verksamhet hade kunnat kartläggas i samma utsträckning som männens, borde man ha funnit 4 774 st. Man har skäl att antaga, att skillnaden mellan detta värde och det observerade (2 308 eller 42 procent av samtliga kvinnor) till mycket stor del kan tillskrivas det förhållandet, att ett icke obetydligt antal kvinnliga filosofer ej är yrkesverksamma.

Såsom framgår av tab. 14 återfinnes en stor del av de yngre filosoferna under rubriken »annan vetenskaplig verksamhet». Detta förklaras av att

samtliga med forskning sysselsatta icke-statsanställda (här i betydelsen »icke-löneplansanställda») filosofer ingår i denna grupp, vilken sålunda innehåller bl. a. doktorander och licentiander. Under rubriken »universitet och högskolor» har däremot inbegripits samtliga vid universitet och högskolor löneplansanställda filosofer samt lärarpersonal vid Stockholms högskola och handelshögskolorna.

Filosofernas relativa fördelning på olika verksamhetsområden visas i tab. 15. Det stora antalet filosofer inom undervisningsväsendet har motiverat en något mera detaljerad redovisning av denna grupp än den som presenterats i tab. 14.

Nära sextiofem procent av filosoferna är verksamma inom undervisningsväsendet (inkl. universitet och högskolor). Emellertid ingår ej timlärare med mindre än 15 undervisningstimmar per vecka i inventeringen.¹ Antalet filosofer inom undervisningsväsendet torde sålunda vara något större än som angivits i tabellen. Med den avgränsning som är gjord behöver man dock knappast räkna med att något betydande antal inom undervisningsväsendet *heltidstjänstgörande* filosofer fallit bort.

10. Civilingenjörer, arkitekter och lantmätare

År 1930 examinerades vid Tekniska högskolan och dåvarande Chalmers tekniska institut 191 civilingenjörer, arkitekter och lantmätare.² 1955 hade antalet civilingenjörsexamina vid de två läroanstalterna ökat till 531. Såsom framgår av diagram 10 (se även tab. 2) var ökningen mest markant omkring fyrtiotalets mitt. Examinationen har sedan år 1947 hållit sig vid 500 per år.

Civilingenjörbeståndet under olika år visas i nedanstående tablå. Uppgifterna grundar sig på Wicksell—Jernemans undersökning av civilingenjörernas åldersfördelning år 1933 samt på en liknande undersökning från år 1939.³ Siffrorna är avrundade till jämna hundratal.

Vid slutet av år.....	1935	1940	1945	1950	1955
Antal civilingenjörer under 65 år	6 700	7 700	8 500	9 800	11 400

Som synes uppgick nettotillskottet under perioden 1935—40 till ca 1 000 ingenjörer. Trots att examinationen var större under åren 1940—45 än under föregående femårsperiod, ökade antalet endast med 800 dessa år.

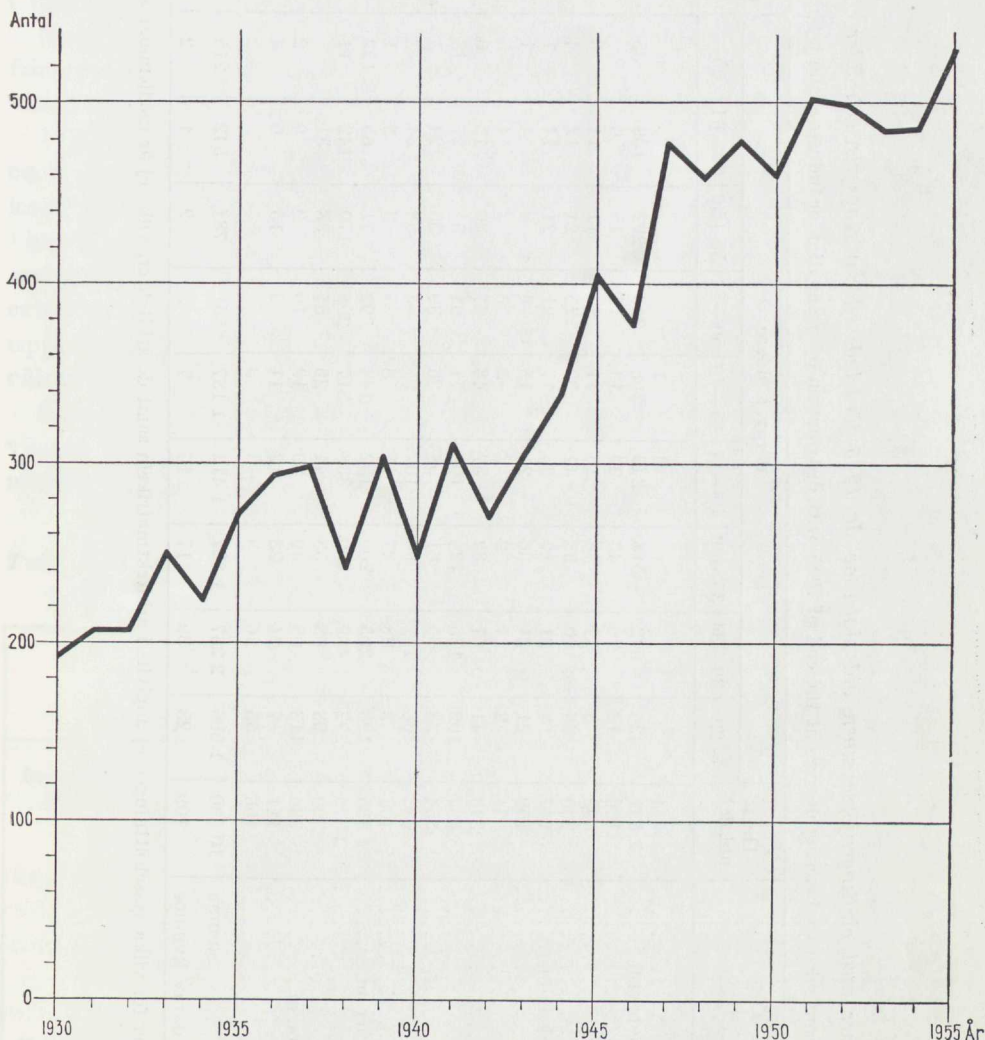
¹ Denna avgränsning har dock endast använts för lärare vid allmänna läroverk, folk- och småskoleseminarier samt högre tekniska läroverk. För övriga skolformer gäller att lärare, som i Läroverkslärarnas riksförbunds årsbok betecknats som timlärare, ej medtagits.

² Ordet civilingenjör används i det följande för att beteckna samtliga med examen från teknisk högskola, alltså även arkitekter och lantmätare.

³ E. Olsson: Statistisk undersökning av ingenjörbeståndet i Sverige år 1939 (S.O.U. 1943: 34, bilag 3, stencil). Denna undersökning omfattade ej lantmätare, varför materialet kompletterats med uppgifter från lantmäteristyrelsen.

Diagram 10. Civilingenjörsexamina åren 1930—55

Graph 10. Engineering degrees, 1930—55

Detta förklaras av ett betydligt större antal pensioneringar under åren 1940—45 än under åren 1935—40. Tillväxten under de två senaste femårsperioderna synes ha uppgått till ca 1 300 respektive 1 600.

Källorna till den sammanställning av civilingenjörernas ålder och verksamhet år 1955, som presenteras i tab. 16, har i huvudsak varit följande:

1) statistiska centralbyråns redovisning av statstjänstemännen, 2) SAF:s och socialstyrelsens statistik, 3) enkätundersökningarna, 4) Svenska arkitekters riksförbunds matrikel för år 1955. Erhållna data har kompletterats med uppgifter om dels antalet vid statliga skolor verksamma lärare med

Tab. 16. Antal personer med civilingenjörsexamen vid slutet av år 1955 fördelade efter näringsgren och ålder

Table 16. The number of persons with engineering degrees at the end of 1955, with distribution by occupation or industry, and by age

Näringsgren	Hela antalet	därav i åldern									Okänd ålder				
		—29	30—34	35—39	40—44	45—49	50—54	55—59	60—64	65—					
Jordbruk.....	4					1									
Mettall- o. verkstadsind. samt gruvbrytn.....	2 831	420	642	518	349	268	246	222	130		35			1	
Jord- och stenindustri.....	160	12	26	43	29	14	15	15	6						
Träindustri.....	99	3	17	18	15	11	10	11	11					3	
Pappers- och grafisk industri.....	290	40	60	58	42	30	23	21	12					4	
Livsmedels-, dryckesvaru- o. tobaksindustri.....	147	8	21	19	25	17	21	21	14					1	
Textil- och sömnadsindustri.....	150	21	31	36	25	15	9	8	4					1	
Läder-, hår- o. gummivaruindustri.....	31	2	7	2	8	2	3	3	4						
Kemisk-teknisk industri.....	373	41	67	82	57	48	27	30	15					6	
Byggnadsverksamhet.....	697	102	135	124	108	71	61	51	27					18	
El-, gas- o. vattenverk m. m.....	354	33	75	61	58	36	30	33	24					4	
Samfärdsl och varuhandel.....	633	68	117	96	107	97	53	58	34					3	
Bank- och försäkringsverksamhet.....	107	3	28	27	17	8	7	8	8					1	
Patent-, ingenjör- o. arkitektbyråer m. m.....	1 335	193	295	200	152	144	92	71	65					122	
Stätlig och kommunal förvaltning.....	2 376	292	489	409	338	317	208	170	142					11	
Undervisning.....	390	93	68	53	44	26	37	38	31					2	
Annan vetenskaplig verksamhet m. m.....	336	113	99	49	20	18	10	9	9					4	
Organisationer.....	111	7	24	23	12	11	9	15	6						
Utan angiven sysselsättning.....	106	55	36	9	3	3									
Summa	10 530	1 506	2 237	1 827	1 412	1 137	861	784	542		215			2	
därav kvinnor	109	23	39	17	16	7	2	2	1						

1 Gruppen innehåller de arkitekter för vilka sysselsättningen ej angivits i arkitektmatrikeln samt de arkitekter, vilka ej är medlemmar av SAR.

civilingenjörsexamen, dels antalet civilingenjörer vid vissa forskningsinrättningar. Endast personer med svensk civilingenjörsexamen är medtagna i tab. 16.

Som framgår av tabellen har ålder och verksamhet kunnat fastställas för 10 530 civilingenjörer (åldersuppgifter saknas dock för 9). Av dessa var 109 kvinnor. Hela antalet under 65 år uppgår till 10 315.¹

I jämförelse med det för år 1955 beräknade antalet (11 400) saknas ca 1 100 civilingenjörer i yrkesverksam ålder. Såsom framgår av bilaga 1 kan man emellertid räkna med att ca 370 verksamma civilingenjörer (huvudsakligen inom industrin) fallit bort. Vidare vistas ett relativt stort antal ingenjörer i utlandet. En grov uppskattning av detta antal kan man erhålla ur Svenska teknologföreningens ledamotsförteckning 1955. Där upptages 239 föreningsmedlemmar bosatta i utlandet, varför man kan räkna med att det i utlandet finns åtminstone 240 civilingenjörer.

Summeras de sistnämnda posterna (370 + 240) och de i tab. 16 redovisade under 65 år (10 315) erhålles 10 925, vilken siffra sålunda approximativt anger antalet yrkesverksamma civilingenjörer under 65 år vid

Tab. 17. Det relativa antalet civilingenjörer under 65 år inom olika näringsgrenar

Table 17. The relative number of engineers under 65 in various occupations and industries

Näringsgren	Antal under 65 år		Antal i åldrarna 30—64 år	
	abs.	rel.	abs.	rel.
Industri och gruvbrytning samt jordbruk	5 064	49,6	4 382	50,0
därav metall- och verkstadsindustri	2 796	27,4	2 376	27,1
jord- o. stenindustri	160	1,6	148	1,7
träindustri	96	0,9	93	1,1
pappers- och grafisk industri	286	2,8	246	2,8
livsmedels-, dryckesvaru- och tobaks- industri	146	1,4	138	1,6
textil- och sömnadsindustri	149	1,5	128	1,5
läder-, hår- och gummivaruindustri	31	0,3	29	0,3
kemisk-teknisk industri	367	3,6	326	3,7
byggnadsverksamhet	679	6,7	577	6,6
el-, gas- och vattenverk	350	3,4	317	3,6
Samfärdse och varuhandel	630	6,2	562	6,4
Bank- och försäkringsverksamhet	106	1,0	103	1,2
Patent-, ingenjör- och arkitektbyråer m. m.	1 213	11,9	1 020	11,7
Statlig och kommunal förvaltning	2 365	23,2	2 073	23,7
Undervisning (inkl. universitet och högskolor)	390	3,8	297	3,4
Annan vetenskaplig verksamhet m. m.	334	3,3	221	2,5
Organisationer	107	1,0	100	1,1
Summa	10 209	100,0	8 758	100,0
I utlandet	240			
Utan angiven sysselsättning	106			
Totalt	10 555			

¹ Samtliga ingenjörer med okänd ålder har antagits vara under 65 år.

inventeringstillfället. I hela civilingenjörsbeståndet ingår dessutom ca 230 personer, som på grund av sjukdom och liknande orsaker ej är yrkesverksamma samt de under hösten 1955 examinerade (230 st.)¹

En översikt av civilingenjörernas relativa fördelning på näringsgrenar ges i tabell 17. Den ovannämnda uppskattningen av antalet civilingenjörer i utlandet har införts i tabellen. Det har sålunda antagits att samtliga i utlandet verksamma var under 65 år.

Vårt material för statstjänstemännen tillåter en något mera detaljerad uppdelning av de statsanställda civilingenjörerna än som framgår av tab. 17. I nedanstående tabell visas samtliga civilingenjörer i statlig tjänst fördelade efter verksamhetsområde. Indelningen följer icke helt den i övrigt tillämpade näringsgrensindelningen.

Tab. 18. Samtliga civilingenjörer i statlig tjänst fördelade efter verksamhetsområde

Table 18. All the government-employed engineers by their appointments

Verksamhetsområde	Hela antalet	I procent
Skolor och sjukvård	353	12,0
Försvarsväsendet	547	18,7
SJ, postverket, televerket och tullverket	403	13,7
Andra industri- och kommunikationsverk	701	23,9
Rätts- och ordningsväsendet	565	19,3
Bibliotek och forskningsinstitutioner	142	4,8
Övrig förvaltning	222	7,6
därav: centralförvaltning	98	3,3
lokalförvaltning	124	4,3
Summa	2 933	100,0

Anm. Enligt Statistisk tidskrift häfte 7, 1955 uppgick antalet civilingenjörer i statlig tjänst i oktober 1955 till 2 962. Av centralbyråns primärmaterial framgår emellertid att 29 civilingenjörer torde ha blivit dubbelredovisade.

Det bör påpekas, att i gruppen »rätts- och ordningsväsendet» ingår bl. a. patent- och registreringsverket samt lantmäteriväsendet. Detta förklarar det jämförelsevis stora antalet ingenjörer inom detta verksamhetsområde.

Hittills har endast berörts civilingenjörer med svensk examen. På den svenska arbetsmarknaden finns emellertid även ett icke ringa antal personer med utländsk högre teknisk utbildning. Sammanlagt har genom inventeringen uppgifter erhållits för 431 utländska ingenjörer. Något mer än hälften av dessa var verksamma inom industrin och vid ingenjörsbyråer; ungefär en fjärdedel var anställda i statlig eller kommunal förvaltning, medan en tiondel var sysselsatta vid universitet och högskolor.

Inventeringen är vad beträffar denna grupp icke fullständig. Detta beror

¹ Med hänsyn dels till att relativt få civilingenjörer fortsätter med studier efter sin examen, dels till att de nyexaminerade civilingenjörerna under nuvarande goda konjunkturen så gott som omedelbart erhåller anställning, har det syntts rimligt att antaga, att antalet i inventeringen ej redovisade endast uppgår till antalet under hösten 1955 examinerade. Jfr. sidan 23.

framför allt på brister i det grundmaterial som avser industrin (SAF:s och socialstyrelsens statistik). Hela antalet i landet verksamma personer med utländsk högre teknisk utbildning torde vara betydligt större än det här redovisade antalet.

11. Civilekonomer

Civilekonomkåren är en förhållandevis ung yrkeskår. De första 60 civilekonomerna examinerades 1911. Omkring 1930 hade antalet årligen examinerade stigit till ca 90. Examinationen sedan 1930 visas i nedanstående diagram (jfr även tab. 2).

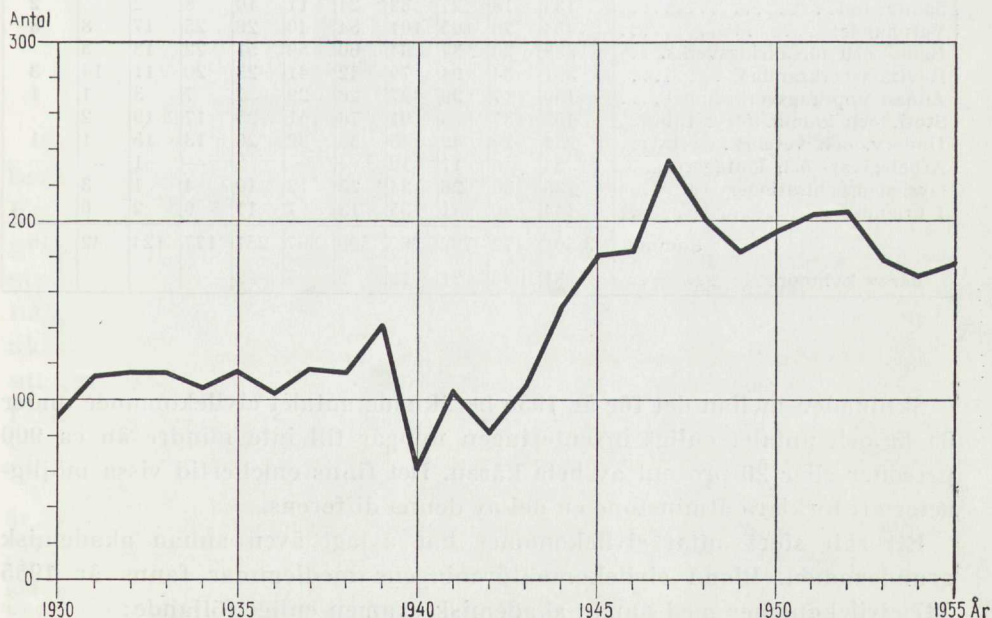
Bortsett från en mindre nedgång vid fyrtiotalets början ökade examinationen fram till 1948. En viss tillbakagång har därefter skett, och antalet årligen examinerade har under de senaste fem åren hållit sig omkring 180.

Yrkeskåren har expanderat kraftigt under de sista decennierna. År 1935 omfattade kåren ca 1 700 personer, medan antalet år 1955 uppgick till ca 4 400. Detta framgår av nedanstående översikt. De angivna värdena är beräknade och har avrundats till jämna hundratal.

Vid slutet av år.....	1935	1940	1945	1950	1955
Antal civilekonomer under 65 år	1 700	2 200	2 700	3 700	4 400

Diagram 11. Civilekonomexamina åren 1930—55

Graph 11. Degrees in economics and commerce (civilekonom)

Förklaringen till att antalet civilekonomer ökat så snabbt är delvis den att kåren är relativt ung, varför det fram till år 1955 knappast förelegat något ersättningsbehov.

Uppgifterna om civilekonomernas ålder och nuvarande verksamhet har i huvudsak erhållits från följande källor: 1) statistiska centralbyråns redovisning av de statsanställda, 2) SAF:s och socialstyrelsens statistik, 3) enkätundersökningarna, 4) Svenska civilekonomföreningens matrikel 1956, 5) Svensk bankmatrikel 1955. I tab. 19 ges en översikt av inventeringens resultat. Tabellen upptar sammanlagt 3 501 civilekonomer, varav 3 459 under 65 år. Av de 3 459 är 81 kvinnor.

Tab. 19. Antal personer med civilekonomexamen vid slutet av år 1955 fördelade efter näringsgren och ålder

Table 19. The number of persons with the civilekonom degree at the end of 1955, with distribution by occupation or industry, and by age

Näringsgren	Hela antalet	därav i åldern									Okänd ålder
		—29	30—34	35—39	40—44	45—49	50—54	55—59	60—64	65—	
Jordbruk med binäringar	12	1	2	3	1	1	1	2	1		
Metall- och verkstadsind.	419	63	104	104	52	33	27	16	18	2	
Pappers- och grafisk ind.	122	22	33	30	12	12	5	5	3		
Kemisk-teknisk industri.	118	30	25	21	17	4	8	4	8	1	
Textil- och sömnadsind.	135	22	38	23	23	13	9	4	3		
Övrig industri.	288	28	76	71	38	29	16	21	7	1	1
Samfärdsel.	134	18	27	32	24	11	10	8	2		2
Varuhandel.	454	70	105	101	54	40	26	25	17	8	8
Bank- och försäkringsverks.	338	29	37	64	60	59	51	22	13	3	
Revisionsverksamhet.	381	54	94	79	42	41	23	20	11	14	3
Annan uppdragsverksamhet.	150	17	39	27	26	22	7	7	3	1	1
Statl. och komm. förvaltning.	403	37	85	91	76	51	25	17	19	2	
Underv. och vetensk. verks.	234	25	49	45	33	32	20	13	15	1	1
Arbetsgivar- och löntagarorg.	34	6	11	10	4	—	2	—	1	—	
Övriga organisationer.	135	30	26	24	25	12	10	4	1	3	
I utlandet.	144	20	41	35	13	7	11	9	2	6	
Summa	3 501	472	792	760	500	367	251	177	124	42	16
därav kvinnor.	81	23	21	19	9	7	2				

Skillnaden mellan det för år 1955 beräknade antalet civilekonomer under 65 år och antalet enligt inventeringen uppgår till inte mindre än ca 900 personer eller 20 procent av hela kåren. Det finns emellertid vissa möjligheter att förklara åtminstone en del av denna differens.

Ett rätt stort antal civilekonomer har avlagt även annan akademisk grundexamen. Bland civilekonomföreningens medlemmar fanns år 1955 287 civilekonomer med annan akademisk examen enligt följande:

Juridisk examen	131
Filosofisk examen	76
Pol. mag.-examen	21
Civilingenjörsexamen	50
Annan ak. examen	9
	Summa 287

Som framgår av bilaga 3 har civilekonomer med civilingenjörsexamen redovisats bland civilingenjörerna och civilekonomer med »annan akademisk examen» (med. lic., tandläkare, apotekare m. fl.) hänförs till respektive övrig utbildning. Tolv civilekonomer, som är advokater, ingår bland juristerna. Sammanlagt har 71 civilekonomer redovisats i andra examensgrupper. Vårt beräknade jämförelsetal blir därför 4 330.

Det har vidare beräknats, att ca 160 civilekonomer fallit bort i inventeringen på grund av uteblivna svar m. m. (se bilaga 2). Antalet arbetsoförmögna och antalet gifta ej yrkesverksamma kvinnliga civilekonomer kan beräknas uppgå till sammanlagt ca 100. Vidare kan antalet studerande och nyexaminerade uppskattas till ca 180 personer.

Det sagda kan sammanfattas sålunda:

Redovisade	3 460
Beräknat bortfall	160
Ej yrkesverksamma:	
arbetsoförmögna och gifta kvinnor....	100
studerande och nyexaminerade	180
Övriga	430
	Summa 4 330

Gruppen »övriga» är en restpost erhållen såsom skillnaden mellan det beräknade jämförelsetalet (4 330) och summan av övriga poster (3 900). En blick på åldersfördelningen i tab. 19 säger oss, att en stor del av restgruppen består av yngre civilekonomer.¹ Det är därför möjligt att antalet studerande och vid inventeringstillfället ej yrkesverksamma civilekonomer något underskattats. Men huvudorsaken till att en så pass stor del av de aktiva civilekonomerna ej blivit redovisad i inventeringen torde dock vara, att många civilekonomer driver egen rörelse, ofta av så begränsad omfattning, att deras företag ej berörts av de enkäter, som inventeringen till stor del bygger på (jfr punkt 2 på sid. 17 samt urvalsmetoden för grupp

¹ Antalet personer i åldern under 30 år uppgår till 472. Då medelåldern vid examens avläggande är 25 år, kan man med ledning av uppgifter om antalet examinerade sedan år 1951 (932 st) uppskatta antalet år 1955 kvarlevande civilekonomer under 30 år till c:a 900. Gör vi avdrag för de år 1955 examinerade, uppgår antalet till c:a 760. Då antalet redovisade under 30 år uppgår till 472, betyder detta, att av restgruppen är ca 290 sådana civilekonomer, som examinerats under 1950-talet.

5, 6 och 8 i tablån på sid. 18. Härtill kommer att i utlandet verksamma civilekonomer ej fullständigt kunnat redovisas.

I tab. 20 redovisas civilekonomernas relativa fördelning på olika näringsgrenar. Det är påfallande, hur spridd kåren är på arbetsmarknaden. Ungefär en tredjedel är verksamma inom industrin, medan de övriga synes vara tämligen jämnt fördelade på övriga områden.

Tab. 20. Det relativa antalet civilekonomer under 65 år inom olika näringsgrenar

Table 20. The relative number of persons with the civilekonom degree under the age of 65 in various occupations and industries

Näringsgren	Antal under 65 år		Antal i åldrarna 30—64 år	
	abs.	rel.	abs.	rel.
Jordbruk och skogsbruk.....	12	0,4	11	0,4
Industri.....	1 078	32,5	913	31,8
därav metall- och verkstadsind.....	417	12,6	354	12,3
pappers- och grafisk ind.....	122	3,7	100	3,5
kemisk-teknisk industri.....	117	3,5	87	3,0
textil- och sömnandsind.....	135	4,1	113	3,9
Samfärdsel.....	134	4,0	116	4,0
Varuhandel.....	446	13,4	376	13,1
Bank- och försäkringsverksamhet.....	335	10,1	306	10,7
Revisionsverksamhet.....	367	11,0	313	10,9
Annan uppdragsverksamhet.....	149	4,5	132	4,6
Statlig och kommunal förvaltning.....	401	12,1	364	12,7
Undervisning och vetenskaplig verksamhet.....	233	7,0	208	7,2
Arbetsgivar- och löntagarorganisationer.....	34	1,0	28	1,0
Övriga organisationer.....	132	4,0	102	3,6
Summa	3 321	100,0	2 869	100,0
I utlandet.....	138		118	
Totalt	3 459		2 987	

12. Läkare och tandläkare

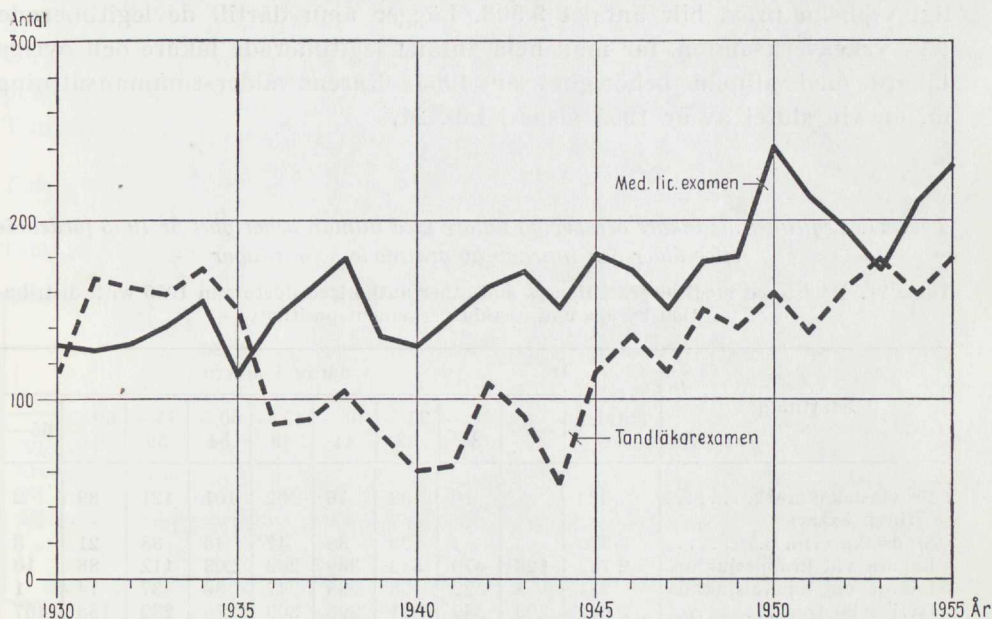
I diagram 12 ges en översikt av produktionen av läkare och tandläkare under de senaste tjugufem åren. Som synes har det årliga tillskottet av läkare och tandläkare endast ökat obetydligt under perioden. Antalet kvinnliga medicinare (se tab. 2) har ökat mest, medan det kvinnliga inslaget bland tandläkarna i stort sett hållit sig konstant. I medeltal examinerades under åren 1931—35 133 medicine licentiater och 162 tandläkare. Motsvarande tal för de senaste fem åren var 204 respektive 163.

År 1935 uppgick antalet läkare under 65 år till ca 2 580. Antalet tandläkare utgjorde vid samma tidpunkt 1 770. Utvecklingen belyses av nedanstående tablå. Siffrorna, som endast avser antalet läkare och tandläkare med svensk examen, är avrundade till jämna tiotal.

Vid slutet av år.....	1935	1940	1945	1950	1955
Antal läkare under 65 år.....	2 580	3 130	3 710	4 330	4 980
Antal tandläkare under 65 år...	1 770	2 130	2 550	3 230	3 890

Diagram 12. Med. lic.- och tandläkarexamina åren 1930—55

Graph 12. Medical (med. lic.) and dental degrees, 1930—55

Tablån visar, att både antalet läkare och antalet tandläkare kraftigt ökat sedan 1935. Absolut sett har läkarkåren ökat mest, nämligen med 2 400 nytillkomna jämfört med 2 120 nya tandläkare. I relation till hela antalet år 1935 visar dock tandläkarkåren en något större ökning; kåren har mer än fördubblats, under det att antalet läkare visar en något lägre relativ ökning.¹

Följande redogörelse för läkarnas och tandläkarnas ålder och verksamhet år 1955 bygger på uppgifter från medicinalstyrelsen.²

Läkare

Läkarnas antal i slutet av år 1955 har av styrelsen beräknats sålunda:

a) Legitimerade läkare	5 500
b) Utländska läkare, som jämlikt Kungl. Maj:ts resolution fått allmän behörighet att utöva läkarkonsten i riket	340
c) Utländska läkare, som saknar allmän behörighet, förordnade av medicinalstyrelsen som vakansvikarier på sjukvårdsanstalter m. m.	223
d) Härifrån avgår ett beräknat antal icke yrkesverksamma (5 %) av förstnämnda två grupper jämte 42, som tillika är tandläkare	332

Nettosumma 5 731

¹ Om antalet år 1935 sättes till 100, blir läkar- och tandläkarkårens storlek år 1955 lika med 193 respektive 220.

² Allmän hälso- och sjukvård 1955. Kommentaren till materialet utgör ett sammandrag av motsvarande avsnitt i berättelsen.

Hela antalet personer, som år 1955 verkat som läkare, utgjorde enligt tablån 5 731. Räknar man bort de 223, som icke haft full kompetens enligt svenska krav, blir antalet 5 508. Läger man därtill de legitimerade icke yrkesverksamma, får man hela antalet legitimerade läkare och övriga läkare med allmän behörighet år 1955. Kårens ålderssammansättning m. m. vid slutet av år 1955 visas i tab. 21.

Tab. 21. Legitimerade läkare och övriga läkare med allmän behörighet år 1955 fördelade efter ålder och innehav av ordinarie befattningar

Table 21. Registered medical practitioners and other authorized doctors in 1955 with distribution by age and certain permanent positions

Befattning	Hela antalet	därav i åldern								
		—29	30—34	35—39	40—44	45—49	50—54	55—59	60—64	65—
Provinsialläkare ¹	523		10	32	76	92	101	121	89	2
(inkl. extra)										
Stadsläkare m. fl. ²	220		4	23	38	47	46	38	21	3
Läkare vid kroppssjukhus	2 182	126	470	542	369	262	203	112	88	10
Läkare vid mentalsjukhus	231	1	22	38	35	47	36	37	14	1
Övriga läkare	2 642	206	349	321	295	309	275	232	188	467
Summa	5 798	333	855	956	813	757	661	540	400	483
därav kvinnor	633	59	143	129	73	62	39	47	31	50

¹ Inkl. förste provinsialläkare.

² Förste stadsläkare samt stads-, stadsdistrikts-, köpings-, municipal- och socialläkare.

Anm. Läkare som tillika är tandläkare ingår icke.

De icke yrkesverksamma läkarna har i tabellen inkluderats bland »övriga läkare». Vidare har i tabellen, vad tjänsteinnehavet beträffar, endast ordinarie innehavare av tjänsterna medräknats, då individuella uppgifter om vikarierna saknats. Avsevärt flera än i tabellen redovisade läkare tjänstgjorde sålunda vid tidpunkten i fråga vid sjukhus eller som provinsialläkare. Gruppen »övriga läkare» omfattar ej endast de uteslutande privatpraktiserande. Dessas antal har av medicinalstyrelsen uppskattats till mellan 500 och 1 000.

Av läkarna var år 1955 42 tillika tandläkare. Någon uppgift om övriga förekommande akademiska examina har ej kunnat erhållas.

Som framgår av tablån på sid. 73 verkade i landet år 1955 även ett relativt stort antal utländska läkare. Av de 563 utländska läkarna hade 340 fått allmän behörighet. De övriga 223 utgjordes av sådana, som förordnats av medicinalstyrelsen som vakansvikarier på sjukvårdsanstalter m. m., men vilka saknade allmän behörighet.

Tandläkare

Antalet legitimerade, yrkesverksamma tandläkare uppgick vid slutet av år 1955 till 3 973. Härtill bör läggas ca 390 utländska tandläkare, som verkade jämlikt tillstånd av Kungl. Maj:t.¹ Detta gör tillsammans 4 363 praktiserande tandläkare. Av dessa var 42 tillika legitimerade läkare. Tandläkarkårens ålderssammansättning m. m. framgår av tab. 22.

Tab. 22. Svenska tandläkare samt vissa tandläkare med utländsk examen¹ år 1955 fördelade efter ålder, yrkesverksamhet m. m.

Table 22. Swedish dentists and certain dentists with foreign degrees in 1955 by age, by whether or not they are working and by type of position held

Näringsgren	Hela antalet	därav i åldern								
		—29	30—34	35—39	40—44	45—49	50—54	55—59	60—64	65—
Vid distriktspolikliniker...	988	311	175	107	69	114	109	62	33	8
Övriga yrkesverksamma ..	2 985	272	519	380	322	593	425	201	126	147
Ej yrkesverksamma män .	52		2		4	5	5	7	29	
Ej yrkesverks. kvinnor...	78		1		8	13	7	10	8	31
Summa	4 103	583	695	489	399	724	546	278	174	215
därav kvinnor.....	1 079	152	201	149	114	164	121	68	51	59

¹ Tandläkare med utländsk tandläkarexamen, vilka av medicinalstyrelsen givits tillstånd att utöva tandläkarkonsten inom folktandvården (40 st.).

I tabellen har endast ordinarie innehavare av befattning inom folktandvården kunnat särskiljas. Hela antalet där verksamma är sålunda större. Tandvårdsinspektörer har inbegripits i gruppen. Där ingår icke tandläkare i kommunal tandvård utanför den statsunderstödda folktandvården, liksom ej heller tjänsteinnehavare vid centraltandpolikliniker. Dessa ingår i gruppen »övriga yrkesverksamma», där de privatpraktiserande tandläkarna dominerar.

Tandläkarkåren består till 26 procent av kvinnor. Av de kvinnliga tandläkarna under 65 år var ca 5 procent ej yrkesverksamma. Motsvarande andel för de manliga var 1 procent.

Den övervägande delen av de utländska tandläkarna inom landet var verksamma inom folktandvården på befattningar, som icke kunnat besättas med i Sverige utbildade tandläkare.

13. Apotekare och farmaceuter

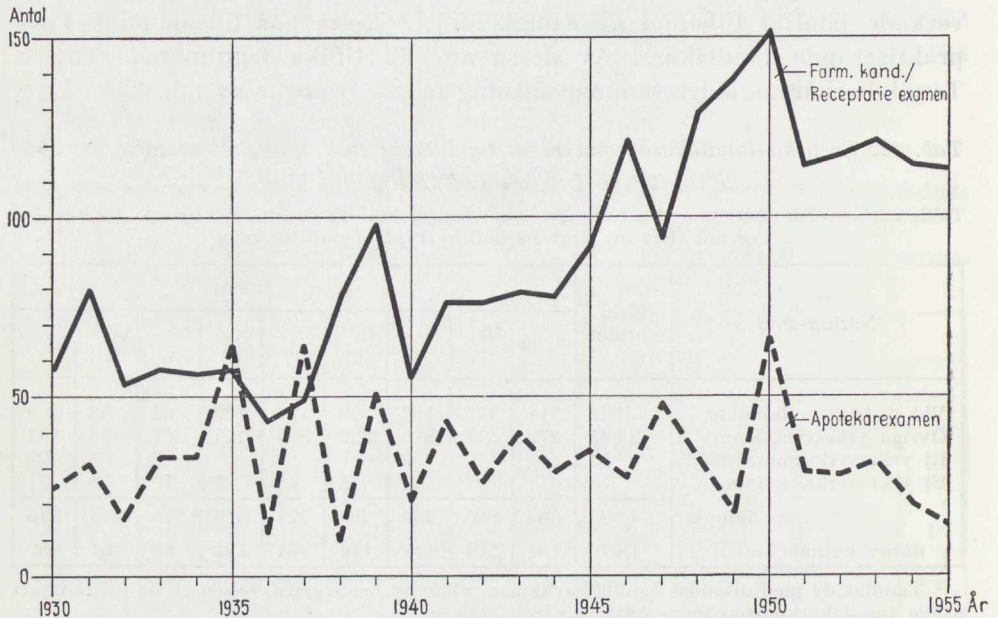
Utbildning av farmaceutisk personal bedrivs på två linjer. Den ena leder fram till apotekarexamen, den andra till receptarieexamen.

Studietiden för apotekarexamen är ca fem år. Därav skall två år fullgöras som elev på apotek. Receptarieexamen beräknas som regel kunna

¹ Hela antalet yrkesverksamma utländska tandläkare utgjorde 430. Därav är 40 medtagna i tab. 22.

Diagram 13. Apotekar- och farm. kand-/receptarieexamina åren 1930—55

Graph 13. Degrees in pharmacy, and dispensing chemist degrees (farm. kand./receptarieexamen), 1930—55

avläggas på tre år. Studietiden omfattar två perioder: två år såsom apotekselev och ett år för studier vid Farmaceutiska institutet.

Tidigare avlades vid institutet farmacie kandidatexamen. Denna motsvarade i huvudsak den nuvarande receptarieexamen men utgjorde även en genomgångsexamen för apotekarexamen. Numera leder studierna på apotekarlinjen direkt fram till apotekarexamen. I samband med att undervisningen år 1952 lades om i denna riktning ersattes farm. kand.-examen med receptarieexamen. Den sista farmacie kandidaten examinerades år 1953.

Antalet årligen examinerade apotekare och farmacie kandidater/receptarier visas i tab. 2. Examinationen har grafiskt åskådliggjorts i diagram 13.

Som synes har antalet avlagda apotekarexamina, sett i stort, varit konstant sedan 1930-talets början. Antalet examinerade kvinnliga apotekare har dock ökat något sedan 1940-talet (tab. 2). Examenssiffrorna visar kraftiga variationer år från år. Detta torde kunna tillskrivas det förhållandet att intagningen av apotekselever tidigare skedde endast vart annat år.

Antalet examinerade kvinnliga receptarier har mer än fyrdubblats sedan 1930-talets början. Däremot har antalet examinerade manliga receptarier sjunkit, särskilt sedan år 1952. Detta torde sammanhånga med den tidigare omtalade omläggningen av utbildningen.

Vid slutet av år 1935 fanns i landet ca 1 700 personer under 65 år med farmaceutisk utbildning. Av dem var 880 apotekare och 820 farmacie kandidater. Utvecklingen sedan 1935 visas i nedanstående tablå. Siffrorna för år 1935 har beräknats med utgångspunkt från Wicksell—Jernemans uppgifter om den farmaceutiska personalen vid slutet av år 1933. Uppgifter för åren 1940 och 1945 är något mer approximativa; de har framräknats med ledning av de data om farmaceutisk personal i apoteksväsendet under olika år, som finns angivna i Svensk farmaceutisk matrikel 1955; den utanför apoteksväsendet tjänstgörande personalen har uppskattats med hänsyn till dess relativa andel av hela apotekar- resp. farmaceutkåren åren 1935 och 1950. Uppgifterna för år 1950 har beräknats med ledning av 1950 års matrikel.

Vid slutet av år	1935	1940	1945	1950	1955
Apotekare under 65 år	880	(900)	(920)	950	960
Farm. kand./receptarier under 65 år.	820	(1 060)	(1 070)	1 460	1 790
Summa	1 700	(1 960)	(1 990)	2 410	2 750

Antalet personer med apotekarexamen har ökat obetydligt: från 880 år 1935 till 960 år 1955. Nedgången år 1945 var endast tillfällig och torde ha berott på en större pensionering än normalt.

Antalet farmacie kandidater/receptarier har däremot mer än fördubblats sedan 1935. Man skulle kunna tro, att detta kunde tillskrivas det förhållandet, att ett relativt större antal farmacie kandidater/receptarier numera söker sig till andra verksamhetsområden än apoteksväsendet. Detta torde emellertid icke vara fallet.

Det här konstaterade förhållandet tyder på att apoteksorganisationens utökning nästan helt skett genom nyanställning av farmacie kandidater. Endast en obetydlig del av ökningen faller på apotekarna.

Med ledning av Svensk farmaceutisk matrikel 1955 har sammanställningar gjorts för den farmaceutiska personalens ålder och sysselsättning. Matrikelns uppgifter hänför sig till förhållandena i början av år 1955.

De personer, som avlagt apotekarexamen (tab. 23) har uppdelats på fyra grupper, nämligen apoteksinnehavare, farmaceuter, sådana som utövar annan verksamhet och sådana, som icke är yrkesverksamma. I den sistnämnda gruppen ingår även personer utan angiven sysselsättning.

Antalet icke yrkesverksamma apotekare över 68 år (vid slutet av 1954) uppgick till icke mindre än 164 personer. Denna höga siffra torde knappast vara riktig. Den förklaras sannolikt av bristande information ifråga om inträffade dödsfall.

Tab. 23. Antal personer med apotekarexamen vid början av år 1955 fördelade efter verksamhetens art och ålder

Table 23. The number of persons with a degree in pharmacy at the beginning of 1955, with distribution by type of position held and by age

Födelseår	Ålder den 31/12 1955	Män					Kvinnor				
		Hela antalet	därav				Hela antalet	därav			
			apot.-innehav.	farmaceuter	i annan verksamhet	icke yrkesverksamma ¹		apot.-innehav.	farmaceuter	i annan verksamhet	icke yrkesverksamma ¹
1930—26	25—29	17	—	13	3	1	6	—	5	—	1
1925—21	30—34	87	1	63	21	2	32	—	28	2	2
1920—16	35—39	137	6	101	29	1	59	2	45	4	8
1915—11	40—44	110	18	71	18	3	33	2	24	1	6
1910—06	45—49	166	81	73	6	6	13	3	8	—	2
1905—01	50—54	107	96	11	—	—	14	5	7	—	2
1900—96	55—59	84	75	5	1	3	28	22	1	1	4
1895—91	60—64	45	42	—	1	2	17	11	1	—	5
1890—86	65—69	65	34	1	1	29	9	3	—	—	6
1885—81	70—74	47	—	1	2	44	9	—	—	—	9
1880—	75—	113	—	—	6	107	4	—	—	—	4
Summa		978	353	339	88	198	224	48	119	8	49

¹ Inklusive personer utan angiven sysselsättning.

Av de manliga apotekarna är 5 med. lic., 1 jur. kand., 1 teol. kand., 3 civilekonomer, varjämte 11 avlagt filosofisk examen. Bland kvinnorna finns 2 filosofie doktorer och 1 tandläkare.

De personer, som avlagt farmacie kandidatexamen eller receptarieexamen, har uppdelats efter verksamhetens art, nämligen farmaceuter, sådana som utövar annan verksamhet, sådana som icke utövar någon verksamhet och sådana som bedriver studier vid Farmaceutiska institutet. I tab. 24 redovisas 1 931 farmacie kandidater/receptarier, varav 246 män och 1 685 kvinnor. Härtill kommer två män, som har emigrerat.

Vad ovan sagts om antalet överåriga och andelen icke yrkesverksamma bland dem, som avlagt apotekarexamen, äger sin giltighet även här.

Av de män, som utövar annan verksamhet, är 10 läkare, 18 tandläkare, 9 veterinärer och 1 lantmätare. Dessutom har 10 avlagt filosofisk examen samt 4 teol. kand.-examen. Av kvinnorna i annan verksamhet är 4 läkare, 3 tandläkare samt 1 filosofie doktor.

Det relativa antalet personer med farmaceutisk utbildning inom olika verksamhetsområden framgår av tab. 25. Ehuru matrikeln avser förhållandena vid början av år 1955, anger tabellen antalet personer, som vid slutet av år 1955 var under 65 år. Det fel, som uppkommit härigenom, torde ej nämnvärt ha påverkat de relativa talen.

Pensionsåldern är för apoteksinnehavare 67 år, för manliga anställda 65 år och för kvinnliga 60 år. För att kunna jämföra antalet farmaceutiskt

Tab. 24. Antal personer med farm. kand./receptarieexamen i början av år 1955 fördelade efter verksamhetens art och ålder

Table 24. The number of persons with farm. kand./receptarieexamen (dispensing chemists) at the beginning of 1955, with distribution by type of position and by age

Födelseår	Ålder den 31/12—55	Män					Kvinnor				
		Hela antalet	därav				Hela antalet	därav			
			farmaceuter	i annan verksamhet	icke yrkesverksamma ¹	stud. vid farm. inst.		farmaceuter	i annan verksamhet	icke yrkesverksamma ¹	stud. vid farm. inst.
1935—31	20—24	5	—	—	1	4	138	120	1	14	3
1930—26	25—29	31	12	2	8	9	534	384	7	127	16
1925—21	30—34	43	14	7	11	11	305	187	3	110	5
1920—16	35—39	32	7	12	12	1	195	93	7	94	1
1915—11	40—44	7	1	5	1	—	67	36	1	30	—
1910—06	45—49	9	3	2	4	—	107	53	1	53	—
1905—01	50—54	11	4	6	1	—	95	63	1	31	—
1900—96	55—59	21	12	5	4	—	120	69	2	49	—
1895—91	60—64	19	8	8	3	—	50	12	1	37	—
1890—86	65—69	20	2	10	8	—	31	1	1	29	—
1885—81	70—74	17	—	11	6	—	18	—	—	18	—
1880—	75—	31	—	11	20	—	25	—	—	25	—
Summa		246	63	79	79	25	1 685	1 018	25	617	25

¹ Inklusive personer utan angiven sysselsättning.

Tab. 25. Det relativa antalet apotekare och farmacie kandidater/receptarier under 65 år inom olika verksamhetsområden

Table 25. The relative number of pharmacists and dispensing chemists under 65 in various occupations and industries

Verksamhetsområde	Apotekarexamen				Farm. kand./receptarieexamen				Samtliga			
	Män		Kvinnor		Män		Kvinnor		Män		Kvinnor	
	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.
Apoteksväsendet	656	89,3	164	95,3	61	56,5	1 017	97,7	717	85,1	1 181	97,4
I annan verksamhet	79	10,7	8	4,7	47	43,5	24	2,3	126	14,9	32	2,6
därav:												
Kem.-tekn. industri	37	5,0	2	1,2	19	17,6	5	0,5	56	6,6	7	0,6
Hälsa- o. sjukvård	4	0,5	3	1,7	25	23,1	7	0,7	29	3,4	10	0,8
Summa	735	100,0	172	100,0	108	100,0	1 041	100,0	843	100,0	1 213	100,0
Ej yrkesverksamma	18		30		45		545		63		575	
Stud. vid farm. inst.	—		—		25		25		25		25	
Totalt	753		202		178		1 611		931		1 813	

utbildade i yrkesverksam ålder med motsvarande antal för övriga akademiker har dock i tab. 25 hela antalet personer under 65 år angivits. Tabellen ger därför en något missvisande bild av kvinnornas yrkesverksamhet. De kvinnliga farmaceuterna lämnar som regel apotekstjänsten redan vid uppnådda 60 år. Antalet ej yrkesverksamma kvinnor under 65 år med farmaceutisk utbildning uppgår till 575 eller 31,7 procent av samtliga under 65 år. Räknar man i stället på antalet kvinnor under 60 år, blir andelen ej yrkesverksamma 30,5 procent. Skillnaden är sålunda obetydlig.

Den 1 januari 1955 tjänstgjorde vid apoteken dessutom 61 personer med utländsk farmaceutisk examen. Åldersuppgifter för denna kategori saknas. Samtliga torde dock vara under 65 år.

14. Veterinärer

Under perioden 1930—55 har i genomsnitt 19 studerande per år avlagt veterinärexamen. Såsom framgår av diagram 14 har antalet årligen examinerade veterinärer varierat kraftigt (jfr även tab. 2). I stort visar kurvan en svag ökning under de senaste åren.

Veterinärkåren är den minsta bland våra akademikergrupper. Den omfattade vid slutet av år 1955 endast 766 personer, varav 646 under 65 år. Utvecklingen under tidigare år belyses i nedanstående tablå. Uppgifterna för åren 1935, 1940 och 1945 har beräknats med utgångspunkt från antalet »aktiva» veterinärer dessa år enligt en undersökning som utförts av 1946 års högskoleutredning.¹ Uppgifterna för år 1950 har hämtats ur en sammanställning ur veterinärkalendern utförd av Arbetskraftsutredningen. Siffrorna är avrundade till jämna tiotal.

Vid slutet av år.....	1935	1940	1945	1950	1955
Antal veterinärer under 65 år ..	510	520	550	630	650

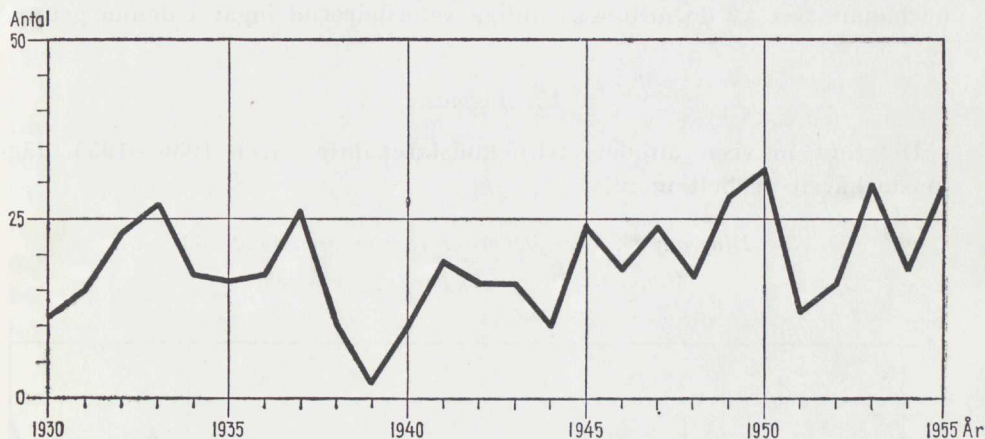
Det framgår, att den veterinära arbetskraften endast ökat med ca 140 personer sedan år 1935. Ökningen var mest markerad under perioden 1945—50, då kåren ökade med 80 personer. Nettotillskottet under de senaste fem åren utgjorde endast ca 20 personer.

Tab. 26 visar antalet legitimerade veterinärer fördelade efter befattning och ålder. Tabellen utgör en sammanställning av uppgifterna i 1956 års veterinärkalender. Utöver de i tabellen redovisade upptar kalendern 15 veterinärer, som ej innehar legitimation såsom svensk veterinär men som äger rätt att ordinera läkemedel.

¹ Betänkande angående utbyggnad av lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolorna (S.O.U. 1947: 67), bilaga 8. Antalet »aktiva» veterinärer anges för åren 1935, 1940 och 1945 till 526, 550 och 590 respektive. I siffrorna ingår dock vissa pensionerade veterinärer. Antalet aktiva, ej pensionerade veterinärer anges för år 1945 till 545. Motsvarande antal för år 1935 och 1940 har ej kunnat erhållas, varför från de »aktiva» dragits siffran 20 resp. 30, vilket ungefär torde motsvara antalet överåriga bland de »aktiva» under dessa år.

Diagram 14. Veterinärexamina åren 1930—55

Graph 14. Degrees in veterinary surgery, 1930—55

Tab. 26. Legitimerade veterinärer vid slutet av år 1955 fördelade efter verksamhet och ålder

Table 26. Registered veterinary surgeons at the end of 1955, with distribution by appointments and age

Befattning	Hela antalet	därav i åldern									Okänd ålder
		—29	30—34	35—39	40—44	45—49	50—54	55—59	60—64	65—	
Veterinärer vid:											
Veterinärstyrelsen	9			1	2	2	3	1			
Veterinärhögskolan	45	6	16	9	5	1	4	1	2	1	
Veterinärinrätt. i Skara	2					1		1			
Djursjukhuset i Hälsingborg .	2		1		1						
Veterinärmedicinska anstalten	21	2	5	4	6	2	1	1			
Kontrollslakterier	53		5	8	8	12	6	3	8	3	
Hushållningssällskap	28		8	7	5	5	2		1		
Länsveterinär	23					3	6	5	8	1	
Distriktsveterinär	257		3	24	40	45	50	48	45	2	
Militärveterinär	18			2	4	7	1	3			
Stuteriveterinär	1				1					1	
Stadsveterinär	25		3	4	4	7	4		3		
Slakthusveterinär	7			1	2	3		1			
Inseminationsveterinär	63	8	30	18	5	1					
Civila veterinärstipendiater	7	4	2	1						1	
Veterinärer utan fast stat.-ort..	64	21	28	15							
Pension. f. d. tj.veterinärer	115						2		7	106	
Övriga veterinärer	26		2	5	3	2			5	7	
Summa	766	41	103	99	86	91	79	64	79	120	4
därav kvinnor	19	3	3	6	5	2					

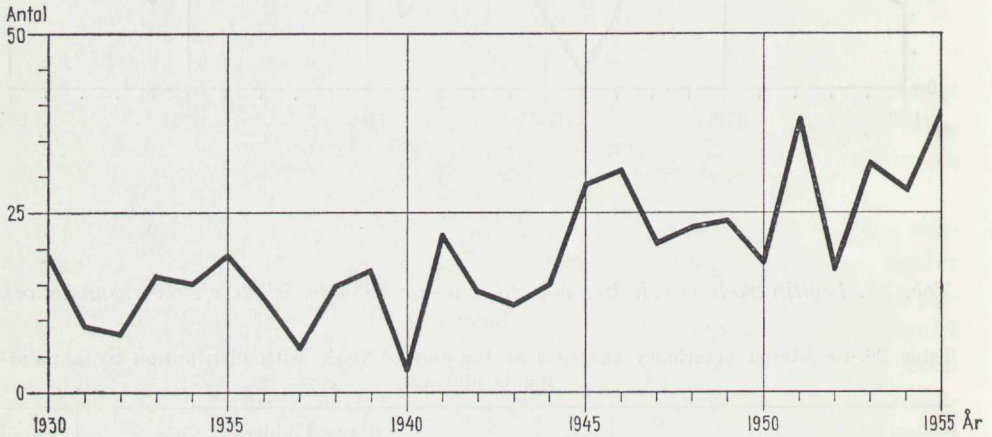
Av de 766 var 115 pensionerade f. d. tjänsteveterinärer. Gruppen »övriga veterinärer» omfattar veterinärer, för vilka kalendern ej lämnar uppgift om verksamheten. Man kan förmoda, att flertalet av dessa lämnat veterinärbanan. Sex av de nitton kvinnliga veterinärerna ingår i denna grupp.¹

15. Jägmästare

Diagram 15 visar antalet civiljägmästarexamina åren 1930—1955. Jägmästarkåren är helt manlig.

Diagram 15. Civiljägmästarexamina åren 1930—55

Graph 15. Degrees in forestry, 1930—55

Under perioden 1931—35 var antalet examina i genomsnitt 13 per år. Detta antal var relativt konstant fram till år 1944. Det har därefter skett en viss ökning av examinationen. Genomsnittet för åren 1946—50 var 23 examinerade per år och för åren 1951—55 31 examinerade per år.

Jägmästarkårens tillväxt under de senaste tjugofem åren visas i följande tablå. Siffrorna för åren 1935 och 1940 är framräknade med utgångspunkt från Wicksell—Jernemans uppgifter om jägmästarkårens åldersfördelning år 1934. Beräkningarna av antalet jägmästare år 1945 har baserats på arbetsmarknadskommissionens undersökning: »Behovet av skogligt utbildad personal». För år 1950 har uppgiften hämtats från den matrikel, som Sveriges jägmästares och forstmästares riksförbund utgav detta år. Siffrorna är avrundade till jämna tiotal.

Vid slutet av år.....	1935	1940	1945	1950	1955
Antal jägmästare under 65 år...	660	670	670	750	810

¹ Sedan år 1934 har enligt tab. 2 endast 13 kvinnliga veterinärer examinerats. Då veterinärkalendern upptar 19 kvinnliga veterinärer under 50 år, kan man utgå ifrån att examensstatistiken är felaktig på denna punkt.

Kårens numerär synes ha varit tämligen konstant under åren 1935—45. En viss ökning har därefter skett med 80 nytillkomna under åren 1945—50 och 60 under den senaste perioden. År 1955 var, utöver de ovan redovisade, 74 jägmästare med utländsk examen verksamma inom landet. Ingen av dessa har dock medtagits i den följande redovisningen.

För att erhålla uppgifter om jägmästarnas ålderssammansättning och nuvarande sysselsättning har matrikeln »Sveriges jägmästare och forstmästare 1956» anlitats. Matrikeln innehåller uppgifter om samtliga från Skogsinstitutet och Skogshögskolan examinerade jägmästare och forstmästare. För de vid matrikelns utarbetande i livet varande jägmästarna och forstmästarna är bl. a. födelseår och sysselsättning angivna. Matrikelns biografiska uppgifter har inhämtats genom personlig förfrågan under hösten 1955.

Tab. 27. Antal personer med civiljägmästarexamen vid slutet av år 1955 fördelade efter näringsgren och ålder

Table 27. The number of persons with degrees in forestry at the end of 1955, with distribution by occupation or industry, and by age

Näringsgren	Hela antalet	därav i åldern								
		—29	30—34	35—39	40—44	45—49	50—54	55—59	60—64	65—
Skogsbruk.....	440	47	64	74	39	38	36	74	65	3
Industri och gruvbrytning..	202	10	41	44	37	16	17	28	5	4
därav träindustri.....	38		9	6	5	4	4	7	2	1
pappersindustri.....	125	7	27	33	22	7	8	16	3	2
Samfärdsel.....	5					2		3		
Bank- och försäkringsverks. m. m.....	7					2	1	3	1	
Statlig o. komm. förvaltning .	50	2	6	7		6	5	15	7	2
Undervisnings- och vetenskap- lig verksamhet m. m.....	60	12	12	7	6	5	6	7	5	
Organisationer.....	9		2		2	3		2		
Utan angiven sysselsättning samt ej yrkesverksamma..	212	1	2	4	3	3	10	9	8	172
I utlandet.....	5	1			3		1			
Summa	990	73	127	136	90	75	76	141	91	181

Tab. 27 visar jägmästarnas fördelning efter ålder och näringsgren vid slutet av år 1955. Åldersfördelningen är anmärkningsvärd. Åldersklassen 55—59 år innehåller nästan dubbelt så många som de båda närliggande åldersklasserna. Förhållandet observerades redan år 1934 av Wicksell—Jerneman, som härvid citerar skogshögskolestyrelsens förklaring: »Denna stora åldersklass är tillkommen som resultat av den optimistiska förhoppningen om ökad användning av skogspersonal, vilken under krigsårens högkonjunktur gjorde sig gällande.»

Som regel har vid näringsgrensindelningen arbetsgivarens näringsgrens-tillhörighet varit bestämmande. Jägmästare, anställda vid sådana enskilda bolag, som vid sidan av sin industriella produktion, även förvaltar skog, betraktas sålunda såsom anställda inom industrin. Man bör därför hålla i minnet, att jägmästare med skogsvård som huvudsaklig arbetsuppgift ej blott ingår under rubriken »skogsbruk» utan även i stor utsträckning finns företrädna inom gruppen »industri».

Det framgår av tab. 27, att den stora anhopningen av personer i åldrarna 55—59 år är särskilt påtaglig inom näringsgrenarna skogsbruk och statlig och kommunal förvaltning.

Tab. 28 beskriver de aktiva jägmästarnas verksamhet år 1955.

Tab. 28. Det relativa antalet jägmästare under 65 år inom olika näringsgrenar
Table 28. The relative number of graduates in forestry under 65 in various occupations and industries

Näringsgren	Antal under 65 år	
	abs.	rel.
Skogsbruk	437	57,2
därav domänstyrelsen	266	34,8
skogsvårdsstyrelser	110	14,4
skogsägareföreningar	20	2,6
häradssällmanningar	11	1,4
Industri och gruvbrytning	198	25,9
därav träindustri	37	4,8
pappersindustri	123	16,1
Samfärdsel	5	0,7
Bank- och försäkringsverksamhet	7	0,9
Statlig och kommunal förvaltning	48	6,3
Undervisning och vetenskaplig verksamhet	60	7,8
Organisationer	9	1,2
Summa	764	100,0
I utlandet	5	
Utan angiven sysselsättning	40	
Totalt	809	

Det framgår, att ca 83 procent av de aktiva jägmästarna år 1955 var sysselsatta inom skogsbruk och industri. Därtill kommer ca 8 procent inom undervisning och vetenskaplig verksamhet, varav majoriteten visat sig bedriva skogsvetenskaplig forskning och/eller undervisning vid skogsskolor.

Det bör slutligen framhållas, att den högre skogligt utbildade arbetskraften ej enbart består av jägmästare. Hit räknas vanligen även personer med forstmästarexamen. Utbildningen av forstmästare upphörde 1938 (den sista forstmästaren examinerades 1939). År 1955 tjänstgjorde ca 250 forstmästare i landet och man kan räkna med att en stor del av dem så småningom kommer att ersättas av jägmästare.

16. Agronomer

Utbildningen av agronomer sker sedan år 1932 vid Lantbrukshögskolan. Före år 1932 skedde utbildningen vid två lantbruksinstitut (Alnarp och Ultuna). I och med att Lantbrukshögskolan inrättades och agronomutbildningen blev »högskolemässigt» ordnad, förlängdes utbildningstiden från i genomsnitt 2 år till 3 $\frac{1}{2}$ år, samtidigt som inträdeskraven skärptes.¹

På arbetsmarknaden finns sålunda för närvarande dels institutsagronomer, dels högskoleagronomer. Det har ej synts nödvändigt att i denna undersökning särskilja dessa två kategorier, då de ur arbetsmarknadssynpunkt torde vara likställda.

Någon uppgift om antalet årligen examinerade agronomer från de tidigare lantbruksinstituten har ej kunnat erhållas. I diagram 16 (sid. 86) anges endast antalet årligen examinerade från Lantbrukshögskolan (se även tab. 2).

Någon sammanställning av de yrkesverksamma agronomernas ålderssammansättning i kombination med yrke eller näringsgrenstillhörighet synes ej tidigare ha utförts. Wicksell—Jerneman upptar agronomutbildningen under rubriken »Diverse högre examina» och anför bland annat: »Ej heller hava de sakkunniga kunnat vinna upplysningar om antalet befattningar för agronomer i privat tjänst eller om antalet agronomer, som nu äro egna företagare. Det är därför ogörligt, att för agronomerna beräkna ersättningsbehovet.» Då vi sålunda saknar uppgifter om agronombeståndet under tidigare år och då dessutom erforderliga uppgifter om examinationen ej stått till förfogande, har det ej varit möjligt att — såsom skett för övriga utbildningskategorier — redovisa utvecklingen under tidigare år.

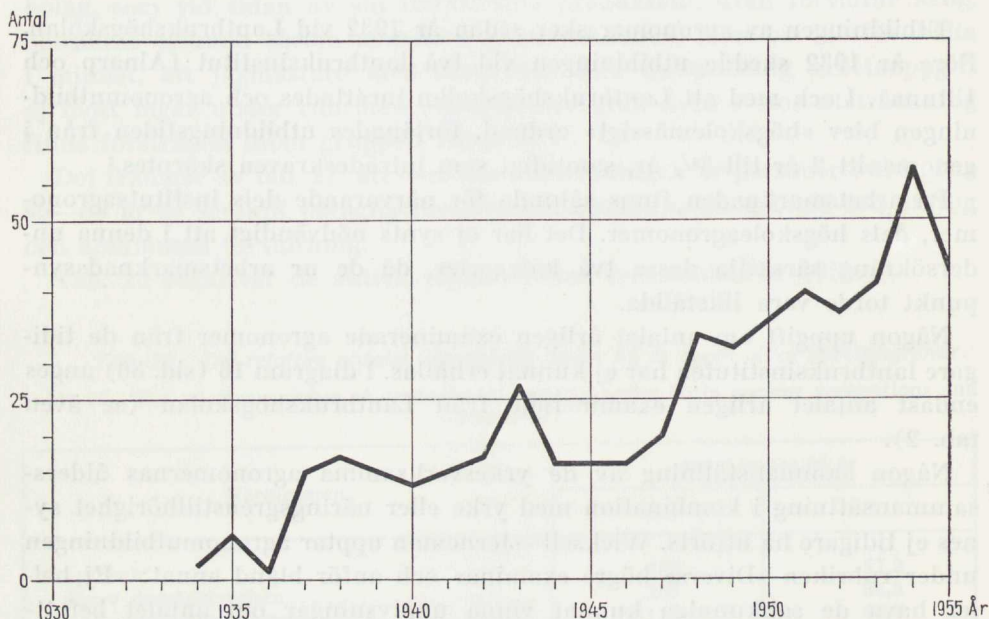
Nedan återgivna sammanställningar rörande agronomerna bygger på uppgifter i matrikeln »Sveriges Agronomer», utgiven 1953. Ur förordet må följande citeras: »Vad det gäller omfattningen av matrikeln har kommitténs tanke varit att den om möjligt skulle upptaga samtliga i aktiv tjänst varande agronomer. Detta har i stort sett uppnåtts genom att alla agronomer utexaminerade fr. o. m. år 1900 medtagits. Därutöver har emellertid av de fåtaliga ännu tidigare utexaminerade medtagits dem som redaktionen kunnat få kontakt med dock utan att fullständighet kunnat nås för dessa årgångar. Från och med år 1900 är emellertid samtliga agronomer redovisade. Ett femtiotal estländska och lettländska agronomer är f. n. verk samma i Sverige. Dessa har medtagits i en speciell avdelning.» Det framgår vidare av förordet, att namnuppgifter och vissa personliga data erhållits ur Alnarps- och Ultuna-matriklarna samt att de biografiska uppgif-

¹ För inträde vid lantbruksinstituten fordrades ej någon examen. Endast i undantagsfall torde det ha förekommit, att studenter sökt inträde. För antagning vid Lantbrukshögskolan erfordras däremot studentexamen eller avgångsexamen från specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande vid Vilan.

Diagram 16. Agronomexamina åren 1934—55

Graph 16. Degrees in agriculture, 1934—55

terna till övervägande delen inhämtats genom personlig förfrågan. Matrikelns redigering är avslutad i maj 1953.

Tab. 29 har sammanställts med ledning av de uppgifter om födelseår och verksamhet som kunnat erhållas ur matrikelns biografiska notiser. Uppgifterna avser början av år 1953. Tabellen upptar även de estländska och lettländska agronomerna (35 resp. 18, samtliga män) samt de agronomer för vilka i matrikeln angivits, att säkra uppgifter om sysselsättning saknats.

Beträffande åldersfördelningen observerar man den låga siffran i födelseårgångarna 1911—15. Detta får ses mot bakgrunden av dels den omläggning av undervisningen, som skedde 1932 och som innebar att agronomutbildningen blev treårig, dels de dåliga framtidsutsikterna inom jordbruksnäringsen vid 1930-talets början.

Fördelningen på näringsgrenar för födelseårgångarna 1890 och tidigare är mycket osäker, då för äldre agronomer matrikelns uppgifter i allmänhet är mycket knapphändiga.

Den i tab. 29 redovisade fördelningen på ålder har framskrivits till den 31/12 1955. Materialet har därefter kompletterats med de under 1953—55 examinerade agronomerna.¹ Agronomer, vilka är bosatta i utlandet (30 st.), har ej medtagits. Resultaten redovisas i tabellerna 30 och 31.

¹ Enligt universitetsstatistiken utgjorde dessa 141 st. En förteckning över examinerade agronomer 1953—55 erhållen från Lantbrukshögskolan upptar 144 namn. Beräkningarna har baserats på Lantbrukshögskolans uppgifter. Fem stycken av de 144 är dock medtagna i matrikeln, varför de ingår i tab. 29.

Tab. 29. Antal personer med agronomexamen (inkl. institutsagronomer samt estländska och lettländska agronomer) vid början av år 1953 fördelade efter näringsgren och födelseår

Table 29. The number of persons with degrees in agriculture (including those with diplomas from institutes of agriculture and those with Estonian and Latvian degrees in agriculture) at the beginning of 1953, with distribution by occupation or industry, and by year of birth

Näringsgren	Hela antalet	därav födda år								
		— 1926	1925 —21	1920 —16	1915 —11	1910 —06	1905 —01	1900 —96	1895 —91	1890 —
Jordbruk med binärningar ...	250	1	10	4	6	40	53	64	59	13
Industri.....	87	3	6	4	4	10	23	17	17	3
därav metall- o. verkst.ind.	35	1	2	3	3	6	8	7	2	
livsm. o kem.tekn. ind.	40	1	4	1	1	4	13	7	8	1
Varuhandel o. samfärdsel....	12			1		1	4	1	3	2
Bank- och försäkringsverks. samt fastighetsförvalt....	24				1	3	8	2	6	4
Förvaltning, socialvård, hälso- o. sjukvård samt religionsvård.....	303	1	25	37	32	57	50	45	43	13
Undervisning och vetenskaplig verksamhet.....	352	3	50	55	39	56	54	34	48	13
därav univ. o. högskolor ..	51	1	11	15	3	11	2	3	4	1
Litterär o. konstnärlig verksamhet.....	10		1			2	2		3	2
Organisationer.....	111	2	16	14	11	15	23	15	13	2
Utan angiven sysselsättning samt ej yrkesverksamma..	455	2		3	2	14	12	24	34	364
I utlandet.....	30							7	8	15
Summa	1 634	12	108	118	95	198	229	209	234	431
därav kvinnor	15	1	4	2	1	4		1	2	

Tab. 30. Beräknat antal i livet varande agronomer vid slutet av år 1955.

Table 30. Estimated number of graduates in agriculture alive at the end of 1955

Födelseår	Ålder den 31/12 1955	Antal	Därav kvinnor
1930—26.....	25—29	77	2
1925—21.....	30—34	166	4
1920—16.....	35—39	132	2
1915—11.....	40—44	94	1
1910—06.....	45—49	196	4
1905—01.....	50—54	224	—
1900—96.....	55—59	196	1
1895—91.....	60—64	215	2
1890—.....	65—	383	—
Summa		1 683	16

De i tab. 29 använda benämningarna från den officiella statistiken har i tab. 31 i några fall ändrats så att det framgår mera klart, inom vilka verksamhetsområden agronomerna har sin utkomst.

Tab. 31. Beräknat antal agronomer under 65 år samt antal i åldrarna 30—54 år vid slutet av år 1955 inom olika näringsgrenar

Table 31. Estimated number of graduates in agriculture under the age of 65, and the number between 30—54, at the end of 1955 in various occupations and industries

Näringsgren	Antal under 65 år		Antal i åldrarna 30—54 år	
	abs.	rel.	abs.	rel.
Jordbruk med binärningar	235	20,5	114	15,1
Metall- och verkstadsindustri	34	3,0	18	2,4
Livsmedelsindustri	26	2,3	15	2,0
Kemisk-teknisk industri	13	1,1	9	1,2
Övrig industri	12	1,0	7	0,9
Varuhandel och samfärdsel	10	0,9	6	0,8
Bank- och försäkringsverksamhet, fastighetsförvaltning m. m.	20	1,7	12	1,6
Offentlig förvaltning (centralförvaltning, lantbruksnämnder, hushållningssällskap, jordbrukskonsulenter m. m.)	308	26,9	213	28,2
Universitet och högskolor	51	4,4	47	6,2
Lantbruksskolor, lantmannaskolor, folkhögskolor samt undervisning i ö.	237	20,7	168	22,2
Övrig vetenskaplig verksamhet	78	6,8	57	7,6
Litterär verksamhet	8	0,7	5	0,7
Organisationer	115	10,0	84	11,1
Summa	1 147	100,0	755	100,0
I utlandet	15	—	—	—
Utan angiven sysselsättning	153	—	57	—
däruav studerande ¹	50	—	16	—
Totalt	1 315	—	812	—

¹ Upptagna som aktiva medlemmar i Lantbrukshögskolans studentkårs matrikel läsåret 1955—1956.

17. Gymnastiklärare

Fram till år 1934 var studentexamen inträdeskrav för manliga studerande vid Gymnastiska centralinstitutet, medan endast normalskolekompetens fordrades av kvinnliga gymnastikläraraspiranter. Numera fordras i praktiken för inträde för såväl manliga som kvinnliga sökande endera studentexamen eller folkskolläraryxamen.¹ Det bör nämnas, att de manliga årskurserna före år 1934 till stor del bestod av officerare, som efter avslutad utbildning återvände till sin militära tjänst men som i många fall vid sidan av denna tjänst undervisade i gymnastik vid läroverken. Efter år 1934 har antalet officerare per årskurs varit begränsat till högst sju.

Antalet årligen examinerade gymnastiklärare visas i tab. 2. Det har ej varit möjligt att ge examenssiffror för tiden före läsåret 1934/35. Wicksell—Jerneman uppger, att det vid trettioalets början från gymnastik-

¹ Även realexamen eller normalskolekompetens ger formell behörighet dock med vissa betyg kompletterade till studentexamensfordringarna.

lärarkursen examinerades 8—15 studenter. Sedan år 1940 har i genomsnitt 18 manliga och 27 kvinnliga gymnastiklärare examinerats per år. Examinationen har ökat från ca 40 per år under fyrtiotalets förra hälft till ca 60 per år under de senaste fem åren.

Wicksell—Jerneman ger ej några upplysningar om hur många gymnastiklärare, som var verksamma år 1933. Detta tillika med det faktum att examenssiffror för tidigare år ej stått till förfogande har gjort, att det ej varit möjligt att beräkna antalet personer med gymnastiklärarexamen under skilda år. Emellertid har för år 1955 vissa uppgifter om gymnastiklärarkåren kunnat erhållas genom 1) »Förteckning över Sveriges gymnastiklärare»¹, 2) statistiska centralbyråns redovisning av statstjänstemännen, 3) skolöverstyrelsen.

Gymnastiklärarförteckningen, vilken hänför sig till förhållandena vid slutet av år 1953, upptar 983 personer, varav 357 män och 626 kvinnor. Verksamheten finns angiven för 329 män och 516 kvinnor, medan åldersuppgifter saknas för 99 personer. Med hänsyn till att åldersuppgifter saknas för ett relativt stort antal personer, har det ej varit möjligt att med utgångspunkt från denna redovisning beräkna det sannolika antalet gymnastiklärare år 1955. I stället har den utvägen valts, att matrikelns uppgifter aktualiserats dels för lärare vid allmänna läroverk, folk- och småskoleseminarier, folkskolor och för övriga statstjänstemän med hjälp av centralbyråns statistik, dels för lärare vid kommunala flickskolor och realskolor samt praktiska realskolor med ledning av uppgifter från skolöverstyrelsen. Därutöver har materialet kompletterats med uppgifter från enkätundersökningarna. Resultatet av sammanställningen framgår av följande tabell.

Tab. 32. Gymnastiklärare under 65 år inom olika verksamhetsområden.

Table 32. Teachers of physical training under the age of 65 according to various positions held

Verksamhet	Män	Kvinnor	Samtliga	
			abs.	rel.
Allmänna läroverk	179	162	341	39,2
Kommunala flickskolor	—	110	110	12,6
Kommunala realskolor	19	20	39	4,5
Praktiska realskolor	15	23	38	4,4
Folkskolor	24	130	154	17,7
Folkskole- och småskoleseminarier .	26	37	63	7,2
Andra skolformer samt offentlig tjänst i övrigt	19	44	63	7,2
Övrig verksamhet	15	48	63	7,2
Summa	297	574	871	100,0
I utlandet	3	3	6	
Utan angiven sysselsättning	12	68	80	
Totalt	312	645	957	

¹ Utgiven av Svenska gymnastikläraresällskapet 1954.

Då åldersuppgifter ej kunnat erhållas för samtliga lärare, ges endast en antalsredovisning. I tabellen ingår ej officerare med gymnastiklärarexamen, vilka tjänstgör i försvarsväsendet.¹ Ett frågetecken måste sättas för posterna »i utlandet» och »utan angiven sysselsättning». Dessa uppgifter grundar sig på matrikeln och är alltså två år äldre än de övriga. Men även om man bortser från detta, är uppgifterna mycket osäkra. Matrikeln torde nämligen ej fullständigt redovisa de icke yrkesverksamma gymnastiklärarna.

Sammanlagt redovisas 957 gymnastiklärare, varav 312 män (33 procent) och 645 kvinnor (67 procent). Emellertid har andelen män bland de examinerade gymnastiklärarna i genomsnitt sedan 1934 uppgått till ca 40 procent. Denna bristande överensstämmelse med resultatet av inventeringen torde bero på att officerare med gymnastiklärarexamen ej ingår i redovisningen.

¹ I försvarsväsendet fanns, enligt centralbyråns redovisning, sju personer med gymnastiklärarexamen. Detta antal synes vara alldeles för lågt och torde grunda sig på ofullständiga uppgifter om officerarnas sidoutbildning. Enligt uppgift ingår i gymnastiklärarmatrikeln inga officerare i aktiv tjänst.

Summary

The present study has two aims. (a) Firstly it aims to record how persons with an academic education working in the autumn of 1955 were distributed by kind of degree, by age, and by occupation or industry (the graduate survey 1955). (b) Secondly the study aims to describe how the number of persons of working age (under 65) with various types of academic education has changed during the 1935—55 period (the retrospective inquiry).

As persons with an academic education (graduates) have been counted persons who have taken degrees at the following faculties and institutions of university standing:

the faculties of theology, law, medicine, the humanities and the sciences at the universities of Uppsala, Lund and Gothenburg, at the University College in Stockholm, and at the Karolinska Institutet (the equivalent of a medical faculty at a university);

the two colleges of technology (the Royal Institute of Technology in Stockholm and Chalmers' Institute of Technology in Gothenburg);

the two colleges of dentistry in Stockholm and Malmö;

the Pharmaceutical Institute, the Veterinary College, the College of Agriculture, the College of Forestry, the Central Institute of Physical Training;

the two colleges of Economics and Commerce in Stockholm and Gothenburg.

a) *The Survey.*

The description of the number of graduates working in the autumn of 1955 is based on information from different employers. The information has been collected in various ways. In the case of all government employees paid according to the official Salary Scheme, particulars are collected annually on, inter alia, education, age and Salary Scale. These particulars have been used in the present survey. Particulars on salaries are also collected annually in respect of salaried employees working in industry. When these particulars were being collected in 1955, data were also collected on education, these data being used in the present survey. In the case of certain professional groups such as veterinary surgeons, lawyers, forestry officers, pharmacists, dispensing chemists and architects, data on age, type of degree, etc., may also be found in printed registers. It has been possible to use the particulars set out in these registers to a considerable extent in the survey.

From these sources we have been able to obtain particulars on more than 80 % of all the graduates working in 1955. The data have been composed in such a way that it has proved possible to eliminate the majority of cases of duplication in the various original sources.

Information on the remaining graduates working in the autumn of 1955 has been obtained from written questionnaires sent to employers of various kinds. An example of the form used is appended (in Swedish) as Appendix 1 to this report.

b) *The retrospective inquiry.*

As has been mentioned before, the second object of the present study has been to record how the number of persons of working age with different kinds of degrees has changed between 1935 and 1955. The material providing a basis of this inquiry has been the investigation made in 1933 of all persons with an academic education then living, with distribution by type of degree and age. With, as a guide, particulars on the number of academic degrees of different kinds taken annually and also on the death rate in various age-groups, it has then been possible to make an approximate estimate of the number of persons with different kinds of academic degrees under the age of 65 for 1935, 1940, 1945, 1950 and 1955. Duplication, as a consequence of one and the same person having taken more than one academic degree, has been eliminated by making a number of intensive studies into the existence of persons with two degrees. The findings for 1955, according to this method of calculation, have been compared with the findings of the survey on the number of graduates working in the autumn of 1955.

The results of these studies are set out in two main sections. As an introduction to the first section (pp. 26—46) the degrees taken at universities and colleges during the 1910—55 period are recorded on pp. 26—33. Then (pp. 33—35) the main findings of the retrospective inquiry into the number of graduates of working age between 1935—55 are presented, and finally the main findings of the survey in the autumn of 1955 into the number of graduates then working are recorded on pp. 35—46.

The second section (pp. 47—90) records for each of the various degree groups both the findings of the survey of the autumn of 1955 into the number of graduates then working, and the findings of the retrospective inquiry into the number of graduates of working age during the 1935—55 period.

From the findings of the studies, some of those recorded in the first main section of the report will be set out here.

In 1935 about 1,600 degrees were taken at universities and colleges. In 1955 the corresponding figure was approximately 2,900. The increase in the total number of degrees has been very even during the intervening twenty years. (See Graph 1.)

Table 3 shows the total number of graduates under 65 at the end of 1935,

1940, 1945, 1950 and 1955. Persons with degrees in agriculture and teachers of physical training are however not included in the table. The total number of graduates has increased by more than 70 % between 1935 and 1955. The rate of increase has been very steady. During the periods 1935—40, 1945—50 and 1950—55 the number of graduates rose by 15 %, while a somewhat lower figure is obtained for the 1940—45 period. Only insignificant changes have taken place since 1935 in the relative distribution of graduates with different types of degrees. The table below gives the proportion of graduates among the total number of their contemporaries in 1935, 1940, 1945, 1950 and 1955.

Year	1935	1940	1945	1950	1955
the number of graduates (excluding those with degrees in agriculture, and teachers of physical training) as a % of the total population aged 25—65	0.99	1.06	1.14	1.25	1.41

In 1955 persons having taken degrees at faculties of Arts and Sciences (at least fil.kand. or fil.mag.¹) accounted for 26 % of all graduates. Engineers accounted for 20 %, persons with law degrees for 13 %, while the number of persons with medical training in the broad sense of the word (doctors, dentists and pharmacists) accounted for 22 % of the total number of graduates. (See Table 4, column 4.)

In the autumn of 1955 there was a total of about 55,700 persons under the age of 65 with Swedish academic degrees, 10,300 of them being women. The proportion of graduates under the age of 65 not working has been estimated as 4 % of the men, 36 % of the women and 10 % of the men and women combined. Approximately 25 % of the graduates working were teachers or scientists. Twenty-five per cent were working in the public health services, while 16 % were in public administration and 14 % in industry. About 70 % of all the graduates working were employed in the public services — governmental and municipal administration, the public health services, the Church, education and scientific bodies — while the remainder were either working on their own account or private employees.

¹ Cf. p. 6.

Uppskattningar och beräkningar av bortfallet i inventeringen

Svenska arbetsgivareföreningens tjänstemannalönestatistik

Svarsfrekvensen i statistiken för augusti 1955 uppgick till 85 procent. Totalt redovisas uppgifter för 140 244 tjänstemän, varav 105 607 män och 34 637 kvinnor. Enligt SAF:s kamerala redovisning torde antalet tjänstemän i augusti 1955 ha uppgått till 164 042.

Det är ytterst vanskligt att söka bestämma, hur stor del av det totala bortfallet på 23 798 personer, som kan ha bestått av akademiker. Ännu svårare är det att fördela denna del på civilingenjörer, civilekonomer och övriga akademiker. Enligt vad som meddelats från SAF torde emellertid den övervägande delen av de i statistiken ej ingående tjänstemännen vara anställda i mindre företag. Endast ett fåtal större företag är nämligen orepresenterade i statistiken. Man kan utgå ifrån att antalet akademiker är relativt få i småföretagen. Med ledning härav har följande uppskattning av bortfallet gjorts.

	Antal	I procent	Anmärkningar
Totalt antal redovisade tjänstemän	140 244	—	
därav civilingenjörer	3 353	2,39	
civilekonomer	591	0,42	
övriga akademiker	482	0,34	
Totala bortfallet	23 798	—	
därav civilingenjörer	238	1,00	Procentsiffran uppskattad
civilekonomer	83	0,35	» »
övriga akademiker	59	0,25	» »

Antalet »övriga akademiker» i SAF:s statistik utgör 482, som framgår av tablån. Gruppen är ej specificerad i SAF:s redovisning. Genom en granskning av primärmaterial har dock utbildningen i 345 fall kunnat fastställas. Gruppen bestod bl. a. av 49 jurister och 83 filosofer. Dessutom ingick här jägmästare, agronomer, farmaceuter, mejeriingenjörer, bryggeriingenjörer m. m. Det har endast varit av intresse att bestämma antalet jurister och filosofer bland de »övriga akademikerna». För övriga här förekommande och av undersökningen berörda examina har upplysningar inhämtats på andra vägar.

En uppskattning av bortfallet av jurister och filosofer ger följande resultat.

	Jurister	Filosofier
Specificerade	49	83
Bortfall p. g. a.:		
ofullständig redovisning	6	12
85 procent svar	7	12
	Totalt	107
därav uppskattat bortfall	13	24

Tjänstemännen i industrin utanför SAF

Det har ej varit möjligt att erhålla uppgifter om hur många tjänstemän, som fallit bort i denna delundersökning. Antalet tillfrågade företagsenheter utgjorde

2 635 (exkl. företag, som ej hade tjänstemän anställda eller eljest föll utanför ramen för undersökningen). Av dessa svarade 2 068 eller 78 procent.

Antalet tjänstemän per företagsenhet inom denna del av industrin var betydligt lägre än inom den del, som är ansluten till SAF. Socialstyrelsen har beräknat antalet tjänstemän per företagsenhet för dessa två grupper till 8,8 respektive 22,2.

I industriföretag som ej är anslutna till SAF sysselsattes enligt undersökningen den 31 augusti 1955 291 akademiker, varav 175 civilingenjörer, 82 civilekonomer och 34 »övriga akademiker». Med hänsyn dels till det ringa antalet redovisade akademiker, dels till att antalet tjänstemän per företag inom denna del av industrin ligger väsentligt under genomsnittet för hela industrin, torde bortfallet på grund av låg svarsprocent kunna försummas.

Utbildningen för de 34 övriga akademikerna har ej kunnat bestämmas. Uppskattningsvis finns bland dessa 5 jurister och 10 filosofer.

Enkätundersökningarna

Ovan sid. 19 och följande har lämnats en översikt av svarsfrekvensen i enkätundersökningarna. Då det har gällt att beräkna det antal akademiker, som fallit bort ur undersökningen på grund av att vissa företag eller företagare ej lämnat de begärda uppgifterna, har följande metod valts.

I tabell 33 lämnas en översikt av resultatet av enkätundersökningarna. (Grupper med hundra procent svar har dock uteslutits.) Med ledning av svarsprocenten har antalet akademiker, som sannolikt fallit bort, beräknats. Dessa har sedan fördelats på olika utbildningar med hänsyn till den observerade relativa fördelningen på examina bland dem, som ingår i svarsmaterialiet. För ingenjörbyråer och juridiska byråer har dock den låga svarsprocenten motiverat en särskild undersökning genom telefonintervjuer av ett urval av de icke svarande. Bortfallet har därför något säkrare kunnat bestämmas för dessa grupper.

I tabellen har det uppskattade bortfallet angivits inom parentes.

Tab. 33. Beräknat bortfall i enkätundersökningarna

Table 33. Estimated non-response in the questionnaire inquiries

	Hela antalet	Jurister	Filosofer	Civilingenjörer	Civilekonomer	Övriga	Svarsprocent
Advokatbyråer	148 (6)	148 (6)	—	—	—	—	96
Bildningsorg. o. priv. skolor	97 (19)	5 (1)	57 (12)	15 (2)	2 (—)	18 (4)	82
Företag anslutna till SAF	1 785 (133)	80 (6)	69 (5)	1 043 (78)	405 (30)	188 (14)	93
Öv. industriföretag	179 (32)	12 (2)	30 (5)	77 (14)	38 (7)	22 (4)	85
Handelsföretag	248 (13)	34 (2)	44 (2)	47 (2)	95 (5)	28 (2)	95
Ingenjörbyråer	879 (40)	4 (—)	6 (—)	782 (40)	37 (—)	50 (—)	76
Juridiska byråer	150 (35)	138 (35)	1 (—)	—	4 (—)	7 (—)	78
Kemisk-tekniska firmor	13 (1)	—	4 (—)	4 (1)	—	5 (—)	94
Organisationer	1 239 (25)	274 (5)	299 (6)	190 (4)	179 (4)	297 (6)	98
Patentbyråer	97 (7)	2 (—)	6 (—)	71 (6)	1 (—)	17 (1)	93
Pressen	366 (60)	48 (8)	205 (34)	18 (3)	77 (13)	18 (2)	86
Rederier	105 (5)	20 (1)	2 (—)	28 (1)	45 (3)	10 (—)	95
Revisorer	284 (28)	1 (—)	—	—	274 (27)	9 (1)	91
Städer	2 814 (28)	966 (10)	486 (5)	893 (9)	54 (—)	415 (4)	99
Summa	8 404 (432)	1 732 (76)	1 209 (69)	3 168 (160)	1 211 (89)	1 084 (38)	—
Reducerat bortfall	216	38	34	80	45	19	

Man har anledning att förmoda, att orsaken till att ett företag underlåtit att besvara förfrågan i många fall varit, att det ej sysselsatt akademiskt utbildad personal. Den här angivna metoden torde därför överskatta bortfallets storlek. Med hänsyn härtill har det syntts rimligt att endast räkna med halva det beräknade bortfallet.

Ej undersökta verksamhetsområden

Beträffande landstingen och landskommunerna har, såsom framgår av redogörelsen, några särskilda undersökningar ej företagits. Detta har motiverats av att antalet akademiker i denna verksamhet är ringa. På basis av arbetskraftsutredningens undersökningar från år 1950 av de i offentlig tjänst anställda har nedanstående kalkyl utförts.¹ Den relativa ökningen av jurister och civilingenjörer vid landstingen och landskommunerna under perioden 1950—1955 har antagits vara lika stor som motsvarande ökning vid städerna under perioden (3,9 resp. 5,5 procent).

Utbildning	Vid landstingen år		Vid landskommunerna		Samtliga år 1955
	1950	1955	1950	1955	
Jurister	29	30	4	4	34
Filosofier	4	4	7	7	11
Civilingenjörer	1	1	26	27	28

Skolor för yrkesundervisning

Realskoleutredningens undersökning av lärare vid kommunala och statsunderstödda skolor omfattade ej yrkesundervisning. För uppskattning av antalet akademiker i denna verksamhet har litats till en undersökning avseende lärare läsåret 1949/50 vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning, för vilka överstyrelsen för yrkesutbildning är central tillsynsmyndighet.²

Av undersökningen framgick, att antalet lärare med utbildning av högskolekaraktär var obetydligt. Filosofisk examen angavs för 15 män och 3 kvinnor. Bland de manliga lärarna fanns 17 civilingenjörer och 26 civilekonomer, bland de kvinnliga 3 civilekonomer. Emellertid har yrkesundervisningen starkt expanderat sedan år 1950. Antalet elever vid centrala verkstadsskolor och kommunala och enskilda statsunderstödda läroanstalter för yrkesundervisning var 84 177 på hösten 1949. Motsvarande antal hösten 1955 var 112 346.

Någon exakt beräkning av antalet lärare inom yrkesundervisningsorganisationen år 1955 kan därför icke göras. Om man emellertid antar, att antalet lärare med akademisk examen ökat i takt med antalet elever, kan akademikerna i yrkesundervisningen år 1955 uppskattas till ca 85, varav ca 25 skulle vara filosofer, 25 civilingenjörer och 35 civilekonomer.

¹ För civilekonomer har dock uppgift kunnat erhållas ur civilekonomföreningens matrikel.

² Ragnar Lundblad: Åldersfördelningen av lärarna vid yrkesundervisningen (stencil).

Bortfallets storlek; sammanfattning

I nedanstående tablå har sammanställts de uppskattningar och beräkningar av bortfallets storlek, som ovan redovisats.

	Jurister	Filosofer	Civil- ingenjörer	Civil- ekonomer
SAF:s statistik.....	13	24	238	83
Industrin utanför SAF.....	5	10	—	—
Enkätundersökningarna.....	38	34	80	45
Landsting och landskommuner....	34	11	28	—
Skolor för yrkesundervisning.....	—	25	25	35
Samtliga.....	90	104	371	163
avrundade tal.....	90	100	370	160

Förekomsten av dubbelexamina

De svårigheter, som uppstår, då man med ledning av examensstatistiken skall räkna fram det totala antalet personer med akademiska examina, beror bl. a. på att en person kan ha avlagt mer än en examen. Inom vissa utbildningsområden är det regel att, förutom slutexamen, även en »delexamen» avlägges (t. ex. odont. kand., med kand., vet. kand.). Denna för vissa läroanstalter speciella studiegång är dock av mindre betydelse, då beräkningarna av antalet examinerade endast har gjorts för de examina, som har karaktären av slutamina. Förekommer flera på varandra byggda slutamina (t. ex. fil. kand., fil. lic., fil. dr) har beräkningarna baserats på den första slutexamen. Sådan slutexamen kallas här *grundexamen*.

Beräkningar av antalet personer med viss grundexamen har utförts för följande grupper: teol. kand., jur. kand., jur. pol. mag., kansliexamen, fil. kand., fil. mag., fil. pol. mag., civilingenjörsexamen och civilekonomexamen.

Den kvantitativt viktigaste beräkningen gäller hur många av filosofie kandidaterna som jämväl avlägger annan examen. För att erhålla en uppfattning härom har en särskild undersökning utförts rörande dem som avlade filosofie kandidatexamen år 1946. Primärmaterialet har erhållits från statistiska centralbyrån. Materialet omfattar listor över de personer, vilka under kalenderåret 1946 avlade filosofie kandidatexamen. Totalt avlade 396 personer fil. kand.-examen år 1946. Av dessa fanns 27 ej medtagna i studiekortsregistret. Detta berodde i de flesta fall på att vederbörande inskrivits tidigare än år 1937, då studiekortsregistrering infördes. Följande tabell visar antalet examina efter läroanstalt och kön.

Tab. 34. Antalet fil.kand.-amina år 1946 efter läroanstalt och kön

Table 34. The number of graduates having taken the degree of fil. kand. in 1946, with distribution by university and sex

Kön	Uppsala	Lund	Stockholm	Göteborg	Samtliga
Män.....	89	57	62	28	236
Kvinnor.....	67	33	47	13	160
Samtliga	156	90	109	41	396
Uppgift om vidare utbildning saknas.	8	8	9	2	27

I tab. 35 redovisas antalet personer, som utöver fil. kand.-examen även avlagt annan akademisk examen. Beträffande tidpunkten för examens avläggande har, då flera på varandra byggda examina förekommit, tidpunkten angivits med hänsyn till den lägre examen (7 st. fil. mag., lic., dr år 1947 innebär sålunda, att sju personer avlade fil. mag.-examen år 1947 och att dessa senare avlagt fil. lic.-examen, ev. även disputerat). Det framgår, att 156 män och 73 kvinnor (72 resp. 48 procent av dem för vilka uppgift om vidare utbildning finns tillgänglig) av-

lagt annan akademisk examen utöver fil. kand.-examen. Det bör observeras — särskilt vad beträffar antalet licentiat- och doktorer — att i siffrorna ingår endast antalet examina resp. antalet disputationer intill undersökningsdatum d. v. s. juni 1956. Man kan därför vänta sig ytterligare ett antal licentiat- och doktorer ur 1946 års kandidatkuall. I övrigt framgår av tab. 35, att över hälften avlagt sin andra grundexamen inom fyra år.

Tab. 35. Antalet år 1946 examinerade filosofie kandidater, vilka avlagt annan akademisk examen fördelade efter examenstyp, examensår och kön

Table 35. The number of graduates having taken fil. kand. in 1946 who have taken another degree, with distribution by type of degree, year of degree, and sex

Examen	Examensår																					
	1946		1947		1948		1949		1950		1951		1952		1953		1954		1955		S:a	
	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv
Fil. mag.	5	8	19	10	18	21	8	7	4	4	6	1	3	2	1	3	1	1	1	1	66	57
Fil. mag., lic., dr. . .			7	1	4		7		1		1						1	2	1	1	21	4
Fil. lic., dr.			3	3	3	1	7	1	9	1	4	1	2	2	3	1	3		2		36	7
Fil. pol. mag.	2		3	2	1						1										7	3
Jur. kand.							3				1										7	—
Jur. pol. mag.	1	1									1										2	1
Teol. kand.	1						3				1	1	2								8	1
Med. kand., lic. . . .				1		3					1										5	—
Civilekonom m. m.	1		1		1						1										4	—
Summa	10	9	33	13	28	22	32	8	19	5	13	4	9	4	4	4	5	2	3	2	156	73
Samtliga oavsett kön.	19		46		50		40		24		17		13		8		7		5		229	
Kumulerad summa	19		65		115		155		179		196		209		217		224		229			
I procent av antalet fil. kand. år 1946.	5,1		17,6		31,2		42,0		48,5		53,1		56,6		58,8		60,7		62,1			

Tab. 36 visar antalet kandidater, vilka avlagt annan grundexamen (alltså exkl. de licentiat- och doktorer, vilka endast har fil. kand. som grundexamen) fördelade på kön och typ av examen. Man observerar, att 40 procent av både männen och kvinnorna har avlagt fil. ämbetsexamen. Däremot har övriga grundexamina avlagts i större utsträckning av män. Ca 45 procent av de manliga filosofie kandidaterna har nöjt sig med fil. kand. som enda grundexamen. För kvinnorna är motsvarande siffra 57 procent.

Uppdelas materialet efter läroanstal, finner man, att det relativa antalet personer som endast avlagt fil. kand.-examen är mycket varierande på de olika studieorterna. Likaså varierar det relativa antalet personer med fil. ämbetsexamen kraftigt.

Det är svårt att ur detta knapphändiga material dra några allmängiltiga slutsatser för den tjuogoårsperiod, vi skall undersöka, rörande antalet personer med fil. kand.-examen, som även avlägger annan akademisk grundexamen. Undersökningen synes endast bekräfta arbetskraftsutredningens antagande, att ca 50 procent av de under ett år examinerade filosofie kandidaterna nöjer sig med denna grundexamen. Vidare torde en större andel av männen än av kvinnorna komplettera sin fil. kand.-examen med annan grundexamen.

Tab. 36. Antalet filosofie kandidater från år 1946, vilka avlagt annan grundexamen

Table 36. The number of graduates having taken the degree of fil. kand. in 1946 who have afterwards taken another first degree

Examen	Män		Kvinnor		Samtliga	
	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.
Fil. mag.	87	40,1	61	40,0	148	40,1
Fil. pol. mag.	7	3,2	3	2,0	10	2,7
Jur. kand.	7	3,2	—	—	7	2,0
Jur. pol. mag.	2	0,9	1	0,7	3	0,8
Teol. kand.	8	3,7	1	0,7	9	2,4
Med. kand., lic.	5	2,3	—	—	5	1,3
Civilekonom m. m.	4	1,9	—	—	4	1,1
Samtliga med två grund- examina.	120	55,3	66	43,4	186	50,4
Endast fil. kand.	97	44,7	86	56,6	183	49,6
Totalt	217	100,0	152	100,0	369	100,0

Såsom framhållits var syftet med undersökningen av 1946 års filosofie kandidater framför allt att erhålla en någorlunda säker utgångspunkt för *beräkning* av det verkliga antalet personer år 1955 med filosofisk examen. Emellertid har svårigheterna med dubbelexamina även kommit in i ett annat sammanhang. Primärmaterialet redovisar nämligen ett antal personer med olika examenskombinationer. Frågan uppstår då: efter vilka principer skall dessa personer grupperas i redogörelsen? Skall en civilekonom med jur. kand.-examen räknas som jurist eller civilekonom? Bör en tandläkare, som tillika är legitimerad läkare, ingå bland tandläkarna eller bland läkarna?

Det ur alla synpunkter mest tillfredsställande tillvägagångssättet är att hänföra en akademiker med två olikartade grundexamina till den utbildning, som är den väsentligaste för hans yrkesutövning. Helt naturligt har detta varit omöjligt att genomföra på grund av de knapphändiga personuppgifterna i primärmaterialet. Problemet har i stället fått lösas mera schematiskt.

Huvudregeln har varit, att klassificeringen skulle ske med hänsyn till den mest specialiserade utbildningen, såvida det icke varit uppenbart, att den mindre specialiserade utbildningen varit den väsentligaste för vederbörandes yrkesutövning. Det har dock varit nödvändigt att i vissa fall frångå denna regel på grund av ofullständigheten i primärmaterialet. Detta gäller läkare, tandläkare, apotekare, farmaceuter, veterinärer, agronomer och jägmästare, för vilka uppgifter erhållits ur matriklar o. d. Dessa akademiker redovisas samtliga såsom läkare, tandläkare, apotekare etc. oavsett om de utöver sin yrkesutbildning även har annan akademisk grundexamen (t. ex. juridisk, filosofisk, civilingenjörs- eller civilekonomexamen). Någon hänsyn till inbördes kombinationer av dessa »fackexamina» t. ex. agronomexamen plus veterinärexamen har icke tagits utom vad gäller kombinationen apotekarexamen eller farm. kand./receptarieexamen plus med. lic. eller tandläkarexamen och kombinationen med. lic.-examen plus tandläkarexamen. I tab. 3 och 4 i redogörelsen har härvid vederbörlig reduktion gjorts för att undvika dubbelredovisning.

Beträffande teologer, jurister, politices magistrar, filosofer, civilekonomer och civilingenjörer gäller, att personer med kombinationer av dessa utbildningar grupperats enligt följande.

Nedan är de olika examina »rangordnade». Av två förekommande examina har som regel den övre varit utslagsgivande vid grupperingen.

- 1) Civilingenjörsexamen
- 2) Civilekonomexamen
- 3) Teologisk examen
- 4) Juridisk examen
- 5) Pol. mag.-examen
- 6) Filosofisk examen

En civilingenjör med civilekonomexamen har sålunda betecknats som civilingenjör, en civilekonom med juridisk examen såsom civilekonom o. s. v. Undantag från regeln förekommer dock bl. a. beträffande personer med civilekonomexamen plus jur. kand.-examen i advokatverksamhet.

Det i inventeringen begagnade materialet från statistiska centralbyrån upptar vissa icke entydiga examenskombinationer. Sålunda anges i utbildningskoden kombinationen fil. kand., fil. mag., pol. mag. plus jur. kand., pol. mag. Man vet ej, om en person med denna utbildning har avlagt jur. pol. mag. plus jur. kand. och sålunda skall betecknas som jurist eller om han avlagt enbart filosofisk examen t. ex. fil. kand. plus fil. pol. mag. eller en kombinerad juridisk och filosofisk examen, såsom fil. kand. plus jur. kand.

I nedanstående tablå redovisas centralbyråns icke entydiga examenskombinationer samt de antaganden om utbildningens inriktning som gjorts.

Angiven utbildning	I inventeringen betecknad som	Antal	På grund härav beräknat bortfall bland			
			filosofer	jurister	civilekonomer	civilingenjörer
Fil. lic., dr + jur. kand., pol. mag.	Filosof	11	—	11	—	—
Fil. kand. mag., pol. mag. + jur. kand., pol. mag.	Jurist	145	145	—	—	—
Fil. kand., fil. mag. + teol. kand.	Teolog	156	156	—	—	—
Teknisk högskola + akademisk examen.	Civilingenjör	32	16	16	—	—
Teknisk högskola + handels-högskola.	Civilingenjör	6	—	—	6	—
Handelshögskola + akademisk examen.	Civilekonom	67	30	37	—	—
Handelshögskola + teknisk högskola.	Civilekonom	3	—	—	—	3
Summa		420	347	64	6	3

I de sammanställningar av antalet personer med akademisk examen, som re-
 rovisats i redogörelsens huvudavsnitt II, har reduktioner fått göras i överens-
 stämmelse med de antaganden och grupperingsmetoder, som nyss berörts. Före-
 komsten av dubbelexamina visas i nedanstående tablå. Om tablå läses vågrätt,
 erhålles för varje grupp det antal personer med i tabellhuvudet specificerad
 utbildningstyp, som i redogörelsen ingår i gruppen. Sålunda finns bland teolo-
 gerna 3 personer med juridisk och 809 med filosofisk examen samt 2 med annan
 akademisk examen. Bortfallet kan för varje kategori avläsas lodrätt. Av det
 totala antalet personer, som avlagt juridisk examen ingår sålunda 3 bland teolo-
 gerna, 11 bland filosoferna etc.

Akademiker grupperade under rubriken	Annat akademisk examen							Summa
	Teol. ex.	Jur. ex.	Pol. mag. ex.	Fil. ex.	Civ. ek. ex.	Civ. ing. ex.	Öv. ex.	
Teologer	×	3	—	809	—	—	2	814
Jurister	1	×	87	190	12	—	—	290
Pol. mag.	—	—	×	4	—	—	—	4
Filosofier	—	11	—	×	—	—	—	11
Civilekonomer	—	131	21	76	×	3	—	231
Civilingenjörer	—	17	—	36	50	×	—	103
Övriga	6	2	—	51	9	3	35	106
Summa	7	164	108	1 166	71	6	35	1 559

Det bör starkt understrykas, att redovisningen i tablån är mycket ofullständig. Tablån uppstår endast de dubbelexamina, som framkommit i inventeringen. Hela antalet personer med akademiska dubbelexamina uppgår sannolikt till över 2 000.

Vad slutligen beträffar de av realskoleutredningen angivna examina för lärare vid kommunala och privata högre skolor samt folkhögskolor har följande antagits.

Angiven utbildning	Antal	Antagen fördelning			
		Teologer	Jurister	Filosofier	Politices magistrar
Teol., fil., el. tekn. dr .	103	8	—	95	—
Teol., fil., el. tekn.lic.	149	12	—	137	—
Fil. el. jur. kand., pol. mag.	259	—	10	239	10
Summa	511	20	10	471	10

Relationen mellan teologer och filosofer bland doktorer och licentiater har antagits vara densamma, som gällde år 1949/50 bland lektorer vid de högre icke statliga skolorna. Uppgifter härom har erhållits ur en av undervisningsrådet R. Lundblad utförd undersökning »Åldersfördelning av lärare vid de högre skolorna». Det har därutöver antagits, att inga civilingenjörer ingår bland dessa lärare och att samtliga kvinnor hade filosofisk examen.

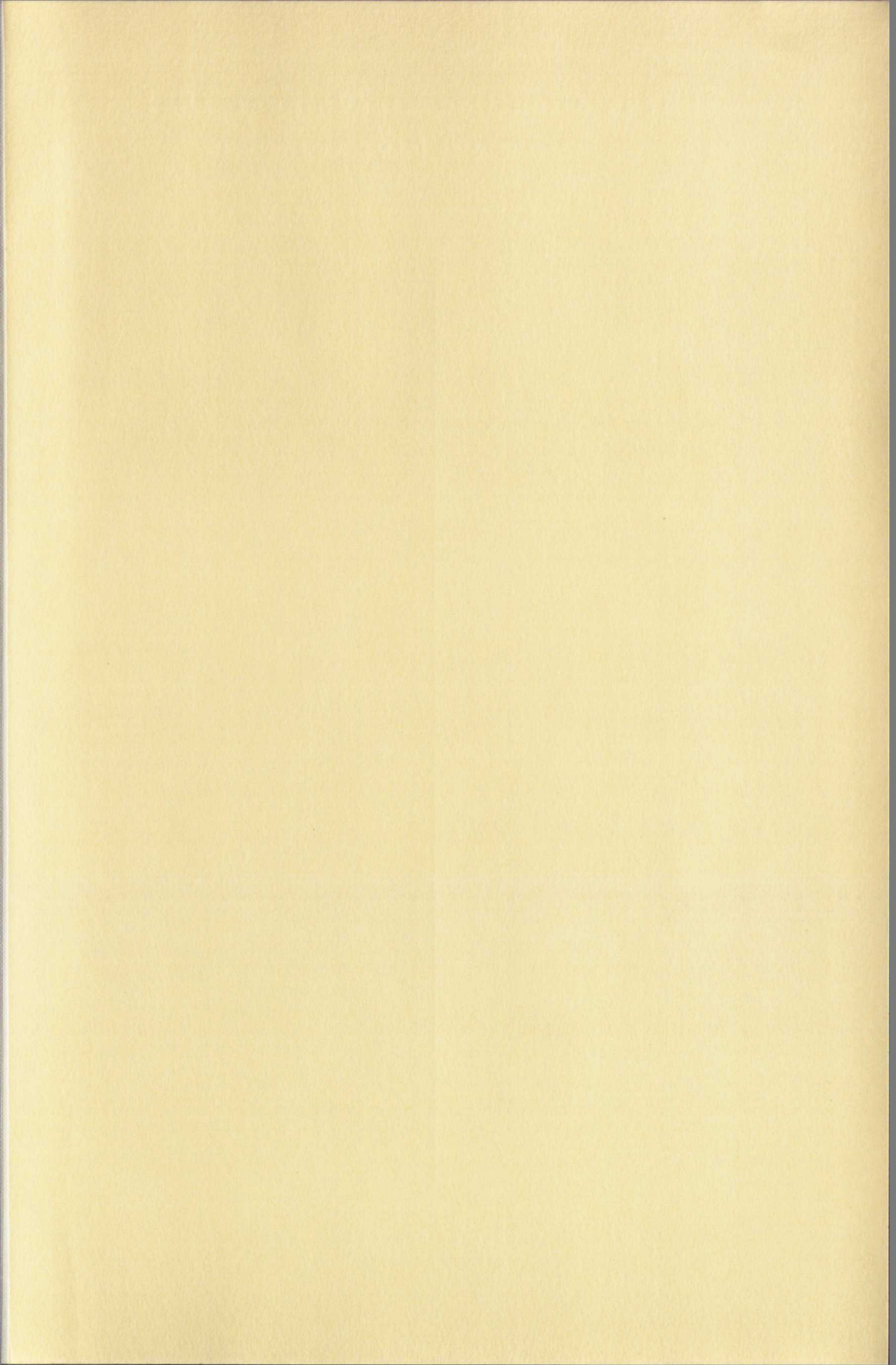
År	Månad	Lagom
1938	I	...
1938	II	...
1938	III	...
1938	IV	...
1938	V	...
1938	VI	...
1938	VII	...
1938	VIII	...
1938	IX	...
1938	X	...
1938	XI	...
1938	XII	...

Förklarade av ...
 Totalt antal ...
 År 1938 ...

År	Månad	Lagom	Lagom
1938	I	...	...
1938	II	...	...
1938	III	...	...
1938	IV	...	...
1938	V	...	...
1938	VI	...	...
1938	VII	...	...
1938	VIII	...	...
1938	IX	...	...
1938	X	...	...
1938	XI	...	...
1938	XII	...	...

Förklarade av ...
 Totalt antal ...
 År 1938 ...

KONGL. BIBL.
 - 5 FEB 1938
 STOCKHOLM

Statens offentliga utredningar 1957

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättskipning. Fångvård.

JO och kommunerna. [2]
Fördringspreskription m. m. [11]
Förenklad byggnadslagstiftning. [21]
Stads- och häradsfångelser. [34]
Offentlig förevisning av djur. [38]
Sjömanskatt. [39]
Indragning av oförtjänt jordvärdestegring. [43]
Arvsbeskattning. [48]
Förfarandet vid konsumtionsbeskattning. [50]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Statens institut för folkhälsan arbetsuppgifter och organisation. [6]
Kanslistor i administrativ tjänst. [23]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Fullföljdsbegränsning i skattemål. [3]
Den statliga indirekta beskattningen. [13]
Statliga företagsformer. 4. Statens vattenfallsverk. [26]
Löne- och skattegrupperingarna. [42]

Politi.

Nationalekonomi och socialpolitik.

Allmänna pensionsberedningen. 1. Förbättrad pensionering. [7] 2. Remissyttranden. [16]
1955 års långtidsutredning. 2. Balanserad expansion. Bilagor. [10] 3. Remissyttranden. [22]
Beroende uppdragstagare. [14]
Bostäder för äldre och invalider. [31]
Allmän familjerådgivning. [33]
Förenklad bostadslångivning. [44]
Statens byggnadsbesparingsutredning. 2. Offentliga byggnader. Organisation och ekonomi. [47]
Barnavårdskommittén. Betänkande 3. Följdförfattningar till ny barnavårdslag m. m. [49]

Hälsa- och sjukvård.

Nordiskt samarbete inom näringsforskningen. [1]
Psykisk barna- och ungdomsvård. [40]

Allmänt näringsväsen.

Oljelagring. [4]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Jordbruks förstärkande med skog. [8]
Markvård och erosionsskydd. [17]
Utredning med förslag till ny veterinärtaxa m. m. [20]
Ströängar. [30]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Stommateriell från jord- och stenindustrin. [12]
Statliga betongbestämmelser. Del 2 a. [25]

Handel och sjöfart.

Mönstring och registrering av sjöfolk. [29]

Kommunikationsväsen.

Trafiksäkerhet. 2. [18]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Krigsskada å egendom. [5]
Trafikförsäkring. [36]

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen.

Andlig odling i övrigt.

Församlingslag. [15]
Biskopsvalkommittén. 1. Biskopsval. [19] 2. Arkebiskopsval. [27]
1955 års universitetsutredning. 1. Den akademiska undervisningen. Forskarrekryteringen. [24] 2. Akademikerräkningen 1955. [51]
Lärarutbildningen på det husliga området. [28]
Statens skogsskolor. [32]
Utbildning av lärare i manlig slöjd. [35]
Idrotten och samhället. [41]
Församlingslag för Sockholm. [45]
Seminarieorganisationen. 2. [46]

Försvarsväsen.

Örlogsvarvens organisation m. m. [9]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

Nordiskt ekonomiskt samarbete. Allmän del. [37]